

Prekarisering af arbejdsmarkedet

-En narrativ analyse af prekarisering og det demokratiske medborgerskab

Udarbejdet af

Morten Lie

Anslag: 144.066

Vejleder: Emmett Caraker

Aalborg Universitet 2018

Abstract

This thesis presents a qualitative investigation of precarity in the labour market as it is experienced by six members of the Danish labour union 3F. Through narrative analysis of the collected data material, connections are made between precarity and the democratic citizenship.

The paper sets off, by providing a societal context for the developments towards a more precarious labour market, as put forward by English economist Guy Standing in his book series on the precariat and by looking at some current statistics on changes in employment types, primarily in Denmark. After presenting an ample backdrop, the thesis continues into a delineation of the theories that will provide a foundation for the analysis and the discussion. It is proposed that Standings theory, on the proliferation of precarity around the world, is useful in terms of providing a typological frame for the interviews to follow. His notion of the precariat as a class-in-the-making, is however rejected as being, as of yet, both empirically and theoretically underdeveloped. Instead, Standings insights on precarity are added another dimension, through Isabell Loreys three-levelled understanding of precarity culminating in a proposition, that precarity is being used as an instrument of governance. In extension of the two theories, a brief presentation of citizenship theory provides the outset for zooming in on horizontal and vertical dimensions of the democratic citizenship. Finally, the latest empirical survey on non-standard employment in Denmark, provides numerical estimates and offers a different take on the definition of precarity, although admittedly inspired by Standing.

Following this theoretical tour de force, the focus turns the methodological aspects of the thesis. Consideration is firstly given to the defining qualities of qualitative research in contrast quantitative. Secondly, the pros and cons of the semi-structured interview are described and developed into a discussion of the interview guide and how the theory has been translated into themes and questions. Thirdly, the interviewees are shortly described, with the purpose of creating an overview. Fourthly, the theoretical basis for a narrative analysis approach contribute to structuring the following analysis. Fifthly, thoughts on the validity of the research are given.

The analysis focuses on four primary narratives drawn from four different interviews. Each narrative provides an in-depth look into concrete stories regarding precarity and citizenship, as they are related by the interviewees. With mostly a thematic approach to the narratives, little weight is put on linguistics, although certain points will be put forth if they add to the picture.

The final part of the thesis provides a discussion of the insights uncovered in the analysis, and how they can be understood in order to answer thesis question.

Indholdsfortegnelse

1. Problemstilling.....	5
Et nyt begreb	5
Kært barn har mange navne.....	7
Eksempler og estimater.....	8
Neoliberalismen og det postmoderne	9
Prekarisering i Danmark	10
Prekarisering og medborgerskab	11
Problemformulering	12
Relevans.....	12
Fremgangsmåde	12
2. Hvad de taler om, når de taler om prekarisering – en begrebsafklaring	14
Prekariatet	14
En farlig klasse?	16
Prekarisering som normaltilstand	18
Denizens	19
Et demokratisk medborgerskab	21
Atypisk ansatte	22
Opsummering	24
3. Metode	25
Indledende overvejelser	25
Interviewpersonerne	26
Køn, etnicitet og branche	27
Karakteristika.....	27
Betragtninger om interviewtema.....	29
Operationalisering.....	29
Interviewform – det faktuelle og det narrative.....	30
Analysestrategi	31
Validitet, reliabilitet og generalisering	33
4. Analyse.....	35
Analysedel 1: Solidaritet på arbejdspladsen	35
Analysedel 2: Grinners and groaners	40
Analysedel 3: Gule fagforeninger	44
Analysedel 4: Opbakning, tillid og rolleopfattelse.....	46

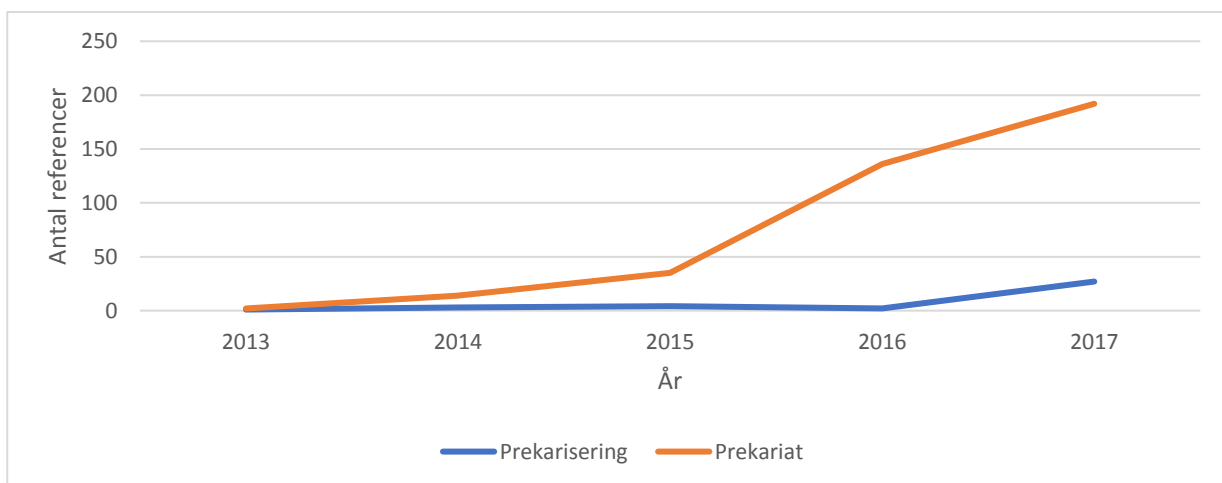
5. Diskussion	50
6. Konklusion	55
Litteraturliste	56
Bilag 1: Interviewguide	59
Bilag 2: Transskriptioner	61
Interview 1: Erik.....	61
Interview 2: Peter	66
Interview 3: Rajiba.....	80
Interview 4: Simon.....	84
Interview 5: Vilhelm	94
Interview 6: Anja	112

1. Problemstilling

Samtidsdiagnosticering har altid været et populært og kontroversielt gøremål for forskere af alle afskygninger: fra Foucaults genealogi, over Becks risikosamfund og Bauman forestilling om det postmoderne, til Sennetts fleksible menneske, for blot at nævne et lille udsnit af de seneste par årtiers forsøg på at beskrive og åbne op for kritik af samtidens samfund og dets udviklingstendenser. Specielt relationen mellem individ og samfund har været et omdrejningspunkt i disse teoretikers arbejde med at forstå den verden de levede i. Dette speciale tager udgangspunkt i *prekariseringen af samfundet*, en af det seneste årtis mest markante diagnoser, som den bliver fremført af den engelske økonom Guy Standing i hans teori om *prekariatet*, den nye farlige klasse. Standing forudser at fortsatte ændringer i arbejdsmarkedet i retning med mere prekarisering, kan få alvorlige politiske konsekvenser. I forlængelse heraf forsøges det gennem narrativ analyse af kvalitative interviews at undersøge sammenhængen med mellem denne udvikling og oplevelsen af medborgerskab.

Et nyt begreb

Prekarisering har som begreb tiltrukket sig stor opmærksomhed i Europa siden 00erne, men er indtil for få år siden fløjet under radaren i Danmark. Selve begrebet er blevet brugt af sociale bevægelser i Europa siden 70erne, men i Danmark er det specielt med Guy Standings (2011) udgivelse af *The precariat: the new dangerous class*, at begrebet har fundet vej til både akademiske debatter og mainstream medier. En simpel optælling via Infomedia giver et klart billede af i hvor stor grad prekariatet og prekarisering har formået at skabe overskrifter i dagbladene.

Figur 1: Anvendelse af prekariat og prekarisering i danske medier. Søgning i Infomedia på hhv. "prekariat" og "prekarisering"

Men tendensen prekarisering og dens manifestation ifølge Standing, prekariatet, er stadig meget nye begreber, og på trods af en bred interesse for dem, er det stadig uklart hvordan de skal forstås, da de bruges i meget forskellige sammenhænge. Prekariatet er blandt andet i et debatindlæg i Ekstrabladet blevet

sammenlignet med de såkaldte working poor (EB, 2017). I Thisted Dagblad bliver prekariatet, noget tåget, til "... et forstadium til det, man tidligere kaldte proletariatet" (Thisted Dagblad, 2017). Information beskriver, i en interviewartikel med Guy Standing, prekariatet som en broget gruppe med "... faldende indkomster, usikre stillinger på arbejdsmarkedet og tab af rettigheder..." (Information, 2017). Med andre ord, er det som udenforstående endnu uklart hvad begreberne egentlig dækker over.

Selvom den danske debat om prekært arbejde, og prekarisering generelt, er relativt ny, har der til gengæld internationalt været fokus på netop dette aspekt i mange år. Prekariatet har som nævnt været brugt af europæiske sociale bevægelser siden 1970'erne, og franske sociologer brugte i 80'erne 'prekariat' til at beskrive midlertidige og sæsonarbejdere (Risager, 2015). Det var dog først omkring årtusindskiftet at begrebet for alvor fik vind i sejlene. I Milano i 2001 organiserede en gruppe prekære arbejdere en alternativ 1. maj parade under navnet May Day. Med en deltagelse på omkring 5.000 mennesker det første år, var det ikke antallet der var iøjnefaldende. Det interessante var at paraden foregik på Arbejdernes internationale kampdag, men var organiseret uden om fagbevægelsen. May Day-paraderne adskilte sig ikke bare organisatorisk fra fagbevægelsen, men også symbolsk. Paraden gjorde sig ud som en blanding af karneval og gadeteater med musik, udklædning og parodier, hvilket gjorde den markant anderledes end "... den traditionelle fagbevægelses sørgelige og offerliggende 1. maj demonstrationer" (Risager, 2015:53). Således voksede bevægelsen og spredte sig hurtigt til mange europæiske lande. I 2005 deltog langt over 50.000 mennesker i paraden i Milano med slogans som blandt andet 'det europæiske prekariats parade'. Efter dette højdepunkt i deltagelsen forsvandt den brede tilslutning til May Day-paraderne der efterhånden var gået fra at være en politisk kampplads til at være en gadefest for de 'primitive rebeller' der dukker op under enhver stor samfundsmæssig omstilling (Standing, 2011).

Således opløstes demonstrationerne hen ad vejen, men May Day-paraderne viste hvor effektivt og succesfuldt prekariatet kunne bruges som politisk mobiliseringspunkt for en stor gruppe af mennesker. Følelsen af at være sat uden for, eller at stå bagerst i køen når det gælder adgangen til jobs, rettigheder og den medfølgende mangel på stabilitet i livet, er netop det der ifølge Standing gør prekariatet til 'en farlig klasse'. Men brugen af prekariatet som politisk begreb, altså som middel i en bestemt politisk agenda, indebærer en slagside: den nye situation hvor politisk styrke var vigtigere end analytisk præcision, førte også en definitions-mæssig usikkerhed med sig, hvilket gør det sværere at bruge til analytiske formål. Denne pointe illustreres også af Standings opfølgende bog *A precariat charter: from denizens to citizens* (2014) hvor han gennem 29 konkrete forslag forsøger at opstille en agenda som prekariatet kan arbejde ud fra.

Kært barn har mange navne

I litteraturen om prekære jobs henvises der blandt andet til 'flexible labour' og 'non-standard employment' (Felstead & Jewson, 1999). Disse betegnelser dækker traditionelt over den gruppe der er ansat i deltidsstillinger, midlertidige stillinger eller solo-selvstændige. Men ofte kan kategorierne også indeholde nul timers-kontrakter, freelancere, konsulenter, sæsonarbejdere, o.l. Standing forstår prekariatet som en begyndende klasse, der er kendetegnet ved at mangle syv konkrete former for sikkerheder i forbindelse med arbejdet. Klassen er, ifølge Standing opstået som konsekvens af neoliberalismens omkalfatring af spillereglerne på arbejdsmarkedet, hvilket har konsekvenser for millioner af mennesker globalt (Standing, 2011). De nærmere definitioner af Standings begrebsapparat udfoldes i næste kapitel. Det seneste forsøg på at konstruere en konkret afgrænsning i dansk kontekst blev foretaget af Steen Scheuer (2016), som bruger samlebetegnelsen 'atypiske ansættelser'. En atypisk ansættelse er kendetegnet ved at adskille sig negativt fra den ansættelsesform der var normen i udviklede kapitalistiske økonomier i midten af den tyvende århundrede: fuld tid, sikker og ikke-tidsbegrænset. En atypisk ansættelse er altså en ansættelse på deltid og/eller med en tidsbegrænsning. Scheuer medregner også solo-selvstændige i sin definition og ligger således tæt op ad de internationale definitioner af ikke-standard ansættelser. Dog foretages der ingen underinddelinger der gør det muligt at skelne mellem forskellige former for deltid eller midlertidige ansættelser.

Scheuer og Standings insisterer på henholdsvis at italesætte prekariatet som en klasse og kvantificere gruppen af atypisk ansatte, flytter fokus fra en central egenskab ved prekarisering, nemlig at det er et fællesmenneskeligt vilkår – forskellen er blot at nogen beskyttes, socialt og politisk, fra denne usikkerhed. Således argumenterer Isabell Lorey (2015) for et opdelt 'precarious'-begreb som tager sit udgangspunkt i forståelsen af netop 'precariousness' som noget uundgåeligt ved at være menneske - et eksistentielt vilkår. Hendes analyse af den nuværende politiske og økonomiske situation er på linje med Standing, og Lorey beskriver udviklingen på arbejdsmarkedet således, "the massive reduction of permanent employment contracts and the increase in temporary jobs sometimes calling for a high degree of mobility, with or without minimal social security benefits such as health insurance, paid holidays, or pensions" (Lorey, 2010: 3). Ud fra denne samfundsbeskrivelse fortsætter hun sin udforskning af begrebet prekarisering og foreslår en Foucault-inspireret teoretisk vinkling, hvor kontrollen med netop usikkerhed bliver et politisk styringsværktøj.

Præciseringen af definitionen af prekarisering, og hvad hver teoretisk position bidrager med, vendes der tilbage til senere i specialet, og indtil videre skal der blot peges på en fællesnævner som går igen i alle begreber der beskriver denne tendens, nemlig *usikkerhed*. Det er en usikkerhed der gennemsyrrer tilværelsen hos alle individerne, men som kommer til udtryk på vidt forskellige måder og i meget varierede kontekster. I det følgende præsenteres et par historier, til at illustrere gruppens diversitet, samt nogle overordnede estimater af omfanget.

Eksempler og estimater

Usikkerheden findes for eksempel hos unge der påtager sig vikartimer under et sabbatår, eller dem der tager et deltids studiejob for at få lidt ekstra penge, mens de er under uddannelse. Denne usikkerhed kan dog hos nogen være selvvalgt og derfor på sin vis accepteres som en del af en investering i et (bedre) job i fremtiden. Der er dog på ingen måde tale om en lille gruppe unge som, frivilligt eller ufrivilligt, ender i denne situation. I 2015 var andelen af unge mellem 15-24 år i deltidsstillinger 67 %, og for samme gruppe var 23 % midlertidigt ansat. Andelen af unge der er deltidsansatte er steget fra ca. 45 % i 2001 til altså nu at gælde for omtrent to ud af tre. I samme periode er andelen af midlertidigt ansatte unge faldet med ca. 4 procentpoint (Scheuer, 2016).

Ligeledes findes der usikkerhed hos en anonym højtuddannet ansat som ekstern lektor på universitetet, der beretter om sin situation i magasinet *Forsker Forum* (2017). Hans arbejdsuge er normeret til 24 timer om ugen, men det reale timeantal, der er nødvendigt for at levere kvalificeret og fagligt relevant undervisning, er nærmere de 40 timer. Skævheden i normeringen decimerer den reelle timeløn og ansættelsens tidsbegrænsning fra semester til semester, gør det umuligt at planlægge økonomien mere end et halvt år ud i fremtiden. Desuden er der ingen pension med i ansættelsen, hvilket styrker billedet af en prekær ansættelse (*Forsker Forum*, 2017).

Disse eksempler på vidt forskellige prekære ansættelser forstærker billedet af en, i socioøkonomisk forstand, meget uhomogen gruppe og understreger bredden af de berørte, men altså ikke antallet i forhold til den samlede befolkning. I dansk kontekst har Steen Scheuer (2016) lavet den mest omfangsrige måling af niveauet af atypiske ansættelser. I rapporten *Atypisk beskæftigelse i Danmark: om deltidsansattes, midlertidigt ansattes og soloselvstændiges vilkår* ser han på udviklingen af de reelle tal for antallet af atypisk beskæftigede på det danske arbejdsmarked. Derudover undersøges ”... hvilken status, hvilke muligheder og hvilke rettigheder...” (Scheuer, 2011:3) de atypisk beskæftigede har når de sammenlignes med ansatte på normale vilkår¹. I definitionen af atypisk ansættelse tages der udgangspunkt i en normal ansættelse, hvilket vil sige en ansættelse på (1) fuld tid med (2) ubestemt varighed. Atypisk ansættelse defineres altså negativt i forhold til en normal ansættelse, hvilket betyder at der er tale om en ansættelse på deltid, med tidsbegrænsning eller begge dele. Med denne afgrænsning af atypisk ansatte viser rapporten, at der i 4. kvartal 2015, ud af en arbejdsstyrke på cirka 2,7 millioner, er omkring 28% atypisk ansatte. Der er altså tale om 756.000 personer som enten er på deltid eller er midlertidigt ansat på fuldtid eller deltid. Et blik på udviklingen over tid viser, at mens antallet af midlertidigt ansatte er forblevet stabilt på omkring 7-8 % af den samlede beskæftigelse

¹ Som navnet antyder undersøger rapporten også soloselvstændiges vilkår. Disse vælger jeg ikke at fokusere på, da denne gruppe ikke er relevant i forhold til indeværende problemstilling, grundet dens udprægede grad af selvvalgt-hed.

siden 2000 (endda med et lille falde på ca. 20.000 personer) er antallet af deltidsansatte steget fra omkring 20 % i 2000 til 25 % i 2015. Denne stigning skete primært i slutningen af 00'erne og siden 2010 har antallet ligget stabilt. I denne sammenhæng er det vigtigt at understrege, at Scheuers atypiske ansatte ikke udgør den samme gruppe som Standings prekariat. Standing tilbyder ikke estimater på hvor mange medlemmer af prekariatet der findes omkring i verden, men nævner blot at gruppen er voksende. Forskellen, den nærmere definition af begreberne, samt deres indlejrede problemer vendes der tilbage til i næste kapitel.

Uanset den reelle størrelse og nøjagtige afgrænsning af prekariatet, er der dog bred enighed om at der er sket en forandring af nogle grundlæggende dynamikker i ansættelsesforholdene hos rigtig mange mennesker over hele kloden.

Neoliberalismen og det postmoderne

For at forstå årsagen til disse forandringer, må vi se på de monumentale reformer af de økonomiske og politiske tilgange der fandt sted i slutningen af 1970'erne. Disse tendenser er siden blevet kendt under samlebetegnelsen neoliberalisme, og ifølge David Harveys (2005) *A Brief History of Neoliberalism* finder vi én af årsagerne til denne omvæltning, tilbage i 1978, hvor Kina tog de første skridt mod at åbne deres lukkede økonomi ud mod resten af verden. Ved at lade Kina, med en femtedel af verdens befolkning, deltage på det globale økonomiske marked øgedes det samlede arbejdsudbud i verden over en meget kort periode. Dette skabte, alt andet lige, en enorm konkurrence og sammen med den teknologiske udvikling, blev der lagt pres på de vestlige lønninger. Synkront med dette, trådte Margaret Thatcher og Ronald Reagan ind på den politiske scene med krav, inspireret af blandt andre Milton Friedmans økonomiske teorier, om deregulering af markedet og et opgør med fagforeningernes (derigennem arbejderstagerne) magt. Nu skulle markederne sættes fri, og ikke længere stækkes af fagforeningernes solidariske tankegang. Grunden til dette skal vi finde i en af neoliberalismens grundtanker, nemlig at "... human well-being can best be advanced [...] within an institutional framework characterized by strong private property rights, free markets, and free trade" (Harvey, 2005:2). Statens rolle er således at skabe og opretholde en sådan ramme, inden for hvilken markedet kan operere helt uhindret. Derudover er målsætningen, at staten skal sørge for at markedsføre flest mulige områder af samfundet, ved at skabe konkurrence de steder, der endnu ikke er underlagt markedsmekanismernes frie spil. De enorme teknologiske landvindinger over de seneste årtier har gjort det muligt at indfri målet om en fuldstændig integration af et globalt marked således, at handler kan foregå simultant, hele tiden og over hele kloden, med stadigt kortere kontrakter, så prisen på en vare konstant kan korrigeres. I en dansk kontekst var denne tid præget af Schlüter-regeringens økonomiske stramninger og privatiseringer for at få styr på en økonomi der var 'løbet løbsk'. Således peger disse reformer i retning af et markant brud med den keynesianske økonomiske tænkning – en paradigmatiske retningsændring der på tværs af skiftende regeringer stadig er gældende. Inden for det sidste årti repræsenteret for eksempel ved salget af dele af nationaliserede

selskaber som DONG til en udenlandsk kapitalfond og Statens Serum Institut til et saudiarabisk konglomerat, lovændring til fordel for 'gule' fagforeninger (Ibsen et al., 2013) samt nedskæringer på dagpenge- og kontanthjælpsområdet.

Som en konsekvens af denne økonomiske tilgang der gennemsyrrer hele samfundet, får vi det som blandt andre den franske filosof Jean Francois Lyotard har kaldt den postmoderne tilstand hvor "... the temporary contract" erstatter "... permanent institutions in the professional, emotional, sexual, cultural, family and international domains, as well as in political affairs" (Lyotard, 1984: 66). Tilstanden kendetegnes ved omskiftelighed og et oprud med faste holdepunkter, som for eksempel kan repræsenteres af arbejdsmarkedets bevægelse fra faste og ofte livslange ansættelser til nutidens krav om fleksibilitet og forandringsparathed.

Prekarisering i Danmark

Et konkret politisk tiltag i alle lande var et øget fokus på fleksibilitet på arbejdsmarkedet, som har forskudt risikoen og usikkerheden fra arbejdsgiveren og staten til arbejdstagerne og deres familier (Standing, 2011). En af grundene til det forsinkede fokus på prekarisering i Danmark i forhold til resten af Europa, er den såkaldte *danske model* (Leschke, 2007). Med en tidlig omstilling til et fleksibelt arbejdsmarked, epitomeret ved Arbejdsmarkedsreformen i 1994, var der som compensation en udvidet grad af sikkerhed, hvis man pludselig stod uden for arbejdsmarkedet. Dette blev kombineret med en aktiv arbejdsmarkedspolitik, som "... socialize[s] the risks of uncertainty by helping people get new jobs once unemployed" (Kalleberg 2011:184). Der var altså en accept af en lav beskyttelse, eller høj grad af fleksibilitet set fra et arbejdsgiverperspektiv, mens man var på arbejdsmarkedet, på betingelse af, at staten støttede økonomisk og gav uddannelsesmuligheder i det øjeblik man blev afskediget. Således var arbejdsgiveren ikke bange for at ansætte folk, da man hurtigt kunne komme af med dem igen. Fra de ansattes side, var den økonomiske forskel mellem at være ansat eller på dagpenge ikke så voldsom, at man ikke kunne opretholde en nogenlunde levestandard sammenlignet med sin tidligere.

Denne situation har dog forandret sig og især siden den økonomiske krise i 2007-8, hvor der i Danmark er sket eklatante forskydninger i forholdet mellem fleksibilitet og sikkerhed (Andersen, 2011). Specielt dagpengereformen i 2010, med en halvering af dagpengeperioden fra fire til to år og en fordobling af genoptjeningskravet fra seks til tolv måneders fuldtidsarbejde, samt kontanthjælpsreformen der trådte i kraft i 2014, som fratager personer under 30 år retten til kontanthjælp og giver muligheden for at sende kontanthjælpsmodtagere ud i såkaldte nyttejobs "... på offentlige arbejdspladser, hvor den enkelte kan gå til hånde og gøre nytte" (Beskæftigelsesministeriet, 2013).

Tilbage er et system der har forringet vilkårene under arbejdsløshed, men fastholdt den relativt lave ansættelsesbeskyttelse. Det vil sige at arbejdsløshed ikke længere bliver et socialt, men et individuelt problem.

Individet må derfor beskytte sig selv økonomisk mod dårligere tider, hvis der skulle dukke en fyreseddel op. Risikoen er altså flyttet i retning af et individuelt ansvar for at være konkurrencedygtig og hele tiden til rådighed for arbejdsmarkedet, materialiseret blandt andet i form af krav om aktiv jobsøgning, også gerne uden for sit kompetencefelt.

Tilværelsen uden for arbejdsmarkedet er blevet mere usikker, samtidigt med at en stigende del af dem der deltager på arbejdsmarkedet, er ansatte under prekære forhold. En prekær ansættelse medfører ikke kun en klart større risiko for at blive afskediget, men også en større sandsynlighed for tab af medborgerrettigheder såsom løn under sygdom og barsel, mulighed for efteruddannelse og repræsentation på arbejdspladsen. Den økonomiske uforudsigelighed forhindrer dem i at planlægge langsigtet, og flere er usikre på fremtiden (Scheuer, 2016). Ovenstående eksempler vedrører konkrete sociale og økonomiske rettigheder, men i et demokrati er medborgerskabet ikke bare en række af individuelle rettigheder, men i lige så høj grad et medlemskab af et politisk fællesskab (Andersen et al., 1993). Dette medlemskab, eller tilhørsforhold, kan præciseres til at vedrøre to dimensioner: det *vertikale*, som vedrører forholdet mellem den enkelte og de politiske institutioner og det *horisontale* der vedrører borgernes forhold til hinanden i offentlige sammenhænge (Andersen et al., 1993:18).

Prekarisering og medborgerskab

På verdensplan er gruppen af prekariserede voksende og konsekvenserne af prekariseringen kan være vidtrækkende. Med Standings lidt bombastiske formulering har den neoliberale dagsorden som stort set alle regeringer i større eller mindre grad følger skabt et potentielt "... politisk monster" (Standing, 2011:1) I et interview med Zetland udtaler han, "Donald Trump er det politiske monster" (Zetland, 2017). Ovenstående er selvsagt problematisk, fordi en gruppe som ikke føler sig repræsenteret, hverken på arbejdspladsen eller politisk, er tilbøjelig til at trække sig tilbage fra samfundet og opbygge en vrede mod systemet der har skabt den situation de sidder i (Standing, 2011). Denne problemstilling kommer i en europæisk sammenhæng for eksempel til udtryk ved en lav stemmeprocent og en stigende følelse af politikerlede (Tormey, 2015).

De konkrete arbejdsmarkedsmæssige effekter af politiske og økonomiske reformer beskrevet i ovenstående, kan i første omgang samles under betegnelsen prekarisering. Som det senere vises i den teoretiske gennemgang, giver Scheuer, Standing og Lorey hver deres perspektiv på netop denne tendens i samfundet, men de er dog enige om en ting: prekarisering medfører et tab af medborgerskabsrettigheder. Deres fokus ligger primært på økonomiske og sociale rettigheder, og i forlængelse heraf ønsker indeværende at se på, om tilhørsforholdet til institutioner og deltagelsen i offentlige sammenhænge hvor fælles anliggender bestemmes (det politiske fællesskab), er anderledes for visse grupper på baggrund af deres forhold til arbejdsmarkedet og hvordan *det demokratiske medborgerskab* opleves af de berørte. Den normative ambition i et demokrati

er, at social baggrund, og dermed også positionen på arbejdsmarkedet, ikke spiller nogen rolle i forhold til oplevede muligheder for deltagelse og indflydelse på det politiske system (Andersen, 2004a), og på baggrund heraf spørges der:

Problemformulering

Hvordan oplever 3F medlemmer *prekariseringen af arbejdsmarkedet*, og hvordan har prekarisering indflydelse på deres *status og identitet som medborgere* i Danmark?

Relevans

Ovenstående og problemformuleringen ser som udgangspunkt kritisk på prekarisering. Men fra et neoliberalt økonomisk synspunkt, er der ikke nogen vej uden om en fleksibilisering af arbejdsmarkedet, hvis det skal tilpasses de globale markedsstrukturer. I den optik er der intet problematisk ved udviklingen mod et prekariseret arbejdsmarked, som på sin vis betragtes som del af en 'nødvendighedens politik'. Problemet med prekarisering rækker dog ud over det strengt arbejdsrelaterede. Således spørger problemformuleringen til sammenhængen mellem de forandringer der øjensynligt har fundet sted (og stadig gør det) på arbejdsmarkedet, og tilhørsforholdet til et politisk fællesskab defineret inden for de nationale grænser. I det omfang at politiske beslutninger, der er truffet for at sikre eksempelvis vækst, spiller ind på borgernes oplevede mulighed for at udfolde deres demokratiske medborgerskab, opstår der en række problemer som bliver behandlet undervejs i specialet.

Fremgangsmåde

Det speciale udgør et forsøg på at belyse eventuelle sammenhænge mellem oplevelsen af prekarisering på arbejdsmarkedet hos medlemmer af 3F og deres opfattelse af det demokratiske medborgerskab. Spørgsmålet der undersøges, grænser op til, men overlapper ikke teoretikernes egne udspil, der primært fokuserer på tabet af sociale, økonomiske og politiske rettigheder. Emnet bliver i den grad interessant, som et indblik i del af et dansk arbejdsmarked der kan stå overfor grundlæggende ændringer, hvor der, som følge af et potentielt sammenbrud i overenskomstforhandlingerne, bliver sat spørgsmål ved den såkaldte danske model. For at besvare ovenstående problemformulering er indeværende inddelt i 6 kapitler. Første kapitel præsenterede konteksten, både historisk såvel som nutidig, og international såvel som national, som danner ramme om specialets emne. Derudover blev de teoretiske positioner skitseret kort.

I kapitel 2 dykkes der ned i definitionen af prekarisering som den bliver udlagt af Standing og der diskuteres hvor gyldigheden og nyttigheden af at forsøge at analysere gruppen af prekariserede som en klasse. De

definitiviske afgrænsninger tilføres en grundlæggende indsigt i prekariseringens oprindelse ved Loreys forståelse af begrebet. Derudover gives der en introduktion til medborgerskabsteorien og til sidst præsenteres Scheuers rapport om det danske arbejdsmarked.

I Kapitel 3 redegøres der for de valgte metode- og analysestrategier med udgangspunkt i den kvalitative forskningstilgang. Yderligere anføres der en række betragtninger i forbindelse med anvendelsen af det kvalitative forskningsinterview samt den videnskabsteoretiske tilgang.

Kapitel 4 præsenterer fire narrativer uddraget fra datamaterialet, som hver især bidrager til at belyse problemstillingen. Hvert narrativ behandles individuelt og inden for egen kontekst, med henblik på at opdyrke en klar forståelse af hvilke mekanismer der er i spil.

Kapitel 5 samler op på indsigterne fra de fire analysedele og diskuterer dem i henhold til at nå frem til en forståelse af hvordan oplevelsen af prekarisering spiller ind på det demokratiske medborgerskab.

I kapitel 6 konkluderes der på baggrund af ovenstående analyse og diskussion.

2. Hvad de taler om, når de taler om prekarisering – en begrebsafklaring

Indtil videre har jeg brugt begreber som *atypisk ansatte*, *prekære arbejdere* og *prekariatet* næsten synonymt, alt efter hvilken teoretikers position der blev udlagt, på trods af, at de faktisk ikke beskriver helt den samme gruppe af mennesker. For at råde bod på denne begrebspluralisme vil dette kapitel, med udgangspunkt i tre centrale bidrag til forskningen, udrede det teoretiske grundlag som resten af rapporten hviler på. *Første del* af kapitlet vil forsøge at afdække Standings forståelse, definition og afgrænsning af prekariatet. I forlængelse heraf vil kassetanken blive diskuteret, med henblik på at vurdere dens gyldighed. Hans position tilføres teoretiske indsigter fra Isabell Lorey som inddrager nogle eksistentielle vinkler på prekariseringstendensen. I forlængelse heraf gives der en indføring i medborgerskabsteorien som den kan forstås inden for rammerne af Standings teoriapparat. Til sidst fremlægges Scheuers rapport om atypiske ansættelser i Danmark, der giver et empirisk indblik i den nuværende situation i Danmark, og hvis afgrænsning er inspireret af Standing.

Prekariatet

Der har i de seneste år været stor bevågenhed omkring begrebet prekariatet, ikke mindst foranlediget af den engelske økonom Guy Standings udgivelse af bogen *The Precariat: the new dangerous class (2011)*. Bogen sætter fokus på den voksende gruppe af mennesker over alt i verden, hvis ansættelser er blevet fortsat mere usikre, og for hvem skellet mellem arbejde og fritid bliver stadigt mere sløret og hvis rettigheder til stadighed er under pres. Denne forringelse af ansættelsesvilkårene markerer et skel i forhold til de rettigheder som efterkrigstidens arbejderklasse og fagbevægelsen tilkæmpede sig og derfor giver det, ifølge Standing, ikke længere mening at bruge klassiske begreber som arbejderklasse og proletariat i et moderne samfund (Standing, 2011:12). Den gruppe der kan siges at tilhøre netop arbejderklassen, er efterhånden så marginal, at vi må udvikle vores begrebsapparat for at begribe nutidens socioøkonomiske grupperinger². Til dette formål anvender Standing *prekariatet*, som samler ideen om prekariseringen af arbejdsmarkedet med en kassetanke der foreskriver en forening af de personer der er berørte af førstnævnte tendenser. Tilsammen udgør prekariatet en farlig klasse der har brug for en fælles stemme til at italesætte deres usikkerheder, for at de ikke skal falde for retorikken på den politiske højrefløj.

² Standing giver os et udførligt bud på en 7-delt klassestruktur: I toppen findes *eliten*, en absurd rig og magtfuld, men meget lille gruppe af mennesker. Under eliten finder vi *salariat* som en gruppe stabilt ansatte med god løn, ferie, pension og andre goder. Ved siden af salariat er der en gruppe *proficians* (professional technicians - profeknikere). Disse proficians er højt specialiserede arbejdere som oftest hyres som konsulenter eller i projektansættelser for en høj løn. Det er under gruppen af proficians at vi finder den forsvindende gruppe af *manual employees* – arbejderklassen. Nederst i klassestrukturen ligger henholdsvis, *prekariatet*, *de arbejdsløse* og en gruppe af *sociale tabere*.

Standing peger på syv former for traditionel arbejdsrelateret sikkerhed som medlemmer af prekariatet alle mangler i større eller mindre grad:

- Arbejdsmarkedssikkerhed – Tilstrækkelige muligheder for at få en indkomst. På makroplan svarer dette til en regerings mål om 'fuld beskæftigelse'.
- Ansættelsessikkerhed – beskyttelse mod vilkårlig fyring og regulering af ansættelse og opsigelse, påbud om bøder til arbejdsgivere, der ikke overholder regler og så videre.
- Jobsikkerhed – Evne til og mulighed for at bevare sin niche i ansættelsen, plus forhindringer for udvanding af kompetencer, samt muligheder for at komme 'opad i systemet', hvad angår status og indtægt.
- Arbejdssikkerhed – Beskyttelse mod arbejdsulykker og sygdom, for eksempel via sikkerhedsforskrifter, arbejdsmiljølove, hviletidsregler, regler for urimelige arbejdstidspunkter, aftenarbejde for kvinder, såvel som kompensation i forbindelse med uheld.
- Kompetenceudviklingssikkerhed – Mulighed for kompetenceløft gennem oplæring, medarbejderkurser med videre, såvel som mulighed for at gøre brug af sine kompetencer.
- Indtægtssikkerhed – Garanti for en tilstrækkelig og stabil indtægt, beskyttet via for eksempel regler om minimumsløn, lønindekser, omfattende socialt sikkerhedsnet, progressiv beskatning for at mindske uligheden og supplere lavindkomsthustande.
- Repræsentationssikkerhed – En fælles stemme på arbejdsmarkedet via for eksempel uafhængige fagforeninger med strejkeret (Standing, 2011:17).

Disse syv punkter repræsenterer alle en negativ afgrænsning fra det man under den fordristiske økonomi, specielt fra efterkrigstiden og frem, ville kalde en normal ansættelse. Prekariatet består altså af mennesker som mangler disse syv former for sikkerhed. Definitionen er idealtypisk, i Webersk forstand, altså en forenkling der kan sammenfatte enormt store mængder data på en måde, der gør den i stand til at sige noget generelt uden nødvendigvis at skulle redegøre for hver eneste enkelttilfælde. Den er altså på samme tid både meget konkret og meget abstrakt. Det konkrete ligger i, at alle syv former for manglende sikkerheder skal være til stede. Det abstrakte findes i den manglende målbarhed af disse mangler. Hvornår er et arbejde usikkert nok til, at der kan være tale om en mangel på arbejdssikkerhed?

Standings teori er altså ikke umiddelbart direkte applicerbar på det danske samfund. På et dansk arbejdsmarked med en historisk set stærk fagbevægelse, vil det være svært at finde en arbejder, organiseret eller ej, uden mindst en af disse rettigheder. Derfor kan mange af hans anekdoter også virke fjernt fra noget man oplever herhjemme, hvorfor det altså ikke giver mening at overføre hele hans definition direkte på det danske samfund. Med andre ord er de udfordringer den kinesiske landbefolkning oplever, når de bliver

eksproprieret og tvunget til at arbejde i byerne, på mange måder forskelligt fra dem som møder en dansk akademiker, der må tage imod en midlertidig ansættelse i et job, som hun er meget overkvalificeret til. Forskellene i måder at være prekariseret på, ændrer dog ikke ved princippet om at usikkerhed i forholdet til arbejdsmarkedet opleves af vidt forskellige grupper, både økonomisk og geografisk, og kan have store konsekvenser for dem som oplever det.

De vidt forskellige grupper som berøres af prekarisering, opdeler Standing i tre varianter af prekariatet. Den første gruppe består mennesker der er faldet ud af arbejderklassen, og som oplever et relativt afsavn i forhold til tidligere generationers arbejdsmæssige privilegier. De føler sig snydt og vil derfor ofte skyde skylden på 'de andre' eller fremmede. Derfor er de også villige til at skære i 'de andres' ydelser, selvom de potentielt selv ville kunne få brug for dem. Den anden gruppe består blandt andet af indvandrere, etniske minoriteter og asylansøgere. De oplever deres nuværende usikre situation som en forringelse eller et tab i forhold til deres situation i hjemlandet. Der er en tendens til nostalgi og en manglende deltagelse i det politiske liv. Den tredje gruppe består af højtuddannede der desillusioneret må tage til takke med et job der ligger under deres egentlige kvalifikationer, og som derfor oplever statusfrustrationer. Den karrierefremtid, som uddannelsen fik dem til at forvente, er forsvundet og tilbage er der kun udsigt til meningsløse jobs og mere frustration (Standing, 2014).

Det er fra disse brogede grupperinger og i kølvandet på prekariseringstendensen som opleves overalt på kloden, at Standing forudser en ny samfundsklasses opståen. Konturerne af denne nye klasses opståen ser han blandt andet ved May Day-demonstrationerne i 00erne og andre sociale bevægelser rundt omkring i verden. Hvorvidt prekariatet er en farlig klasse, eller en klasse i det hele taget, diskuteres således i nedenstående afsnit.

En farlig klasse?

Neologismen *prekariat* består af en sammensmeltning af ordene *prekær* og *proletariat*. *Prekær* (adj.) beskriver den stigende usikkerhed som opleves af arbejdere overalt i verden, hvilket også indfanges i ordets franske rod *précaire* som netop betyder usikker. Denne del af begrebet redegør Standing blandt andet for i ovennævnte definition.

Den anden halvdel af sammentrækningen er *proletariat*, som direkte henviser til Karl Marx' forståelse af den besiddelsesløse, arbejdende klasse, som solgte deres arbejdskraft og fra hvem, når de blev gjort bevidste om deres fælles vilkår, opgøret med kapitalismen ville komme. I sin opfattelse af proletariatets rolle, som den oprindeligt blev beskrevet, følger Standing den østrigske filosof André Groz som i sin udgivelse *Farvel til proletariatet* (1981) erklærer proletariatets rolle for udspillet.

Brugen af et så historisk ladet udtryk som proletariatet giver et omrids af Standings mission, nemlig at påpege et fælles grundlag for denne ekstremt heterogene gruppe, som endnu ikke er en klasse-for-sig, men kan betragtes som en klasse-i-sin-skabelse. Når Standing eksplicit diskriminerer mellem 'a class-in-the-making' og 'a class-for-itself' trækker han på Marx' samme distinktion for proletariatet, "Kapitalens herredømme har skabt en fælles situation, fælles interesser hos denne masse. Således er denne masse allerede en klasse over for kapitalen, men endnu ikke for sig selv" (Marx³, 1973, 120). Marx skelner mellem proletariatet som et offer for udbytning og som en politisk aktør. Opgaven for Marx og ligesindede bestod således i at bevidstgøre proletariatet om dets historiske rolle og derigennem fordre en bevægelse fra objekt (for udbytning) til subjekt (for egen emanciperings). Prekariatet har altså et iboende potentiale for at gøre deres mening gældende, men muligheden skal forløses af en udefrakommende bevidstgørelse.

En kritik af Standings teori går således også på, hvordan den heterogene gruppe af mennesker som benævnes prekariatet, kan siges at have klassepotentiale. Standing selv vedkender sig en marxistisk forståelse af klassebegrebet, hvor en klasse defineres ud fra en række fælles interesser der berører de produktionsmæssige relationer. Standing formår dog ikke at komme med et tydeligt svar på, hvilke relationer der er kendetegnende for netop den gruppe han kalder prekariatet (Risager, 2015). Denne kritiske position indtages også af Richard Seymour der påpeger, at de karakteristika Standing hæfter på prekariatet, "... bear no direct connection to the productive relations and are not fundamental to the reproduction of the system as a whole" (Seymour, 2012). Derudover kalder han Standings forståelse af den arbejderklasse, som prekariatet adskilles fra negativt fra, for eurocentrisk og et udtryk for en manifestation der er unik for en periode i efterkrigstidens Europa. Denne kritik følges op af sociologen Ben Scully som ikke anerkender præmissen for Standings narrative om prekariatets potentielle opståen, "For workers in much of the former colonial world, precarity is not new, but has been a defining feature of work throughout the colonial past and into the present era of national independence" (Scully, 2016:162).

Argumentationen for at kunne kalde prekariatet for en klasse-i-sin-skabelse møder kritik for ikke at kunne forstås inden for en marxistisk begrebsramme samt for at overse arbejdets historiske manifestationer i det globale syd, og efterlader altså en del uafklarede spørgsmål, som kunne være interessante perspektiver at forfølge andetsteds. Kritikkerne tages til indtægt i indeværende, men en yderligere diskussion af disse kritikker rækker dog udover indeværendes problemfelt og bliver derfor ikke forfulgt yderligere. Dette betyder, at der fremadrettet gøres en adskillelse af Standings teori om, på den ene side, prekariseringens årsager og manifestationer, og, på den anden side, hans ide om prekariatet som en klasse-i-sin-skabelse. Inden vi tager

³ Slagmark side 31

skridtet videre og ser på forbindelserne mellem prekarisering og medborgerskabet, skal vi se på hvordan Isabell Loreys teorier kan kvalificere og udvikle Standings forståelse af prekarisering.

Prekarisering som normaltilstand

For at begribe de mere grundlæggende dynamikker af prekariseringen i samfundet, og på den måde tilføje til Standings teori, vender vi os imod Isabell Loreys studier af fænomenet i udgivelsen *State of Insecurity* (2015). Som vi skal se, er Loreys forståelse af de mekanismer der ligger bag prekariseringen, på mange måder lig med Standings. Dog adskiller hun sig ved at tage udgangspunkt i prekarisering som en normaltilstand, og gør altså op med tanken om at kunne 'vende tilbage' til det fordistiske samfunds beskyttede jobs og udbredelsen af rettigheder, som på mange måder udgør et ideal for Standing. Tilmed åbner denne tilgang op for en forståelse af prekarisering som en proces, hvor individer bevæger sig på et kontinuum mellem sikre og usikre positioner.

I Loreys undersøgelser af, hvordan vi kan forstå tendensen *prekarisering* (*das prekäre*), opdeler hun begrebet i tre niveauer. Udgangspunktet for analysen er, at mennesket er betinget af en eksistentiel tilstand, det *at være prekær* (*das Prekärsein*). Begrebet *das Prekärsein* låner hun fra især Judith Butler og tager udgangspunkt i kroppens skrøbelighed som et fælles vilkår for alt liv, "... Vulnerability becomes an extension of birth, because initial survival already depends on social networks..." (Lorey, 2010:7). Heraf følger, at "... life requires social support and political and economic conditions that enable it to continue, in order for that life to be liveable" (ibid.). Således er livet til enhver tid betinget af noget udover individet selv, hvilket fører til den næste dimension, som sætter fokus på de betingelser der både gør livet muligt, men som også gør det prekært. Denne dimension beskriver *prekæritet* (*die prekärität*), der kan forstås som effekten af ulige politiske og sociale fordelinger af kompensation for den eksistentielle usikkerhed, *das Prekärsein*. Prekæritet er altså politiske beslutninger der tilskriver eller nægter den enkelte et medlemskab af en bestemt gruppe (Lorey, 2011). Den tredje dimension vedrører brugen af *usikkerhed som et politisk styringsinstrument* (der *gouvernementalen Prekarisierung*). Ifølge Lorey benyttes usikkerhed af neoliberale regeringer som et instrument til at styre ved at tilbyde mindst mulig sikkerhed til folk. Selvom prekarisering bliver normaliseret i samfundet er der dog ikke tale om en form for lighed i fordelingen af usikkerhed. I stedet lukreres der på forskellene i prekarisering til at skabe konkurrence mellem folk, hvilket følger den neoliberale logik om at skabe mest konkurrence i flest mulige områder af samfundet. Den teoretiske grænse for hvor lidt sikkerhed der tilbydes, går ved den absolutte fattigdomsgrænse, da en overskridelse af denne ville forhindre folk i at kunne konkurrere på markedet (Lorey, 2010).

Loreys bidrag, i forlængelse af Standing, er hendes forståelse af prekarisering som en normaltilstand. Standing opfatter prekarisering som en tendens der spreder sig fra samfundets margin og som præger stadigt

flere menneskers forhold til arbejdsmarkedet. Han beskriver for eksempel hvordan bestemte jobs der medførte rettigheder i tidligere generationer, nu ikke længere er garanteret for de samme sikkerheder (Standing, 2011:41). Samme tanke er, på levende vis, blevet beskrevet af den franske sociolog Robert Castel, med billedet af et virus der spreder sig fra periferien af samfundet og ind mod midten (Castel, 2003 i Lorey, 2015). Forudsætningen for denne tanke er, at der stadig findes et stabilt centrum, en, med Castels begreb, 'zone of integration', som virusset endnu ikke har nået. Modgiften består i politisk at sørge for, at nok mennesker er integreret således at denne mængde ikke falder under en kritisk masse (Lorey, 2015). Ifølge Lorey er dette centrum dog opløst, "There is no longer a centre or a middle that could be imagined as a society stable enough to take in those pushed to the margins" (Lorey, 2015:60-61). Derimod er der tale om en tilstand, hvor alle er prekariserede. Den politiske kamp består i, hvem der opnår beskyttelse eller immunitet i forhold til prekariseringen. At forstå prekarisering på denne måde, og dermed tage udgangspunkt i det fællesmenneskelige vilkår, at vi alle, helt grundlæggende, er prekære, giver muligheden for at beskrive prekarisering som en konstant *bevægelse* fremfor et spørgsmål om at være på den ene eller anden side af en definitions-mæssig skillelinje.

Jævnfør specialets problemformulering og den metodiske tilgang, hvor interviews er den centrale datakilde, muliggør Loreys tilføjelser en analyse, der tager udgangspunkt i den enkeltes oplevelse af prekarisering, fremfor at skulle placere interviewpersonerne indenfor eller udenfor en bestemt definition. Disse betragtninger udvides i metodeafsnittet (kapitel 3). For nuværende vil vi se på, hvordan usikkerheden, altså konsekvensen af prekarisering, manifesterer sig som et grundvilkår for mange mennesker og hvilke konsekvenser det har for andre aspekter af livet – navnlig i forhold til medborgerskabet.

Denizens

"Around the world, more people are being turned into denizens; they are having rights associated with citizenship whittled away, often without realizing it or realizing the full implications" (Standing, 2014:1)

Således åbner Standing sin anden bog om prekariatet *A precariat charter* (2014) med undertitlen *From denizens to citizens*. Med *denizens* beskriver Standing en gruppe, som af den ene eller den grund har færre rettigheder end andre i samme (nationale) fællesskab. Disse rettigheder er normalt kædet sammen med det at være medborger. Medborgerrettighederne blev af den amerikanske sociolog T. H. Marshall (1949) delt op i det civile, politiske og sociale medborgerskab som fokuserer på henholdsvis retten til ytringsfrihed og personlig frihed, retten til at stille op til politiske valg og at stemme ved disse, samt retten til uddannelse og velfærd. En senere FN-konvention (1966) har tilføjet det kulturelle og økonomiske medborgerskab til rækken af rettigheder, som sikrer mennesker ret til egen kulturelle identitet og retten til at udføre sin profession og få en fair del af den samlede velstand.

Det at være medborger medfører altså et medlemskab og nogle rettigheder, som andre ikke-medlemmer ikke har krav på. Forskellen i adgangen til disse konkrete rettigheder var traditionelt baseret på en territorial differentiering, men selv inden for et givet nationalt fællesskab kan der være variationer af graden af medborgerskab. "Today it would be better to think of citizenship as a continuum, with many people having a more limited range of rights than others without any simple dichotomy of citizen and non-citizen" (Standing, 2014:8). Dette tab af rettigheder, i absolut eller relativ forstand, er ifølge Standing en afledt effekt af prekariseringen af hele arbejdsmarkedet.

Han beskriver dette skred, som en bevægelse fra 'citizenship' til 'denizenship'. Forskellen kan udtrykkes som skellet mellem at være medborger eller blot at være indbygger ('andenrangsborger', i den danske oversættelse). Forskellen er traditionelt blevet brugt til at adskille medborgere, fra udlændinge med ret til at bo og arbejde i landet, "One way of depicting the precarait is as 'denizens'. A denizen is someone who, for one reason or another, has a more limited range of right than citizens do" (Standing, 2011:23). I dag er medborgerskabet under pres, blandt andet som en konsekvens af arbejdsmarkedets krav om fleksibilitet og konstant konkurrencedygtighed. Marshall udtrykte det som et modsætningsforhold mellem kapitalismen og medborgerrettigheder, "in the twentieth century, citizenship and the capitalist class system, have been at war" (Marshall, 1949:38). De rettigheder, der er forbundet med medborgerskabet, har medført restriktioner på markedets frie spil og er på den måde en forhindring for dets udfoldelse. Dette var situationen da Marshall skrev i 1949, hvor den socialdemokratiske vision endnu var ved at blive udfoldet, gennem velfærdssystemer og menneskerettigheder. Siden 1970'erne er, hvad der før blev beskrevet som "the subordination of market price to social justice" (ibid.) blevet vendt om således, at markedets velfærd prioriteres over borgernes rettigheder. Denne beskrivelse af udviklingen følger Standings narrativ om fremkomsten af det neoliberalistiske paradigme, og dets bevidste forsøg på at lade markedet regulere uhindret.

Primært interesserer Standing sig for de sociale og økonomiske rettigheder der forbundet med deltagelse på arbejdsmarkedet. Den konkrete udfoldelse beskriver Standing på følgende måde:

- "Social rights include the right to and adequate standard of living, social protection, occupational health and safety, housing, healthcare and education, and preservation of and access to the commons.
- Economic rights include the right to practice one's occupation, share in the economic resources of the commons, enjoy a fair share of economic growth, access all forms of income, and bargain individually and collectively" (Standing, 2014:6)

Det er disse rettigheder, der ifølge Standing bliver nedbrudt, hvilket også påpeges af sociologerne Engin F. Isin og Bryan S. Turner, "this pattern of Keynesian welfare economics and Marshallian citizenship has been

eroded by broad changes in the labour market..." (Isin & Turner, 2007:9). Den økonomiske forståelse der var fremherskende i efterkrigstiden og som var tæt forbundet med tanken om medborgerskab i Marshallsk forstand, er efterhånden trådt i baggrunden til fordel for et langt mere markedsorienteret og fleksibelt arbejdsmarked, som langsomt udhuler de eksisterende rettigheder. Det er altså forandringer på arbejdsmarkedet, forårsaget af en økonomisk og politisk forståelse, der har skabt betingelserne for prekarisering.

Et demokratisk medborgerskab

Et medborgerskab, som det er beskrevet i ovenstående, begrænser sig ikke udelukkende til spørgsmål om formelle rettigheder og pligter, men træder frem som en grundsten i det demokratiske samfund. Medborgerskabet derfor kan også forstås som, "en forestilling om, at de anliggender, vi har fælles, reguleres ud fra principper om ligeværd og lige ret til at tage del i samfundsudviklingen" (Andersen et al., 1993:8). Centralt i denne forbindelse er det positive frihedsbegreb, der sikrer, ikke bare en formel ret, men også reel mulighed for indflydelse i de fælles beslutninger der skal træffes i et samfund. Diskussionen om 'samfundets bedste' bliver ført af borgere med et fælles tilhørsforhold til et politisk fællesskab og kommer til udtryk på to måder: forholdet til de offentlige institutioner, og deltagelsen i de offentlige sammenhænge hvor borgere konfronteres med hinanden. De to tilgange benævnes i dansk litteratur som henholdsvis *det vertikale* og *det horisontale* medborgerskab, og i det følgende defineres de med udgangspunkt i Johannes Andersen et al. *Medborgerskab – demokrati og politisk deltagelse* fra 1993.

Det vertikale medborgerskab knytter sig til relationerne mellem individ og de politiske institutioner. De politiske institutioner repræsenterer alle individer inden for et givet territorium, hvilket vil sige, at der kan være tale om både europæiske, nationale, regionale og kommunale niveauer. Relationen er struktureret af, på den ene side, nogle rettigheder der definerer individets status inden for fællesskabet, og, på den anden side, nogle forpligtelser til borgerne overfor det politiske fællesskab. Rettighederne beskyttes af de politiske institutioner, som til gengæld forventer at borgerne er villige til at overholde de afgørelser der er truffet af de fælles institutioner.

Det horisontale medborgerskab relaterer sig til "...de relationer, der eksisterer imellem forskellige borgere i de sammenhænge, hvor de konfronteres med hinanden, enten direkte eller indirekte, for at drøfte og tage stilling til fælles spørgsmål" (Andersen et. al, 1993:18). Her er der altså ikke tale om institutionaliserede rettigheder og pligter, men derimod om et aspekt af medborgerskabet der manifesteres i de identiteter der opstår, når borgere offentligt forholder sig til fælles anliggender. Et sted hvor denne medborgerskabsdimension udfoldes er på arbejdspladsen, hvor for eksempel synet kollegaer, løsning af konflikter, synet på arbejdsløse og faglig organisering bliver målestokke. Med det horisontale medborgerskabsbegreb udvides deltagelsesbegrebet til ikke kun at undersøge den form for deltagelse, hvor målet er at påvirke beslutninger der

træffes af politiske institutioner. I stedet sigtes der til politisk engagement i en bredere forstand, for eksempel deltagelse i diskussioner om politik, i hvad Goul-Andersen (2004) kalder det 'lille demokrati', altså det uformelle 'hverdagsdemokrati' der foregår tæt på borgerne - eksempelvis på arbejdspladsen.

I det følgende vil det, med udgangspunkt i Scheuers rapport om atypisk ansatte, blive uddybet, hvordan det kommer til udtryk i en dansk kontekst.

Atypisk ansatte

I dansk kontekst er det seneste store bidrag til debatten om usikre ansættelsesforhold Steen Scheuers rapport om atypisk beskæftigelse fra 2016. Som antydnet i indledningen tager denne rapport, i sin definition af atypisk ansættelse, udgangspunkt i en, efter danske standarder, normal ansættelse.

Rapporten definerer en atypisk ansættelse således

1. Ved at være ansættelse på deltid
2. Ved at være ansættelse med tidsbegrænsning
3. Ved at være begge dele⁴

Med disse operationaliserbare kriterier som udgangspunkt er det muligt at komme med et præcist antal som er atypisk beskæftiget. Rapporten er en opfølgning på og udvidelse af en lignende undersøgelse som LO gennemførte tilbage i 2010 som også sætter fokus på forskellene i vilkår og rettigheder mellem normalbeskæftigede og atypisk beskæftigede. Mere konkret undersøges der for følgende fire aspekter af ansættelsesforholdet,

1. Manglende lønmodtagerrettigheder og -beskyttelse generelt
2. Ulige rammeøkonomiske vilkår
3. Manglende job- og kompetenceudvikling og manglende indflydelse
4. Manglende repræsentationssikkerhed.

De fire punkter er, ifølge Scheuer selv (Scheuer, 2011:16), tydeligt inspireret af Standings idealtypiske definition og repræsenterer nogle, i traditionel forstand, grundlæggende sociale og økonomiske medborgerrettigheder forbundet med at deltage på arbejdsmarkedet. Hypotesen for Scheuer er, at et atypisk ansættelsesforhold vil medføre en øget risiko for forringelser på et eller flere af disse områder. Scheuer konkluderer, at over en fjerdedel af den danske befolkning er atypiske ansatte, og derfor i faregruppen for at have færre rettigheder end den resterende del af arbejdsstyrken.

⁴ Scheuer undersøger også soloselvstændige, men disse medtages, som tidligere nævnt, ikke i denne rapport.

Scheuer dokumenterer, at der er markante forskelle i rettigheder og muligheder mellem normalbeskæftigede og atypisk ansatte. Denne konklusion slår fast at store dele af den arbejdende befolkning oplever, ikke at have de samme rettigheder som deres kollegaer og at denne forskel i rettigheder ofte hænger sammen med at være atypisk ansat. For eksempel fastslås det, at "[a]typisk ansatte har klart større risiko for at mangle ret til løn under sygdom, løn under barns sygdom og løn under barsel og de har også større risiko for ikke at have ret til den overenskomstbestemte sjette ferieuge" (Scheuer, 2016:93). Derudover har atypisk ansatte større risiko for at blive fyret, færre får efteruddannelse eller føler sig en del af fællesskabet på arbejdspladsen, og langt færre har en tillidsrepræsentant, på trods af, at der ikke er forskel mellem normalt og atypisk ansattes overenskomstdækning. Der gives ikke et bud på en fremtidig udvikling, men det fastslås at hvis udvikling går i mod flere atypiske ansættelser, er det nødvendigt at sætte ind over for forringelserne på denne gruppes vilkår.

Scheuer siger noget om antallet der er ansat på deltid, midlertidigt eller er soloselvstændige, samt hvor og hvordan deres vilkår afviger fra normalen – hverken mere eller mindre. Således kommer han frem til et præcist antal, men siger ikke noget om *årsagen* til at tage et midlertidigt eller et deltidsjob. Denne væsentlige distinktion forsvinder i den nødvendigt rigide definition som anvendes. Når den uafhængige variabel netop er ansættelsens længde eller timetallet, og ikke konsekvenserne (eksempelvis færre rettigheder) af denne ansættelsesform, bliver spørgsmålet om årsagen til at være atypisk ansat pludselig presserende. Til sammenligning må det formodes, at dem der falder under Standings definition af prekariatet og som både kan være normalt og atypisk ansatte, ikke har valgt disse vilkår, hvis der var andre muligheder.

Desuden er der en stor gruppe som også skal nævnes i forhold til afgrænsningen af målgruppen for undersøgelsen: migrantarbejdere eller vandrende arbejdstagere. Problemstillingen med migrantarbejdere illustreres af sociologerne Søren Kaj Andersen og Jonas Felbo-Kolding (2013) i deres bog *Danske virksomheders brug af østeuropæisk arbejdskraft*. De konkluderer, at der i de senere år har været en stigning af østeuropæisk arbejdskraft i udvalgte erhverv (landbrug, udvalgte dele af industrien, bygge og anlæg, hotel og restauration og rengøring) og at denne arbejdskraft som hovedregel tjener mindre end danske arbejdere, men over minimumslønnen. I forbindelse med deres undersøgelse observerer de dog et systematisk bortfald af lønoplysninger fra virksomheder der bruger udenlandsk vikararbejde og udstationeringer. De antager altså, at visse virksomheder undlader at svare på undersøgelsen, fordi deres løn- og arbejdsvilkår ligger under den danske standard, hvorfor denne gruppe er underrepræsenteret. Scheuer gør i en fodnote selv opmærksom, på at 'vandrende arbejdstagere' (EU-borgere fra især Østeuropa) ikke er medtaget. Som Andersen og Felbo-

Kolding afdækker, kunne netop denne gruppe forventes at savne rettigheder i forhold til normalt ansatte, hvilket vil have trukket Scheuers resultater i retning af et endnu større skel.

Målsætningen om empirisk at angive et præcist antal atypisk ansatte risikerer at give et fejlbehæftet øjebliksbillede, der ikke nødvendigvis afdækker problemets reelle størrelse. Dog formår rapporten ekstremt effektivt at afdække den omfattende risiko for tab af rettigheder der er forbundet med atypisk ansættelse. Det vil sige, at hvad enten den atypiske ansættelse er frivillig eller tvungen, viser Scheuer, at den medfører en øget risiko for et tab af sociale og økonomiske rettigheder. Derudover tydeliggøres det, uanset at de undersøgte grupper ikke er identiske med Standings, at der findes en sammenhæng mellem at været marginaliseret på arbejdsmarkedet og at have indskrænkede rettigheder.

Opsummering

Når der fremadrettet i dette speciale refereres til den gruppe af mennesker som oplever eller har oplevet usikkerheder i forbindelse med arbejdet, benævnes de *prekariserede*. Det vil sige, at der tages afstand til begrebet prekariatet som helhed, hvis definition ikke er tilpasset forholdene på det danske arbejdsmarked og hvis klassekonnotationer ikke i høj nok grad er teoretisk understøttede. Derimod producerer Standing et rigt grundlag at arbejde videre med prekariseringstendensen og konsekvenserne af udviklingen på arbejdsmarkedet. På samme måde anvendes atypiske ansatte heller ikke, da denne definition, jævnfør ovennævnte, fokuserer udelukkende på arbejdstid og ansættelseslængde og ikke tager højde for andre relevante faktorer. Med *de prekariserede*, fokuseres der på de mennesker der er blevet berørte af *de prekariseringstendenser*, som beskrives af både Standing, Lorey og Scheuer. Denne præcisering giver mulighed for at fokusere på fællesnævneren for alle tre tilgange, ulighed i usikkerhed, og sætter fokus på den enkeltes oplevelse. De syv punkter i Standings definition, bliver således ikke absolutte kriterier for hvornår en person er prekariseret, men fungerer som inspirationskilder til at forstå de måder hvorpå man kan være prekariseret.

Med disse teoretiske betragtninger in mente tager vi nu skridtet videre til metodekapitlet. Her beskrives processen med at indsamle og fortolke kvalitative data, fra operationaliseringen og udformningen af interviewguiden, over betragtninger om interviewpersonerne og analysestrategi, til vurderingen af den fremskaffede videns validitet og reliabilitet.

3. Metode

I det følgende redegøres der for specialets metodevalg, videnskabsteoretiske udgangspunkt og analysestrategi. Det er således en beskrivelse af overvejelser og betænkninger i forbindelse med udformningen af undersøgelsen og den efterfølgende analyse. Kapitlet åbnes med en 1) indledende diskussion af fordelene ved den kvalitative tilgang kontra den kvantitative tilgang. Næste afsnit beretter om 2) interviewpersonerne samt processen og overvejelserne omkring udvælgelsen. Derefter redegøres der for 3) udformningen af interviewguiden, hvor de enkelte temaer præsenteres og operationaliseres. Dette efterfølges af en uddybelse af udformningen af guiden, hvor der ses på 4) forskellige interviewformer, navnlig faktuelle og narrative. Dernæst præsenteres undersøgelsens 5) analysestrategi. Til sidst gennemgås specialets validitet og reliabilitet, med henblik på at vurdere hvilken udsagnskraft der kan konkluderes med

Indledende overvejelser

Til at undersøge problemformuleringen er der anvendt en række kvalitative interviews. Det kvalitative forskningsinterview er kendetegnet ved, at det forsøger "... at forstå verden ud fra interviewpersonens synspunkter, udfolde den mening der knytter sig til deres oplevelser, afdække deres livsverden forud for videnskabelige forklaringer" (Kvale & Brinkmann, 2009:17). Valget af en kvalitativ tilgang baserer sig på en forståelse af, at prekarisering og konsekvenserne af usikre forhold i relation til arbejdsmarkedet ikke nødvendigvis kan indfanges af kvantitative tilgange. Jævnfør teori afsnittet forstås prekarisering ikke en nødvendig konsekvens af for eksempel deltids eller midlertidigt arbejde. På samme måde er en enkelt oplevelse af dårlige arbejdsvilkår heller ikke per definition lige med en status som prekær arbejder. Med andre ord kræves der en dybdegående og helhedsorienteret tilgang for at kunne vurdere 1) hvorledes interviewpersonen har oplevet prekariseringen af arbejdsmarkedet og 2) hvad konsekvenserne af denne relation er i forhold til den oplevede status og identitet som medborger i et demokrati.

Dette fokus på interviewpersonernes egne oplevelser understøttes af specialets socialkonstruktivistiske tilgang, hvis ontologiske grundlag, med Jan holm Ingemanns ord, "... baserer sig på, at virkeligheden ikke meningsfyldt kan betragtes som uafhængig af observatøren" (Ingemann, 2013:134). Det vil sige, at udgangspunktet for erkendelse ikke formes af genstanden for erkendelsen, men derimod af den sociale kontekst hvor erkendelsen foregår i (Collin, 2012). En standardindvending imod en sådan tilgang, og imod meget kvalitativ forskning generelt, er, at den er uvidenskabelig og forudindtaget, og således baseret på forskerens tilfældige valg. Derudover indvendes det, at den indsamlede empiri i et interview også bygger på samtaler med interviewpersoner, som bevidst eller ubevidst, grundlæggende ikke er troværdige. Jette Fog (1996) anfører at disse indvendinger ikke henviser til et *principielt* problem, men udelukkende om et eventuelt *kvalitetsmæssigt* problem: "[k]valiteten i interviewet drejer sig om at få de betydninger og den mening, som

interviewpersonen finder i sit liv og sin verden, frem i samtalens løb og analysen af det empiriske materiale drejer sig dernæst om at bringe den selvfølgerigt indlysende og den underliggende sammenhæng eller mening frem i lyset" (Fog, 1996:202).

Således bliver det essentielt at give interviewpersonerne plads til at bidrage med deres egne perspektiver, uden at seancen bliver fastlåst og styret af en bestemt rækkefølge eller ordlyd på spørgsmålene i spørgeguiden. Denne pointe udlægges af Christer Johansson (1999) som parafraserer Mishler (1986) og understreger en distinktion mellem traditionelle, strukturerede interviews og mere løst strukturerede tilgange inden for den kvalitative forskning, og viser hvordan "... traditionella kvalitativa forskningsintervjuer, som exempelvis utnyttjar färdiga frågeformulär, systematisk missar och utestänger delar av intervjupersons tankar och upplevelser" (Johansson, 1999:19). Da udgangspunktet for undersøgelsen netop er interviewpersonernes oplevelser, anvendes en semistruktureret tilgang, med fokus på narrative elementer.

Interviewpersonerne

Inden interviewene blev udført, gik der en del tid med at finde interviewpersoner. I henhold til problemformuleringen var målet at finde interviewpersoner som potentielt havde haft eller har prekarisering tæt på egen krop. Til dette formål, og for at opnå en vis systematik i udvælgelsen, blev der taget kontakt til 3F i Aalborg. Her blev det aftalt, at jeg kunne komme i receptionen på hovedkontoret en uge i træk og henvende mig personligt til deres medlemmer, når de besøgte fagforeningen af den ene eller den anden årsag. På den måde lykkedes det at komme i kontakt med otte personer som indvilligede i at deltage i et interview. Interviewene blev gennemført inden for uge (ofte blot et par dage) efter at kontakten var blevet etableret. To valgte dog af personlige årsager ikke at deltage i det aftalte interview.

Der blev i alt udført seks dybdegående interviews med en gennemsnitlig interviewtid på lidt over en time. Et enkelt interview blev holdt kort på grund af tidspress fra den interviewede og et andet interview blev ligeledes kort på grund af sproglige vanskeligheder. I sidstnævnte tilfælde havde den interviewede en bekendt ved sin side til at oversætte, hvis interviewpersonen var i tvivl om betydningen af et spørgsmål. På trods af et fokus på narrativer fortalt af den interviewede, var det i dette tilfælde vanskeligt for denne person at formulere sig i længere sætninger. Interviewet bærer således præg af meget korte svar. Interviewene blev primært afholdt i den enkeltes hjem eller i et kontor i 3Fs bygninger, med en enkel undtagelse hvor interviewet blev afholdt på universitetet.

Med 3F som udgangspunkt for udvælgelsen af interviewpersoner, opnås der kontakt til en gruppe mennesker som i hvert fald har et fællestræk i deres relation til fagforeningen. Der er altså tale om personer som af forskellige årsager har valgt at organisere sig inden for én af de fire hovedorganisationer, i modsætning til for eksempel en af de 'gule' fagforeninger.

Køn, etnicitet og branche

Ifølge 3Fs egne tal (3F, 2017) viser medlemssammensætning en klar overvægt af mandlige medlemmer (73%), hvilket også i nogen grad kommer til udtryk i sammensætningen af interviewpersoner, som består af fire mænd og to kvinder. På brancher er interviewpersonerne fordelt med to inden for industri, to inden for bygge og anlæg, én inden for den offentlige sektor, og én inden for den grønne gruppe. Til sammenligning er 3Fs medlemmer fordelt med over en tredjedel, cirka 35%, inden for industri, efterfulgt af bygge og anlæg, og transport, med henholdsvis 21 og 18% af medlemmerne. De resterende tre hovedområder, den offentlige sektor, privatservice, hotel og restauration og den grønne gruppe, tegner sig for 12, 10 og 5 %. Således matcher udsnittet af interviewpersoner nogenlunde den samlede sammensætning af medlemmer. Det samme gælder for etnicitet, hvor en enkelt interviewperson kommer fra en ikke-vestlig baggrund. Hos hele 3F er 9% af deres medlemmer etniske minoriteter med oprindelse i et ikke-vestligt land.

Hensigten er ikke at skulle kunne generalisere til alle medlemmer af 3F. Det har dog virket fornuftigt, at der ikke var for stor uligevægt i nogen af de tre ovennævnte variable, da det potentielt kunne medføre en tendens i en bestemt retning.

Karakteristika

Erik: 26-årig uddannet murer fra Vesthimmerland. Han er på interviewtidspunktet hjemmegående, mens han og hans sjak venter på en ny opgave. Han har primært arbejdet som akkordmurer, på større byggepladser rundt omkring i Nordjylland. Generelt har hans arbejdsliv været præget af "skiftende arbejdspladser" (1, 18). Erik er fagligt aktiv i sin fritid, hvor han tidligere var formand for 3F ungdom over en 3-årig periode. Dette faglige engagement er forsat i den internationale organisation WFTU (World Federation of Trade Unions), som han stadig er en del af. Derudover er han også politisk aktiv og stillede ved regionsvalget op for kommunistisk parti.

Peter: 58-årig ufaglært arbejder fra Aalborg. For tiden arbejdsløs, men har arbejdet med meget forskelligt ufaglært arbejde gennem årene, hovedsageligt inden for industri. Har derudover arbejdet som pædagog-medhjælper i nogle år. Peter er skilt og har to børn, og bor nu alene. En for tidlig fødsel medførte, at Peter mangler tre fingre på den ene hånd, hvilket har gjort visse jobs besværlige for ham. Peter er medlem af liste Ø, og har blandt andet under folketingsvalget i 2015 deltaget i ophængningen af plakater og uddeling af pamfletter.

Rajiba: 50-årig kvinde med en baggrund i et ikke-vestligt land. Har været i Danmark i 25 år og arbejder for tiden inden for det offentlige som rengøringshjælp på vikarbasis. Hendes arbejdshistorik i Danmark har primært bestået af rengøringsjob, som specielt i starten blev faciliteret af kommunen. Ud over afløserarbejdet for kommunen modtager hun supplerende dagpenge.

Simon: 54-årig murer fra omegnen af Aalborg. Han er uddannet murer og har arbejdet inden for faget siden 17-årsalderen, dog med en afstikker som jord og betoner i en kort periode. Simon er gift med en akademiker, med hvem han har to børn. Arbejdslivet har bestået af relativt faste ansættelser ved en håndfuld firmaer, inklusiv en periode på tre år hvor han arbejdede i Tyskland. Siden 1997 har han været ansat i samme firma som akkordmurer. Har gennem alle årene stemt på Socialdemokratiet, men går derudover ikke synderligt meget op i politik. Simon har dog på et tidspunkt engageret sig i en konkret lokalpolitisk sag.

Vilhelm: 56-årig ugift arbejder, med en meget varieret arbejdshistorie. Han har besiddet en hel del, typisk ufaglærte, stillinger i og omkring Aalborgområdet. Blev relativt sent i livet udlært som urmager, men har ikke benyttet sig af denne uddannelse i andet end et halvt år. Vilhelm er for tiden arbejdsløs, men tror på at der kommer noget snart. Hans seneste job havde han haft i 13 år, men blev fyret grundet digitalisering af hans funktion. Politik fylder ikke meget i Vilhelms liv og han er ikke bundet til ét bestemt parti, men har stemt omkring midten de fleste gange. Til det seneste kommunalvalg stemte han dog blankt.

Anja: 52-årig gartner med ansættelse i det offentlige. Anja er gift med en elektriker og sammen har de en datter. På interviewtidspunktet går hun ledig grundet hendes jobs sæsonprofil, hvor hun arbejder otte måneder om året for derefter at gå ledig de næste fire. Hun er oprindeligt butiksuuddannet, men har de seneste 20 år arbejdet i 'det grønne område'. Anja har svært ved at overskue det politiske system, og kæmper med at interessere sig for det, på trods af at hun føler det som sin pligt.

Kendetegnende for alle de interviewede er deres tilknytning til 3F. Derudover har de alle, i større eller mindre grad, en midlertidig tilknytning til arbejdsmarkedet. Interviewpersonerne er altså repræsentative for en gruppe der har strukturel midlertidig arbejdsløshed. Samtlige, med undtagelse af Rajiba, ville tilnærmelsesvis kunne beskrives som værende en del af Standings første variant af prekariatet, som den blev præsenteret i forrige kapitel. Rajiba, derimod, ville tilhøre den anden kategori grundet hendes etniske baggrund. Det kan anføres, at det er tvivlsomt om der overhovedet kan være tale om prekariserede medlemmer af en traditionelt meget stærk og velorganiseret fagforening som 3F. En konkret læsning af Standings definition på prekariatet ville diskvalificere alle interviewpersonerne, da de som minimum har repræsentationssikkerhed igennem fagforeningen. Som tidligere påpeget, anvender indeværende dog ikke en stringent forståelse af Standings teori, men forholder sig til den, som inspiration til at åbne for fortællinger hos interviewpersonerne der berører nogle relevante emner i forhold til prekarisering og medborgerskab.

Betragtninger om interviewtema

Problemformuleringen danner en ramme der fordrer to emner. Det første tema zoomer ind på interviewpersonens oplevelser på arbejdsmarkedet og dennes livs- og arbejdshistorie. Personernes eventuelle oplevelser af prekarisering er udgangspunktet, og fremstår altså som udgangspunktet der bliver basis for at forstå de undersøgte konsekvenser. Det andet tema ser netop på de implikationer prekarisering på arbejdsmarkedet har for interviewpersonernes *oplevede status og identitet som medborgere*. Sammenhængen mellem de to delelementer i problemformuleringen, bliver forsøgt etableret ved hjælp af en gennemarbejdet interviewguide, der danner rammerne for interviewene.

Interviewguiden er opdelt på to måder: for det første er der en opdeling i en faktuel og narrativ interviewform. Denne distinktion skal vi se nærmere på senere. For det andet er interviewguiden inddelt i niveauer således at de centrale forskningsspørgsmål danner fire naturlige, overordnede temaer for guiden. Under hvert af disse temaer er der forslag til konkrete spørgsmål der, jævnfør operationaliseringen, er rettet mod et overordnet emne. Det første tema fokuserer på *livs- og arbejdshistorien* og er primært med for at indsamle fakta om interviewpersonen og dennes oplevelser. Desuden kan de mere biografiske spørgsmål åbne for et mere sammensat indtryk og en helhedsforståelse af den interviewedes habitus. Her dukker de første arbejdsrelaterede historier formentlig op, som kan uddybes i det andet tema som konkret fokuserer på den *oplevede prekarisering*. Der bliver nu fokuseret mere på narrativer, således at den interviewede bliver opmuntret til at uddybe sine historier. Det tredje og fjerde tema retter fokus på henholdsvis *det vertikale og det horisontale medborgerskab* og forsøger dermed at kæde de indledende historier sammen med opfattelse af status og identitet som medborger.

Operationalisering

Livs- og arbejdshistorien er central på flere måder: for det første giver den et indblik i hvilke usikkerheder personen har oplevet gennem livet. Oplevelserne er således ikke nødvendigvis direkte afledt af en bestemt type ansættelse eller mangel på rettigheder under et job. Der kan for eksempel også være tale om situationer hvor eksempelvis uddannelses- og arbejdsløshedssystemet har givet anledning til bekymringer og frustrationer. Dette understreger definitionen af prekæritet som rækkende ud over den strengt arbejdsmæssige. Det kan selvfølgelig indvendes, at kontakten med systemet i en situation med ledighed, er afledt af et krav om at skulle sælge sin arbejdskraft på arbejdsmarkedet på et tidspunkt, og at det derfor indirekte kan siges også at stamme fra forholdet til arbejdsmarkedet. En sådan forbindelse er dog ikke åbenlys og måske svær at lave for interviewpersonerne i situationen, hvorfor der netop spørges ind til andre aspekter end de strengt arbejdsrelaterede. For det andet kan spørgsmål omkring opvækst og familieforhold åbne for en forståelse af den enkeltes habitus.

En operationalisering af prekarisering betyder, jævnfør teoriafsnittet, mere end blot at spørge til Standings syv usikkerheder. Prekarisering forstås som en bevægelse mellem sikkerhed og usikkerhed; mellem at være beskyttet og ubeskyttet. Placeringen på dette kontinuum afgøres både af ens egen jobmæssige situation og eksterne rammebetingelser, som for eksempel lovgivningen. Et direkte spørgsmål til hvorvidt interviewpersonen betragter sin situation som usikker, kan let blive for abstrakt og i stedet tages der udgangspunkt i den enkeltes konkrete oplevelser. Således definerer de selv, hvilke oplevelser de vil fortælle om på baggrund af interviewspørgsmålene. På denne måde tages der fuldstændigt afsæt i interviewpersonens fortællinger, og det er så op til interviewerens at se på, hvordan disse knytter an til de teoretiske forståelser af prekarisering. Der spørges for eksempel indtil hvad der kendetegner et godt henholdsvis dårligt arbejde og hvad interviewpersonen forventer sig af fremtiden.

Når der i problemformuleringen anvendes begreber som *status* og *identitet* i forbindelse med medborgerskabet, vedrører det de to dertil knyttede retninger for et demokratisk medborgerskab, det vertikale og det horisontale. Den følgende operationalisering er inspireret af *Magtudredningen – Et ganske levende demokrati* (2004) inddeling af netop de to medborgerskabsretninger. Forholdet til de offentlige institutioner, *det vertikale medborgerskab*, drejer sig om forholdet til det politiske system og gøres op i (1) tilslutning til politisk fællesskab og regime, (2) politisk tillid, (3) orientering mod kollektive problemer og (4) egen rolle opfattelse som medborger. I spørgsmålene til det vertikale medborgerskab, tages der udgangspunkt i det, på daværende tidspunkt, just overståede kommunal- og regionsvalg, med spørgsmål omkring hvilket politikområde som er vigtige og hvem der kan varetage disse områder bedst. Herefter spørges der ind til den mere generelle opfattelse af politikere og politik som sådan. Hensigten med spørgsmålene er at få beskrevet interviewpersonens egen medborgerstatusopfattelse, og dermed opnå en forståelse af om personen oplever sig selv som havende indflydelse på den demokratiske proces, føler sig som en tilskuer til et spil der foregår blandt en elite eller slet ikke interesserer sig for hvad der foregår. *Det horisontale medborgerskab*, altså borgernes orientering til hinanden, indeholder, (1) solidaritet, (2) social tillid og (3) social og politisk tolerance. Indenfor rammer af specialet, fokuseres der i høj grad på spørgsmål vedrørende arbejdspladsen. Med begreber som solidaritet, tillid, og tolerance, har det været naturligt at spørge om forholdet til kollegaer og synet på fagforeningernes rolle.

Interviewform – det faktuelle og det narrative

Interviewene udformes som semistrukturerede interviews, hvilket vil sige at der på forhånd er lavet en konkret interviewguide og dermed lagt en plan for hvilke temaer der skal dækkes og hvad der skal spørges ind til med henblik på at undersøge de aspekter der fremgår af forskningsspørgsmålene. Samtidigt er der dog mulighed for at være fleksibel i sine spørgsmål, hvis situationen byder det. Interviewguiden bliver således ikke fulgt slavisk, men fungerer som udgangspunkt og rettesnor for hele interviewprocessen. Dette er

essentielt for netop at give plads til uddybende og opfølgende spørgsmål på de historier interviewpersonen kommer med, hvis de opfattes som centrale. Derudover kan formuleringer ændres og spørgsmål forsimples alt efter den interviewedes udgangspunkt, således at interviewet kommer til at foregå på dennes begrebsmæssige præmisser. Det semistrukturerede interview giver plads til at interviewpersonen kan fortælle detaljeret om visse episoder uden frygt for at blive afbrudt, hvis historien overskrider rammerne for det stillede spørgsmål. Denne pointe er specielt vigtig under udførelsen af et narrativt interview.

Det *narrative* fremhæves for at få interviewpersonens eget perspektiv, på erfaringer eller situationer som vedkommende har oplevet. "Et semistruktureret livsverdensinterview forsøger at forstå temaer fra den daglige livsverden ud fra interviewepersonens egne perspektiver. Denne form for interview søger at indhente beskrivelser af interviewpersonens livsverden med henblik på at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener" (Kvale & Brinkmann, 2009:45). Interviewpersonens egne beskrivelser af oplevelser i forbindelse med prekære situationer i livet, danner grundlag for en forståelse af hvorledes usikkerheden øver indflydelse på flere aspekter end blot det arbejdsrelaterede. Dette understreger også den asymmetriske magtrelation der ligger i forskningsinterviewet, hvor det er forskeren der 'definerer interviewsituationen', 'beslutter hvilke svar der skal følges op på' og 'har monopol på at fortolke' de givne svar (Kvale & Brinkmann, 2009:51). Det bliver essentielt at følge op på og bede om uddybelse af historier fortalt af interviewpersonerne og prøve at fokusere på de aspekter som giver mening i henhold til interviewets formål.

Der spørges dog også ind til mere *faktuelle* emner, såsom livs-, uddannelses- og arbejdshistorien. En forståelse af den familie- og uddannelsesmæssige baggrund kan give indblik i den enkeltes habitus. Habitus forstås som de værdi- og normsystemer der navigeres efter, og som virker styrende på de mere bevidste, strategiske beslutninger der træffes ud fra rationelle overvejelser. Pointen er at bevidstheden er socialt struktureret, hvilket vil sige, at den er et resultat af blandt andet opdragelse og uddannelse (Bourdieu & Wacquant, 1996). Faktuelle informationer fra interviewpersonerne kan være problematiske da de kan være fejlbehæftede. Derfor er det faktuelle aspekt af interviewene ikke voldsomt betonet, og hovedfokusset er i stedet på oplevelser og fænomener, kort sagt på narrative beskrivelser af interviewpersoners livsverden (Kvale & Brinkmann: 2009:171-176).

I praksis vil det faktuelle og det narrative smelte sammen under interviewet, således at der ikke eksplicit skiftes mellem de to tilgange.

Analysestrategi

I analysen af interviewene anvendes der en flerhed af strategier. Processen med at analysere startede allerede i udformningen af interviewguiden, da det som interviewer ikke er muligt at forudse hvilke emner der ville være centrale for interviewpersonerne. Derfor blev interviewguiden udformet som en bredt formuleret

række spørgsmål, der kredsede omkring emnerne prekarisering og medborgerskab. Efter hvert interviews afslutning blev der gjort overvejelser over hvilke emner eller kategorier interviewpersonerne fokuserede på i deres svar. Overvejelserne blev overført på det næste interview, således at der opstod en kontinueret proces med et stadigt mere præcist fokus. Den konstante udvikling af interviewguiden, udføres, jævnfør det konstruktivistiske udgangspunkt, med en bevidsthed om eget teoretiske udgangspunkt og rolle som forsker, "Thus, our standpoints, starting points, and end points influence our data analyses. Meanings of our data do not inhere entirely within or solely emerge from the data" (Charmaz & Belgrave, 2012:4).

I analysen af det fremskaffede datamateriale anvendes der en *narrativ analysestrategi*. Narrativer er, som det er berørt tidligere, beretninger som fortælles af interviewpersonen, ud fra dennes livsverden. Som begreb er *narrativer* omdiskuteret, og bruges inden for mange videnskabelige discipliner. Indeværende placerer sig i en midterposition på det kontinuum som Riessman (2017) præsenterer, med en sociallingvistisk tilgang i den ene ende og en antropologisk tilgang i den anden. Denne position er kendetegnet ved at "den afgrænsede historie, som er grundenheden i den sociallingvistiske definition på et narrativ, viger for en serie af historier, der folder sig ud inden for rammerne af en interaktion" (Riessman, 2017:238). Der er tale om langstrakte fortællinger der udfolder sig, enten som en sammenhængende historie eller som brudstykker over et helt interview. Riessman påpeger, at "Et grundlæggende kriterium for et narrativ er kontingens. Uanset indholdet kræver historier en årsag-virknings-sammenknytning af hændelser eller tanker. En narrativ udformning kræver, at der lægges et meningsfuldt mønster ned over det, der ellers ville være tilfældigt og usammenhængende" (Riessman, 2017:237). Der arbejdes altså med kontingente sekvenser, hvilket vil sige en målsætning om at brudstykkerne, samles til en sammenhængende og meningsfyldt helhed.

At bruge narrativer som grundenhed for en analyse medfører, at der fokuseres på det partikulære. Det er et studie af en specifik aktør, der fortæller om en specifik situation, på et specifikt tidspunkt (Reference:244). Dette casebaserede fokus betyder dog ikke, at en narrativ analyse ikke kan generere generelle begreber. Den primære forskel i forhold til andre kategorigenererende tilgange, for eksempel grounded theory, er at narrativ analyse behandler længere beretninger som helheder, uden at omdanne dem til koder for at danne generaliseringer på tværs af cases. De personlige narrativer, som bliver centrale i denne analytiske tilgang, kan ikke bare sige noget om den enkelte person, men det der bliver udtrykt kan forstås inden for det samfund og den sociale kontekst det foregår og bliver fortalt indenfor, "... what we call 'personal troubles' are located in a particular times and places, and individuals' narratives about their troubles are works of history as much

as they are about individuals, the social spaces they inhabit, and the societies they live in. In a word, *personal* narratives are deeply social”⁵ (Riesmann, 2012:3).

Inden for den narrative analysestrategi bliver interviewene tilgået med et *tematisk fokus*. Dette betyder, at faktorer såsom hvordan et narrativ fortælles, til hvem det fortælles og hvordan det er struktureret, træder i baggrunden til fordel for de hændelser og oplevelser der fortælles om. På denne måde fortolkes data ”... i lyset af de tematikker udviklet af forskeren (påvirket af tidligere og emergende teori, det konkrete formål med undersøgelsen, selve dataene, politisk engagement samt andre faktorer)” (Riesman, 2017:247). Udvalgelsen af narrativer fra interviewmaterialet er således møntet på at finde fortællinger der hver for sig illustrerer et aspekt af begreberne fra problemformuleringen. Der er således fokus på at finde frem til temaer der er teorelaterede og dermed bruge den begrebsmæssige rammesætning som relevanskriterie (Bryman, 2016). Det enkelte narrativ skal forstås inden for den kontekst det blev præsenteret i, og det er forskerens opgave at fremhæve de mekanismer der, eksplicit eller implicit, udspiller sig. Der forsøges altså ikke at danne kategorier på tværs af interviewene, men hvert narrativ skal forstås inden for den kontekst det er situeret i, samt inden for den begrebsmæssige ramme der er præsenteret i teorien.

Den tematiske tilgang har også influeret på den måde narrativerne bliver præsenteret på i analysen. Interviewene som helhed er transskriberet med et fokus på mening, hvilket betyder at fejlformuleringer, mindre afbrydelser, pauser og talesprog er redigeret ud, således at de kommer til at fremstå mere tilgængelige for den type analyse de skal bruges til.

Med denne strategi er intentionen at belyse, hvordan prekarisering og tab af medborgerskab, som det er beskrevet i teorien, potentielt træder frem på tværs af interviewene og hvordan de manifesteres i interviewpersonernes livsverden. Her kan den valgte analytiske tilgang og de åbne spørgsmålskategorier i interviewguiden, befordre narrativer, som er fortalt i den enkeltes eget sprog og ud fra den enkeltes egne associationer.

Validitet, reliabilitet og generalisering

Det følgende præsenterer en gennemgang og diskussion af indeværendes reliabilitet, validitet og generaliserbarhed. Der tages primært udgangspunkt i Bryman (2016) som foreslår, at et kvalitativt studie blandt andet kan vurderes på dets eksterne reliabilitet. *Den eksterne reliabilitet*, indikerer i hvilken grad det er muligt for en anden forsker, på et andet tidspunkt, at nå de samme konklusioner. Dette krav kan være svært at opfylde i kvalitative studier generelt, da den data der produceres, ofte fremkommer i specifikke sociale kontekster, som kan være svære at genskabe. Et forsøg på at styrke den eksterne reliabilitet er ved udvælgelsen

⁵ Original kursivering

af interviewpersoner, som alle har samme fagforeningsmæssige tilhørsforhold. Derudover var kriteriet for udvælgelsen, at interviewpersonerne mødte op på 3Fs hovedkontor, og at de havde lyst til at deltage i interviewet. Denne proces er beskrevet tidligere, med det formål at tydeliggøre metoden for læseren. Et andet kriterie som behandles, er *den interne validitet*, der er et spørgsmål om hvorvidt de slutninger der bliver gjort, er gyldige og korrekt udledt af deres præmisser - med andre ord, undersøger indeværende speciale det, det foregiver at undersøge? (Kvale & Brinkmann, 2009). Jævnfør den socialkonstruktivistiske videnskabsteoretiske tilgang til undersøgelsen, bliver spørgsmålet om validitet, ikke et spørgsmål om at teste den skabte viden op imod en objektiv virkelighed. Til gengæld indgår validiteten som kvalitetskriterium i flere forskellige faser af forskningsprocessen. Det drejer sig blandt andet om overførslen af teorien til konkrete interviewspørgsmål, som er forsøgt tydeliggjort i forbindelse med operationaliseringen. Ydermere er denne operationalisering en central del af udvælgelsen af relevante narrativer.

Indeværende benytter sig af en narrativ analysestrategi som er casecentreret, hvilket vil sige at undersøgelsen forholder sig til bestemte cases – i dette tilfælde interviews med en udvalgt gruppe af mennesker. Selvom fokuset ligger på enkelte cases, betyder det ikke, at der ikke kan generaliseres. Der er dog ikke tale om en statistisk generalisering til en hel population som interviewene er en sample indenfor. Derimod kan der foretages en analytisk generalisering, hvor resultaterne af en given undersøgelse, kan være vejledende for hvordan det vil gå i en anden situation (Kvale & Brinkmann, 2009). Hvorvidt det er muligt afhænger igen af undersøgelsens validitet, “... it is the quality of the theoretical inferences that are made out of the qualitative data that is crucial to the assessment of generalization” (Bryman, 2012:406). En tydelig og stærk sammenhæng mellem teori, interviewspørgsmål, og analyse af datamaterialet, vil alt andet lige gøre det muligt at sige noget mere generelt om de fundne mekanismer. Brugen af narrativer, som per definition, ikke kun forholder sig til fortælleren, men er sociale i sig selv, og dermed præget af den samfundsmæssig kontekst, muliggør en overskridelse af den konkrete kontekst. Dette kræver dog en solid fundering i teorien og en vekselvirkning mellem teori og den indsamlede data.

4. Analyse

Med udgangspunkt i Standings samtidsdiagnose om prekariseringen af samfundet, Loreys tilføjelser til denne diagnose og Scheuers dokumentation for udviklingen i en dansk sammenhæng, søger specialets problemformulering at belyse hvorledes dele af medborgerskabet bliver berørt af denne prekarisering. I den teoretiske udredning vistes det hvorledes både prekariatet og atypiske ansættelser som begreber lader en del tilbage at ønske, men at prekarisering som beskrivelse af en udvikling i samfundet er nyttig til at forstå nutidens arbejdsmarked. Prekariseringens natur og de varierede typologier, fordrede en socialkonstruktivistisk tilgang, som flyttede fokus over på det enkelte menneske oplevelser – både af prekarisering og af eventuelt tab af rettigheder forbundet med at være medborger. For at indfange disse oplevelser, blev der udført en række dybdegående interviews som i det følgende fortolkes med henblik på at svare på problemformuleringen. Analysen af narrativerne følger en tematisk narrativ analysestrategi, hvor fokus er på 'hvad' der bliver sagt, og ikke i så høj grad på 'hvordan', 'til hvem' eller 'med hvilket formål' det bliver fortalt. Der vil dog anvendes nogle enkelte lingvistiske pointer, i det omfang de kan give analysen mere tyngde.

Der er udvalgt fire narrativer der ikke nødvendigvis peger i samme retning, men som hver især bidrager til skabelsen af et billede af, hvordan personer kendetegnet ved at være berørt af midlertidig strukturel ledighed oplever prekarisering. Denne oplevelse forsøges forbundet med opfattelsen af muligheden for at udfolde det demokratiske medborgerskabs vertikale og horisontale dimensioner. Den semistrukturerede interviewform gav interviewpersonerne mulighed for frit at fortælle de historier der faldt dem ind, inden for rammerne af interviewguiden. Narrativerne er derfor udvalgt ud fra et relevanskriterium, hvor historier som berører den begrebsmæssige ramme for undersøgelsen, trækkes frem og præsenteres i det følgende.

Analysedel 1: Solidaritet på arbejdspladsen

Efter nogle indledende bemærkninger omkring arbejdslivet og uddannelse, åbner Erik op for en historie som kommer til at fylde meget i interviewet. Episoden beskriver nogle aspekter der er centrale for både Eriks opfattelse af prekarisering, og for det horisontale medborgerskab. Spørgsmålet der indleder historien er formuleret åbent, og tænkt som en mulighed for at komme ind på interviewpersonens forståelse af, hvad et godt, henholdsvis dårligt, arbejde indebærer. I det følgende vil vi lade narrativet udfolde sig, som det blev fortalt i interviewsituationen.

"I: Og har der været nogle eksempler, den ene eller den anden vej, hvor man kan sige, at det enten er rigtigt godt eller rigtigt dårligt?"

IP: Jamen vi har haft et, da vi var nede på Skejby sygehus og mure, der gik det rigtigt, rigtigt skidt. Der var vi ansat ved en virksomhed som ... ja hvad betegner man det bedst som... jamen det er lige før jeg vil sige sådan kæft, trit og retning. De var virkelig barske i forhold til deres mandskabspleje

og sådan. Og det kørte op i en spids altså. De sendte os regninger og vi skulle i arbejdsretten og vi måtte strejke og vi måtte det ene og andet. Og det var en rigtig... hvis man skal formulere det ud fra om det har været en succes eller om det er gået godt og om akkordregnskabet blev afsluttet, så var det en rigtig, rigtig skidt arbejdsplads den der nede.

I: okay

IP: Men så skete der jo bare noget med kollegaerne, for der fik man et sammenhold ikke. Det var rigtigt fedt at mærke. Vi organiserede en strejke for 37 murere og murerarbejdsmænd i tre dage.

I: På samme arbejdsplads, altså samme firma?

IP: På samme arbejdsplads. Det er jo sådan, at vi gerne vil have, at alle dem der er ved samme firma og på sådan en byggeplads, at vi er på én akkord, ikke – sådan, at vi alle sammen står sammen og er lige om at dele overskuddet og udføre opgaverne. Men det firma her, det havde prioriteret at dele os op i tre sjak. Og så forsøgte de at lave tre forskellige aftaler med os. Og det betød så, at pludselig fik vi jo ikke penge for stilladset. Der var sådan nogle store vinduesåbninger og så var der bare sådan nogle små piller der skulle mures. Så det stillads, hvor der ikke skulle mures, det mente firmaet at det skulle de ikke have betaling for, selvom de også skulle rejse det der. Det var der nogen der var kommet til at skrive under på. Og nogen havde lavet en anden aftale med, at for hver dag de overskred tidsplanen, så ville der ryge en tier af deres løn. Og så var der vores aftale. Altså vi ville ikke skrive under på nogen af deres aftaler, vi lavede bare en ... vi har jo mindstebetalingen, sådan en prisliste 'murersvendenes priskurant' og der er alle specifikationer, én sten koster x antal kroner, én [utydeligt] isolering har en pris, og en binder har en pris, og alt sådan noget. Så den kører vi bare benhårdt efter. Og det betød så på et tidspunkt, at det ene sjak der, de kunne pludselig se, at hvis det kom til at køre som det kørte nu, så ville deres timeløn blive ret lille hvis der skulle ryge en tier hver dag de ville overskride tidsplanen. Så blev vi nødt til at organisere en ..., problemet var, at i ansættelseskontrakterne, der stod ikke et beløb som mindstebetaling fordi vi bare var ansat i akkord. Og det betød, at de var bange at komme ned på en latterlig timeløn, så vi rejste kravet at vi ville have nogle ansættelsesbeviser hvor der stod 180 kroner på, som så ville være en garanti for, at man ikke kunne ryge under det. Men det ville de jo ikke i første omgang der, og så blev vi enige om at prøve at sætte hælene i alle mand der. Så mobiliserede vi en strejke der varede tre dage.

I: Alle tre sjak?

IP: Ja

I: Hvad var udfaldet af den?

IP: Jamen, vi fik jo de kontrakter med 180 kroner på ikke. Så det var jo sådan set en succes. Men det der med, at når der kommer et pres fra virksomhederne, så sker altså noget med kollegaerne, som er lidt interessant at arbejde med.

I: Hvordan var oplevelsen af det generelt, i forhold til de andre ... Skulle der meget overtalelse til før de andre var med på at strejke? For det er jo efterhånden en lidt atypisk form for protest. Man ser det jo ikke så meget som man gjorde tidligere.

IP: Præcis. Vi var jo rundt og snakke med – det var vores sjak der kom til at stå for det. Altså de andre sjak de vidste ikke, så de kom hen og spurgte om ikke vi kunne hjælpe med at ... få de der kontrakter i hus. Fordi de kunne godt se, at de havde dummet sig. De var kommet til at skrive under på noget de ikke syntes var så fedt. Så sagde vi, det kan vi godt, men så skal vi have alle mand ind i spisesalen. Det fik vi så. Så fortalte vi – så var vi på eller anden måde nødt til at koordinere, hvad har jeres sjak af problem, og hvad har jeres sjak af problem og hvordan står vi andre og sådan. Og så blev vi enige om, at den eneste måde at vi kunne få noget i gennem på det var – vores tillidsrepræsentant, han måtte jo ikke gøre noget som helst – så vi måtte vælge en talsperson. Det blev så mig der blev valgt til det. Som ville gå ned til virksomheden og fortælle ham hvorfor vi ikke er ude og arbejde, og hvad vi mener der skal til for at det bliver løst.

I: Hvad så med tillidsmanden, var han ikke...

IP: Jamen problemet er, at når du er tillidsmand, så må du ikke opfordre til arbejdsnedlæggelser

I: Okay

IP: så må man lige vælge en lidt anden struktur når man gør sådan nogle ting. Og det fremlægger vi så for firmaet, og de vil ikke noget som helst og 'I kunne bare strejke lige til i ryger fra hus og hjem' fik vi at vide. Vi holdt sådan løbende, vi sad i tre dage, og løbende var vi nede at høre om der sker noget og så informerede vi de andre, så de var fuldt bevidst om processen. Men da det gik op for dem hvordan situationen var for de andre sjak, så var det sådan set ikke så svært at få dem til at være med på at tage det her kampskridt.

Men som dagene gik, så var der nogen der for eksempel lige var røget ud af dagpengesystemet og som skulle bruge nogle timer, de begyndte at udvise lidt ... de var træt af situationen. Deres koner begyndte at sige, nu må du fandme komme i arbejde igen. Og der var nogen der begyndte at græde,

for deres situation var lidt barsk. Så vi kunne ikke holde den længere der. Men det viste sig så også at de var klar til at lave de ansættelseskontrakter.

Så man kan sige at den usikkerhed der er indbygget i arbejdsmarkedet, den er til fordel for virksomhederne. For folk er sku pressede på alle mulige områder og det gør det svært at organisere når folk er så pressede" (1, 30-93).

Historien er centreret omkring forløbet af en strejke blandt tre murersjak på en større byggeplads. I analysens øjemed er der dog valgt et tema der ikke eksplicit bliver nævnt, men som implicit er til stede i hele fortællingen, nemlig *solidaritet*. Dette tema bliver det centrale i den følgende analyse, men der berøres også et mindre tema i form af *prekarisering*.

Erik indleder med at optegne et dystert billede af en virksomhed, der i gennem hele fortællingen fremstår som fjenden. Det er en virksomhed der ikke prioriterer mandskabspleje, og som forsøger, og til dels lykkedes med, at lave forskellige aftaler med sjakkene på byggepladsen. Optakten til konflikten beskrives fra tidspunkt, hvor det går op for de to andre sjak at de har 'dummet sig', og det udelades således om kontraktforhandlingerne var foregået på en fair og ordentlige måde. Erik får en central rolle i konflikten: som talsperson for strejken er det ham der står for kontakten til arbejdsgiver. Fremhævelsen af sig selv som central figur i organiseringen af strejken nævnes kun ganske kort, og i stedet refereres der til et 'vi', som indbefatter henholdsvis Eriks eget sjak og hele gruppen af strejkende. Det fremstår vigtigt for Erik at fremstille de strejkende som et kollektiv der arbejder frem mod et fælles mål.

Temaet solidaritet uddrages af strejkeprocessen, hvor det meget tidligt slås an af Erik, som taler om det 'sammenhold' der opstod mellem arbejderne. Da det går op for de to andre sjak, at deres akkordaftaler med arbejdsgiver, formentlig vil komme til at koste dem en stor del af deres løn, kontakter de Eriks sjak for at få hjælp til at gøre noget ved situationen. Situationen med sjakkenes krav om ansættelsesbeviser på minimum 180 kr. placerer murerne i en prekær situation jævnfør Standings definition af indtægtssikkerhed, altså en garanti for en tilstrækkelig og stabil indtægt. På trods af at Eriks sjak har deres på det tørre, vælger de at være solidariske med de andre sjak ved ikke bare at deltage i, men også organisere strejken.

Udgangspunktet for indeværende er at se på sammenhængen mellem prekarisering og det demokratiske medborgerskab. Erik og hans sjak, der i denne beretning befinder sig i en meget lidt prekær situation, fordi de lader sig beskytte af de eksisterende regler i overenskomsten, udviser en solidarisk adfærd med de andre sjak. Den udviste solidaritet udspringer, for Eriks vedkommende, af en forståelse af, at der under krisen i 2008 og årene frem, var en villighed til at acceptere dårligere forhold på arbejdspladsen, fordi man var bange for at miste sit job, "... der har man kunne mærke de der usikkerhedsmomenter på arbejdspladserne som

kommer til udtryk i, at man ikke stiller de krav, som man har krav på. Skurforhold og velfærden på arbejdspladsen, den bliver ikke, hvad skal man sige, den bliver ikke prioriteret blandt ens kollegaer heller ikke" (1, 22-25). Erik uddyber denne pointe senere i interviewet, og understreger vigtigheden i tage kampene på arbejdspladsen, "... vores mindstepriser og vores mindsterettigheder bliver trykket under fode hvis man ikke stiller krav på dem. Kun hvis man arbejder med rettighederne i overenskomsten holder man dem i live. Hvis man ikke selv bruger dem og stiller krav om, at de overholdes som minimum, så er det undergravende" (1, 146-148). Denne forståelse er helt i tråd med Standing beskrivelse af prekariseringens konsekvenser for viljen til at stå op for sine rettigheder, "Many lack the capacity to claim or enforce rights, or fear that the act of asserting a claim right would have a high probability of redistributive consequences or disastrous costs" (Standing, 2014:9).

Som nævnt er Erik og hans sjaks status ikke præget af prekarisering i den konkrete situation, hvilket står i skærende kontrast til en specifik gruppe i de andre sjak, som har meget vanskeligt ved at opretholde strejken, grundet deres økonomiske situation. Gruppen der netop var røget ud af dagpengesystemet, og som skulle bruge timerne til at genoptjene deres ret til dagpenge, kunne på tredjedagen ikke holde strejken længere. Dette forhold understreger, at den form for solidaritet som en strejke udtryk for, er svær at opretholde, når man er presset af dagpengesystemets krav om genoptjening. Det medfører, at arbejdere der kun perifært er tilknyttet arbejdsmarkedet, og på mange måder er prekariserede, kun i begrænset omfang er i stand til at handle solidarisk.

Strejken danner rammen om en fortælling, hvor der er klare helte og skurke og hvor heltene ender med at vinde på grund af deres sammenhold. Det fremgår tydeligt at moralen i historien er, at netop sammenholdet eller solidariteten er hovedårsagen til at 'kampen' kunne vindes. I henhold til spørgsmålet om sammenhængen mellem prekarisering og medborgerskab, anviser fortællingen måske i virkeligheden en måde hvorpå usikkerhederne på arbejdsmarkedet kan overkommes. Den illustrerer også hvorledes usikkerheden på kanten af dagpengesystemet, fungerer som et styringsredskab til fordel for arbejdsgiverne. Lovgivningen der er i spil i denne kontekst (225-timers reglen), fungerer implicit som en mekanisme der potentielt gør konsekvenserne ved at handle solidarisk monumentale. Der foregår således en indsnævring af muligheden for at udfolde det horisontale medborgerskab, specifikt at handle solidarisk. Solidarisk handlen, som det foreligger i den beskrevne situation, er ikke en umulighed i den forstand at det er ulovligt. Retten til at strejke er til stede, men de økonomiske konsekvenser af at benytte sig af dette kampredskab, ville for en gruppe arbejdere være meget betydelige. Samspillet mellem prekarisering, økonomisk sikkerhed og medborgerskab ser vi nærmere på i næste kapitel.

Analysedel 2: Grinners and groaners

Interviewet med Peter er en på mange måder ustruktureret opremsning af et stort antal episoder, som med interesse kunne fortolkes i lyset af indeværendes teorigrundlag. Dog tages der i den følgende analyse udgangspunkt i én bestemt historietråd, der flere gange dukker op, uden at der bliver spurgt ind til den. Inden narrativet udfoldes, er det nødvendigt at se på Peters fyldige beskrivelse af sin opvækst og sit barndomshjem, samt den betydning det har haft for hans selvforståelse.

Peters arbejdshistorie er stærkt præget af en opvækst i et arbejder miljø, hvor faren arbejdede som skibsbygger og svejser ved Aalborg værft. Hjemmet bliver beskrevet som åbent, med forskellige 'kunstnertyper' gående ind og ud af døren. Peter tænker selv, at opvæksten har haft indflydelse på hans egen sociale ageren, "Jeg havde meget svært ved i starten at lære det der med, hvad almindelige mennesker gør" (2, 14). Det kunstnermiljø som faren var en del af, og som Peter oplevede under sin opvækst, har ydermere præget Peters selvopfattelse, "Mine normalitetsbegreber – min identitet har aldrig ligget i det jeg lavede. Og det er så også derfor, at jeg heller aldrig nogensinde har været inden for det samme job i mere en fem år af gangen. De kan som regel ikke holde mig i længere tid" (2, 18-20). Peter er altså disponeret for at tolke opbrud og forandring som noget positivt, på samme måde som han oplevede det i sit barndomshjem.

Denne habitus manifesteres i Peter beskrivelser af sit arbejdsliv, som har været præget af rigtig mange forskellige jobs. Selv inden for den enkelte ansættelse har der ikke været en fast jobbeskrivelse, "Men det var så det der med, at jeg igen gik ind og fik nogle specialfunktioner, men kunne alt det andet også. Så jeg blev rodet rundt i alle vagter" (2,109-110). Primært har hans jobs været inden for industrisektoren, dog med undtagelse af en periode som pædagogisk assistent i et ungdomshus. Peter opfatter dog ikke opfattet sit omskiftelige arbejdsliv som noget negativt, men forstår det som en del af sin natur. Et arbejdsliv der på ansættelsesstabilitetsparameteret peger på en form for prekarisering, passer altså umiddelbart til Peters forståelse af sig selv, som én der ikke kan holdes i et job alt for længe, og som værdsætter omstillinger.

Det er altså mod denne baggrund, at vi kan forstå det følgende narrativ som fortælles i mindre afsnit på tværs af hele interviewet:

*IP: Jeg nåede at være vikar i nogle år. Jeg lå og var vikar ude i Vesthimmerland. Jeg har faktisk været vikar ude i Vesthimmerland. En femårs periode som fastansat. 2005-2009. Der var det så jeg fik ... der var det så jeg blev nødt til at blive fritstillet. Og det var med 3Fs besyv, hvis man kan sige det sådan. De har nogle måder man kan gøre det på, fordi jeg **ikke** kan være nogen som helst steder, fordi den der 2-komponent skum – støvet fra det – var overalt i hele fabrikken. Om det var pakkeri eller hvor det var. Det var over det hele. Jeg har selv gået og savet i det, så uhyggeligt meget. Når sådan noget nyskummet noget, altså jeg har været i afdelinger hvor vi tog emner ud der var*

nyskummet. Altså det er jo en ... du kan også få det på spray, sådan noget man lige tætnet omkring vinduer. Det skummer sådan op og så størkner det. Det gjorde vi også inden – det er jo en rørproduktion – det kunne være et metalrør med sådan en plastkappe omkring, fordi vi isolerer alle vores rør, uanset næsten om det er det ene eller det andet. Men det der 2-komponentskum der, samtidig med – lige efter jeg havde fået en Rosen, det er sådan en infektion, lige efter jeg havde haft det, så fik jeg håndudslæt. Der er ikke en skid nu. Der fik jeg sådan et håndudslæt. Jeg har nogle billeder af det her, så kan du se. For jeg skal op til lægen og have dokumenteret alt det lort her. [Viser billeder]. Det her er billeder tilbage fra 2009. Det ser jo ikke så slemt ud, det er bare sådan lidt. Men så har jeg været sendt ud i forskellige jobs hvor jeg blev ...

I: Det ser ikke for sundt ud det der.

IP: Nej det er ikke sundt. Det ser mildest talt ud ad helvedes til. Selv bare kontakten til noget af mit gamle arbejdstøj, det gjorde faktisk at jeg fik eksem. Så det røg ad helvedes til. Og der kan du også se hvordan det er fuldstændigt over det hele. Så det vil at jeg kan ikke længere arbejde med sådan nogle jobs længere og det skal jeg så dokumentere. Så lige nu der står den på, at jeg skal en tur til lægen og have ordnet det nu. Men du kan nok se, at det er åbne sår og det gør altså bare ondt (2, 154-174).

...

I: Ok, hvis vi springer lidt frem i tiden til din arbejdsplads i Vesthimmerland hvor du fik eksemen. Hvordan var det?

IP: Pisse god styreform. Rigtig god ledelse. Chefen vi havde, han er død nu desværre. Engang imellem kom der en lastbil, og så vidste du ikke om det var chefen der sad og kørte.

I: Han deltog meget i det daglige?

IP: Han kunne godt lide at være lastbilchauffør, det var egentlig det han helst ville. Han gad ikke rigtigt være direktør, selvom han var tæskedygtig.

I: Det var altså en god arbejdsplads, med gode kollegaer også?

IP: Gode kollegaer. De gode chefer, de er ikke ophøjede ligesom ham fra Stationen, 'jeg er noget i kraft af min titel' ikke i forhold til hvad man kan. Jeg har altid taget hatten af for mennesker, også chefer, der er dygtige til deres job.

I: Men du har så fået den eksem derude. Hvordan var det med arbejdssikkerheden? Var der ikke snak om det?

IP: Nej, for normalt får du ikke eksem af det. Det er et fåtal der gjorde det. Jo, der var to mand der gik derude og brugte bomuldshandsker. Men de arbejdede i nogle afdelinger hvor støvet var begrænset. De var ikke så hårdt ramt som jeg var. Jeg har tit spekuleret på hvorfor, du kan nok se jeg har sådan noget psoriasis rundt omkring – det kom samtidigt med. De to ting har jeg lidt i mistanke om, at de har en forbindelse.

I: Var der sikkerhedsrepræsentanter eller tillidsmænd derude?

IP: Jo jo, der hvor vi skummede, der havde vi lukkede rum. Vi kørte emnerne ind, skummede og så var der ellers bare udsugning. Og når alarmen gik, som de somme tider gjorde, så forsvandt alle fra fabrikken. I den proces laver det nogle gasser, som er meget giftige.

I: Så sikkerhedsforanstaltningerne, de var ok?

IP: Ja, der har aldrig været noget der (2, 311-334).

...

”[Hvad med fremtiden?]

Der røg mit grundlag. Jeg havde sku da regnet med at være på Fabrikken indtil jeg engang skulle på førtidspension.” (2, 370-371).

Narrativet åbner med en tvetydighed, hvor det ikke klart fremgår hvilke vilkår Peter var ansat under på fabrikken. Han beskriver inden for to sætninger både sig selv som vikar og fastansat. Denne selvmodsigelse bliver dog afklaret til sidst i interviewet, hvor det kommer frem, at Peter er fastansat, men på nedsat tid og således kun arbejder 3 dage om ugen. Årsagen til dette var en ansættelse et par år inden, hvor Peter blev ramt af stress i forbindelse med hans arbejde som barnevognsreparatør. Ansættelsen på nedsat tid er således tilpasset til Peters behov, og giver ham muligheden for at fastholde en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet.

Herefter følger den tekniske beretning om, hvordan arbejdet med en bestemt type skum på fabrikken har forårsaget et voldsomt udslæt på hænderne og hvordan den efterfølgende overfølsomhed overfor den konkrete type skum gjorde, at Peter blev nødt til at blive fritstillet. Hans historie leder til et naturligt spørgsmål omkring hans syn på arbejdssikkerheden på fabrikken, og om hvorvidt det var et samtaleemne. Peter mener dog ikke, at der var noget at komme efter på det område, på trods af at han netop har beskrevet hvorledes

han selv har udviklet eksem, og måske også psoriasis, som følge af hans arbejde. Derudover fortæller han også om andre ansatte der ligeledes har problemer med støvet fra skummet. Dette forsvar for den tidligere arbejdsplads, kan måske forklares ved at betragte narrativet i en lingvistisk optik.

Fokusset for analysen er som nævnt tidligere på det tematiske, altså hvad der bliver fortalt, men i denne sammenhæng fremkommer der dog en interessant lingvistisk pointe, som kan berige analysen. Peter anvender adskillige gange det personlige stedord 'vi', altså i første person flertal, til at beskrive procedurene på fabrikken. Valget af 'vi', i stedet for, for eksempel, et ubestemt stedord som 'man', illustrerer hvor meget arbejdet på fabrikken betød og stadig betyder for Peter. På et tidspunkt fortæller han endda i nutid om hvordan 'vi isolerer alle vores rør', som om han stadig var en del af en arbejdsplads, som han ikke været ansat på i over otte år.

Arbejdspladsen har altså en speciel betydning for Peter, som siden han blev fritstillet har haft svært ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet. Hans eksem, og hans medfødte handicap, har udelukket ham fra mange jobs, som på den ene eller anden måde fremprovokerer eksemen. I et af de korte jobs i perioden efter episoden med hudeksemen, går Peter til cirka 30 kr. under hans overenskomst-mæssige timeløn, men han vælger ikke at handle på det, på grund af presset fra dagpengesystemets 225-timersregel, "... jeg blev nødt til at takke ja til et job hvor jeg var underbetalt. Og det er på grund af, at jeg skulle bruge timerne for at opnå de 225" (2, 248-249). Manglen af arbejdssikkerhed på ene job fører til en yderligere prekarisering i det næste job. I det hele taget har kontakten med arbejdsløshedssystemet og Jobcentret været med til at forværre hans situation. Kravene til arbejdsløse virker uoverskuelige og stressende "Nu kan jeg ikke mere. Nu går den ikke længere. Jeg får ondt i maven hver gang jeg skal ... og i det hele taget jeg bliver totalt stresset af det her, hvor jeg skal skrive ansøgninger og alverdens ting og sager, og blive ved med at ... vi bliver jo ved med at få et nej, ikke" (2, 33-36), og senere "Jeg aner ikke hvad jeg skal. Jeg aner ikke hvad jeg skal. Det er jo derfor jeg går sygemeldt nu, fordi jeg har sagt 'hjælp', jeg kan ikke blive ved med det her. Jeg kan ikke blive ved at I ser på mig som 100 % fungerende" (2, 379-381).

Historien som Peter beretter, illustrerer, med Peters habitus in mente, Standings distinktion mellem *grinners* og *groaners*: to tilgange til udsigten til et mere prekariseret arbejdsmarked. Førstnævnte har tilstrækkelig økonomisk sikkerhed og behøver ikke nødvendigvis at tage et job, hvorimod sidstnævnte af økonomiske årsager er tvunget til at tage de jobs de kan få. Med andre ord kan en ansættelse være prekariserende for den ene, men skræddersyet i sin fleksibilitet for den anden. Der er altså ikke nødvendigvis noget i selve jobbet eller ansættelsestypen der gør den prekær eller ikke-prekær. Det er derimod sikkerheden man bringer med sig ind i ansættelsen der er afgørende for jobbet's karakter. Peter er ikke økonomisk fremtidssikret, og specielt udsigten til at ryge ud af dagpengesystemet er en reel trussel. Selvom hans liv, efter eget ønske, har været

præget af mange forskellige ansættelser, som et fleksibelt arbejdsmarked giver muligheden for, er han nu havnet i en situation, hvor han er presset til at sige ja til blandt andet et underbetalt job. Narrativet understreger på samme vis, at selvom jobbet ville have været atypisk, jævnfør Scheuers definition, og Peter medlem af prekariatet i Standings definition, grundet den manglende arbejdssikkerheds, opfatter Peter det på ingen måde som noget negativt. Den sidste pointe understreges i høj grad af Peters afsluttende sætning i narrativet om, hvordan hans grundlag forsvandt, da han ikke længere kunne arbejde på Fabrikken.

I perioden efter narrativet har udspillet sig og Peter forsøger at finde fodfæste på arbejdsmarkedet igen, vælger han at melde sig ind i liste Ø. På et tidspunkt i livet hvor han analytisk set er mest prekariseret, søger han aktivt at gøre noget for at ændre på sin situation gennem politisk deltagelse. Medlemsarbejdet består blandt andet i at hænge plakater op og dele pamfletter ud. Årsagen til indmeldelsen i netop Enhedslisten er klar, "Vi bliver sku nødt til det, fordi vi er de eneste der er tilbage der har et socialt menneskesyn. Ikke engang socialdemokraterne. De er blevet lilla. En blanding mellem rød og blå" (2, 442-443). Og lidt senere, "Jeg er medlem, for det er den eneste måde, jeg er i stand til bare at ændre noget en lille smule" (2, 454). Der altså en tillid til, at en aktiv politisk deltagelse, kan være medvirkende til at skabe forandringer.

Peters politiske engagement passer ikke ind i de reaktioner Standing forudser fra de prekariserede. Den politiske aktivitet blandt prekariserede, vil, hvis ikke prekariseringen allerede medfører en fremmedgjort, ligegyldig holdning til politik, føre til en tilslutning til det politiske højre og på sigt lede til en 'politics of Inferno' (jævnfør tillægsordet *farlig* i bogtitlen). Dette skisma vendes der tilbage til i næste kapitel.

Analysedel 3: Gule fagforeninger

Under interviewet med Vilhelm udfoldes der en broget arbejdshistorie, med mange ufaglærte stillinger inden for vidt forskellige brancher og opsummeres rammende af ham selv på følgende måde, "for det meste har jeg altid bare fundet mig et stykke arbejde" (5, 27). Vilhelm, der på interviewtidspunktet netop er blevet fyret, tager et kort pusterum inden han håber på at få et job i løbet af et par måneder. Han har udregnet at han skal bruge cirka et års arbejde inden for de næste tre år, for ikke at ryge på kontanthjælp. Den potentielle situation er den eneste som Vilhelm rigtig frygter. Medlemskabet af a-kasse og fagforening giver Vilhelm en stor tryghed og er centralt for hans selvforståelse, hvilket også vises i den nedenstående analyse. Det følgende narrativ fokuserer på hans forhold til fagforeningen med udgangspunkt i egne erfaringer.

"I: Hvad så med fagforeningen?

IP: Fagforeningen har jeg aldrig haft problemer med. Tværtimod. Jeg har været medlem siden jeg var 16. Jeg har faktisk min fagforeningsbog et sted. Der gav man 2 kroner i kontingent. For man kunne ikke bruge dem til så meget. Jeg var så medlem og selvfølgelig ville de godt hjælpe hvis der

var noget ballade et sted. Men jeg kunne ikke få dagpenge eller noget som helst. Jeg gav 2 kroner om ugen eller hver 14. dag. Det var lige så meget bare for at være medlem. Så da jeg fyldte 18 og ikke havde noget, så skulle jeg ikke engang tænke på... Har du været medlem 1 år, 'ja', så lige så snart du havde dine 1048 timer var det vist dengang, så var du berettiget. Ud og finde noget arbejde, så havde jeg lidt tider engang i mellem, hvor jeg fik lidt fagforeningsstøtte. Jeg har altid set sådan på det, at jeg synes at alle mennesker skal være medlem af en fagforening.

I: Var det 3F helt tilbage fra starten af?

IP: Ja, dengang hed det SID, så hed det noget andet, og så kom det til at hedde 3F.

I: Nu siger du alle skal være medlem af fagforeninger, men hvad så med dem i de gule fagforeninger?

IP: Hvis jeg skal være ærlig, vil jeg helst ikke snakke om det. For jeg har min mening om det. Min fagforening hvad farve har den?

I: Hmm ikke nogen farve nødvendigvis. Måske rød? Men det er altså de gule, altså KriFa osv.

IP: Jeg synes der er nogen ting der er for ringe. De må ikke strejke og alt sådan noget. Jeg hørte om en længere oppe i landet, hun måtte ikke strejke. Det var på et plejehjem. Alle andre strejkede, men hun måtte ikke. Hun ville ikke være med i fællesskabet. Så er krisen ovre og de går i gang igen, så går hendes mand hen og bliver alvorlig syg. Så siger ledelsen, du har haft så og så mange sygedage - hendes mand havde kræft. Så går hun til tillidsmanden som siger: jeg vil gerne hjælpe så meget jeg kan, men du skal vide at dine kollegaer bakker dig ikke op. Der er ikke én der vil strejke for dig. Du var ikke den der stod forrest dengang vi skulle strejke, så du får ingen hjælp. Der kommer man til at tænke over det. Plus, hvis du har en sag der kører... hvis jeg går op siger til min fagforening og siger jeg har en sag her. Med det samme siger de 'vi kører sagen for dig'. Du skal ikke gå på arbejde, vi tager den herfra. Det gør de heller ikke ved de gule. Jeg har det sådan, at jeg er loyal over den fagforening. Jeg har i været i den samme fagforening hele livet, på nær en kort tid på et slagteri i Nørresundby hvor jeg var ved FOA. Nej ikke FOA, men slagterifolkenes fagforening, men der var jeg kun ovre et kort øjeblik" (5, 264-293).

Første del af fortællingen om forholdet til fagforeningen er præget af nostalgi og en glæde ved at tænke tilbage på de 'gode gamle dage' hvor medlemskontingentet kun var 2 kroner. Vilhelm fortæller, at han stadig er i besiddelse af sin første fagforeningsbog, her cirka 40 år efter han blev meldt ind første gang. Det er også

en beskrivelse af en tryghed i medlemskabet, samt en forståelse af en naturlighed i at være en del af en fagforening, også selvom man ikke får noget ud det.

I modsætning til den traditionelle fagforening, i dette tilfælde 3F eller tidligere SID, står de såkaldte gule fagforeninger. Da snakken falder på de gule fagforeninger, som per definition står uden for de tre hovedorganisationer, bruger Vilhelm er dramatisk kneb ved først ikke at ville tale om dem. Han gør dog opmærksom på, at han bestemt har en holdning til dem, men det er underforstået at den holdning er skarp. Dette spil leder naturligvis til et uddybende spørgsmål, som åbner for en andenhåndsberetning omkring gule fagforeninger. Gule fagforeninger er kendetegnet ved ikke at anerkende en principiel interessekonflikt mellem arbejdsgiver og arbejdstager. Derudover går fagforeninger ikke ind for strejkeretten, og er således ikke parate til at tage et sådant kampskridt under en eventuel konflikt hos deres medlemmer. Selve fortællingen om kvinden der først ikke må strejke med sine kollegaer, fordi hun hører under en gul fagbevægelse, og som senere ikke får støtte fra de selv samme kollegaer, da hun selv har en sag på hånden, står i stærk modsætning til det nostalgiske syn på 3F som Vilhelm beskrev i indledningen.

Det er altså i første omgang specielt den manglende ret til at strejke som bliver fremhævet i eksemplet. Det står klart, at i det første moment hvor 'alle andre strejkede', har kvinden ikke en reel mulighed for at deltage grundet hendes medlemskab af en gul fagforening. Hun 'måtte' med andre ord ikke deltage i strejken, hvilket tolkes af Vilhelm som en tilkendegivelse af, at hun ikke forholder sig solidarisk til sine kollegaer 'Hun ville ikke være med i fællesskabet'. Der sættes lighedstegn mellem at stå i en 'normal' fagforening og at ønske at tage del i fællesskabet. Vilhelm sætter stor værdi i en udvisning af solidaritet gennem fagforeningsdeltagelse, men udviser ikke tolerance og tillid overfor andre forestillinger om formålet med fagforeningsdeltagelse.

[Analysedel 4: Opbakning, tillid og rolleopfattelse](#)

Dette narrativ bliver fortalt af Simon, som er udlært murer og har arbejdet på byggepladser i hele sit liv. Simon er på interviewtidspunktet igen ude og arbejde, og var således kun ledig i én dag, da han blev kontaktet på 3Fs hovedkontor i Aalborg. Murerarbejdet har nogle naturlige begrænsninger hvad angår ansættelsessikkerhed, da vejret spiller en stor rolle på muligheden for at udføre netop dette erhverv. På dage med frost eller regn, er der simpelthen ikke mulighed for at lave udendørsarbejde. Derudover foreskriver akkordarbejdet, at der hele tiden skal dukke nye opgaver op for murerne. På trods af disse perioder med 'tvunget' arbejdsløshed, opfatter Simon ikke sin ansættelsessituation værende usikker. Tværtimod mener han, at han skal 'gemme sig meget' hvis ikke han skulle kunne få et nyt job, hvis han blev fyret. Simon selv er sikkerhedsrepræsentant hos firmaet, og han og hans makker bliver tiltroet opgaven med at lære unge lærlinge, som gerne vil springe over hvor gærdet er lavest, hvordan man opfører sig på en byggeplads og i et sjak. Der er

altså en stor tillid til Simon i firmaet, og akkordarbejdet gør, at han opretholder en høj månedsløn, også i forhold til andre murere.

Selve fortællingen drejer sig om Simons deltagelse i det politiske liv og udspringer af et spørgsmål om hvorvidt han føler at han har indflydelse på den politik der bliver ført.

IP: Jamen altså ... nu bor vi ude ved den gamle Nibevej og vi havde kæmpet med at få en cykelsti i mange år. Og vi fik tildelt en cykelsti, men den var kun dobbeltrettet i den ene side. Det studsede vi noget over i starten, nu var det tilfældigvis over i vores side. Det var vi selvfølgelig noget harm over i starten. Der er nogle sikkerhedsmæssige ting. Det begyndte vi så at kæmpe for, så der fik vi lokalpolitikeren fra Frejlev til at hjælpe os og borgerforeningen i St. Restrup til at hjælpe os. Det der så reddede os på daværende tidspunkt, det var kommunesammenlægningen. Det var midtvejs i en periode de skulle lægges sammen, så skulle der laves nyt teknisk udvalg. Det var jo vedtaget at den skulle være dobbeltrettet i nordsiden. Men så havde vi teknisk udvalg med ude og køre en tur i bus og vi var flere gange inde og snakke med dem, og så fik vi det sku lavet om så der kom i begge sider. Så det kan godt betale sig at gøre noget.

I: Så det var altså vha. borgerforeningen?

IP: Ja vi brugte borgerforeningen, eller landsbyforeningen som vi kalder den. Og så lokalpolitikeren ... ja, eller han skulle trækkes noget i før han ville tage sagen op, for den var jo sådan set afsluttet. Og mange sagde jo også at vi skulle holde fingrene fra det. Der var nogen der var bange for vi ikke fik nogen, for vi var jo blevet tildelt en. Så det lykkedes for os.

I: Så du mener nok der er mulighed for at påvirke sådan nogle lokale beslutninger, men hvad med på landsplan?

IP: Altså jeg har aldrig været med i protester og demonstrationer. Jo der var et år på 1. maj hvor vi havde fri, og der var fint vejr, så tænkte jeg at jeg kunne da lige køre ind og kikke, men så gik der 4 timer inden de kom der hen. Så kørte jeg godt nok hjem igen. Jeg har aldrig været til et 1. maj møde. På den måde er jeg ikke fagforeningsmand eller rød-mand. Jeg stemmer bare. Jeg kan godt sidde og brokke mig i sofaen derhjemme.

Narrativet beskriver to vidt forskellige forståelser af, hvorvidt det giver mening aktivt at søge indflydelse på et politikområde, alt efter om der er tale om lokal- eller landspolitik. Den første del beskriver en konkret situation, hvor Simon og en gruppe borgere forsøger at få etableret en cykelsti i gennem deres landsby. De nøjes ikke med at skrive et læserbrev i avisen, men tager direkte kontakt til et byrådsmedlem som også bor i

landsbyen, samt involverer borgerforeningen. Der er tale om en langstrakt proces, som først fører til en løsning der ikke er tilfredsstillende for borgerne, hvorfor de kører sagen videre for at få en dobbeltrettet cykelsti i begge retninger. De udnytter en politisk opportunistisk situation i forbindelse med kommunesammenlægningen til at få genåbnet sagen, og formår at få det centrale organ, teknisk udvalg, med ud og se på tingene under en bustur.

Der er tale om en succeshistorie, som ender med at Simon og de andre borgere får deres ønskede cykelsti på begge sider af den trafikerede vej. De kontakter et lokalt medlem af byrådet, som skulle 'trækkes noget i', de får teknisk udvalg aktiveret til at inspicere de faktiske forhold og de er 'flere gange inde og snakke med dem'. Processen med at nå frem til et ønskeligt resultat rækker over 'mange år', og beskriver en person med ressourcer og netværk til ikke bare at få opstillet et forslag om en cykelsti, men at få det gennemført og endda forbedret.

I modsætning hertil er hans forhold til landspolitik præget af en vis grad af tilskuermentalitet. Simon har gennem mange år stemt socialdemokratisk, uden præcist at kunne sige hvad der gør udslaget i forhold til de andre partier. Som han beskriver 'Jeg stemmer bare'. Aktivitetsniveauet er begrænset til at stemme til folketingsvalgene og derefter passivt se til indtil næste valg. Der er altså stor forskel mellem hans forhold til lokal- og landspolitik.

Narrativet kan begrebsættes indenfor rammer af det vertikale medborgerskab, som fokuserer på borgeres orientering til det politiske system. Simon udviser tilslutning til det politiske system ved at anvende de muligheder borgere har for at påvirke politiske beslutninger på lokalplan. Derudover er det interessant at se på den rolle Simon indtager, alt efter hvilken politisk arena der er tale om. Her kan det være nyttigt at inddrage en sondring mellem tre typer politiske kulturer som de blev præsenteret af Gabriel Almond og Sidney Verba (1963) i deres klassiske værk om den politiske kultur *The Civic Culture*. Her skelner de mellem parochial cultures, subject cultures og participant cultures. Førstnævnte refererer om en holdning til det politiske system der er præget af manglende viden og bevidsthed om hvad der forgår. Denne holdning findes ifølge Almond og Verba i afrikanske stammesamfund, hvor der ikke er et decideret politiske system og muligheden for forandring er marginal. Subjektkulturen benævner en kultur hvor individer er bevidste omkring den politiske output side, eller hvad man i daglig tale vil kalde 'at følge med i politik'. Der er dog ikke megen interesse for inputsiden og man opfatter ikke sig selv som havende indflydelse. I deltagerkulturen har, på samme måde som subjektkulturen, medlemmerne bevidsthed og viden om det politiske system, men ser derudover også sig selv som værende medskabende af den politik der bliver skabt (Almond og Verba, 1963).

Når det kommer til landspolitik, er Simons holdning udtryk for en subjektkultur, hvor man følger lidt med i det politiske, men mest 'bare sidder og brokker sig i sofaen derhjemme'. Det lokalpolitiske initiativ i narrativet

viser dog en forståelse af sig selv, som medskaber af politiske beslutninger og er altså udtryk for en deltagerkultur.

5. Diskussion

Ovenstående analyse har fokuseret på fire mekanismer som træder frem som narrativer i interviewene med medlemmer af 3F. Disse indsigter diskuteres i det følgende i forhold til hvordan de kan forstås inden for den teoretiske ramme for specialet.

Det første narrativ sætter et modsætningsforhold op mellem på den ene side fortælleren, Erik, som er meget bevidst om sine rettigheder som arbejder og som samtidig er fagligt og politisk aktiv, og den gruppe af arbejdere som ligger på kanten af dagpengesystemet. Gruppen der er nervøse for at ryge over i kontanthjælpsystemet, er i deres situation, markant mere prekariserede end Erik. De er bevidste om uholdbarheden i deres nuværende ansættelse, med kontrakter der potentielt ville presse deres løn ned under et rimeligt niveau og spørger derfor om hjælp til at 'få de der kontrakter i hus'. Strejken formår at belyse forskellen i sikkerhed på arbejdsmarkedet og hvad det kan gøre for muligheden for at handle solidarisk.

Det forudsættes at en strejke er en solidarisk handling, men der dog visse indsigelser at gøre mod en sådan absolut kategorisering. Solidariteten i en strejkehandling kan nemlig anfægtes, hvis der tages udgangspunkt i et rational choice perspektiv, som for eksempel Scheuer (2001) foreslår i hans artikel om paradokserne i overenskomstprocessen. Her placeres "de enkelte personaktørers interesser, motiver og handlinger" (Scheuer, 2001:3), som centralt i forbindelse med centrale spørgsmål omkring arbejdslivet. Når det drejer sig om spørgsmål om indmeldelse i fagforening eller at ønske en kollektiv overenskomst, påpeger han at det kan forstås som en form for egennyttmaksimering. Eriks handlinger kan uden tvivl forstås med baggrund i denne tilgang, hvor strejken bliver et led i en beskyttelse af egne rettigheder på længere sigt. Som han selv pointerer, er det nødvendigt at stå op for sine rettigheder, hvis de skal holdes i hævd. Det kan således ikke udelukkes at strejken indledes med øje for at maksimere egen nytte, men det kan på den anden side heller ikke afvises at være en solidarisk handling. Der er endog noget der taler for solidaritet som bevæggrund, eftersom der umiddelbart ikke er nogen positiv forandring for Eriks interesser på den korte bane.

I forhold til problemformuleringen oplever Erik prekariseringen omkring sig i form af forringede forhold på byggepladsen og en større usikkerhed omkring fremtiden. Usikkerheden er indlejret i murerarbejdets natur, som på nogen områder er underlagt for eksempel vejrmæssige luner. Ud over disse naturligt forekommende usikkerhedsmomenter, er Erik i stand til at opretholde en relativ stor grad af sikkerhed. På samme tid udfolder han sit demokratiske medborgerskab, ved på den ene side at være aktiv og deltagende politisk, på trods af at han ikke har den store tiltro til det politiske system som sådan, og på den anden side ved at handle solidarisk under hensynet til kollektive interesser. Det kan være svært at udlede en positiv sammenhæng mellem Eriks relative sikkerhed og hans deltagelse i samfundet som en demokratisk medborger, specielt med hensyn til hvilken vej sammenhængen går. Der er dog skærende kontrast til hans kollegaer, hvis mulighed

for at handle solidarisk, og på den måde udfolde den horisontale dimension af det demokratiske medborgerskab, er stærk begrænset af deres økonomiske situation. Der kan selvfølgelig være flere forklaringer på hvordan de er havnet i en sådan situation, men i Eriks narrativ er der opstået en situation, hvor lovgivningen sætter en gruppe ude af stand til at forsvare deres rettigheder gennem en strejke. Forsvaret for rettighederne på arbejdspladsen er både gavnligt på korte bane, altså i den konkrete ansættelse, men især også på den lange bane. 225-timers reglen giver gruppen af prekariserede arbejdere incitament til at vælge den kortsigtede løsning: at acceptere de relativt dårlige vilkår på arbejdspladsen, mod at opnå det krævede antal timer.

Kontrasten i muligheden for at udføre en strejke, er interessant i forhold til at se om der er et samspil mellem prekarisering og opfattelsen af det demokratiske medborgerskab. Dette samspil dukker også op i analysedel 2, hvor Peter har fået alvorlige mén efter at have arbejdet med et giftigt materiale. Hans situation efter arbejdsskaden, er alt andet lige mere prekær end den var inden, og effekten bliver blandt andet, at han er nødt til at sige ja til en stilling der betaler 105 kr. i timen for et job som ifølge overenskomsten skulle give 138 kr. i timen. Han forklarer selv, at han var nødt til at acceptere lønforholdene for at opnå de 225 timer. Prekarisering, som 225-timers reglen medfører for arbejdere på kanten af arbejdsmarkedet, har således en undergravende effekt for muligheden for at udfolde en del af det horisontale medborgerskab, da den giver incitament til at handle kortsigtet og individualistisk. Derudover kan det også medføre en yderligere prekarisering, hvor en mangel på arbejdssikkerhed fører til en mangel på indtægtssikkerhed jævnfør Standings begreber. Konteksten for de to eksempler hvor 225-timers reglen var central, var forskellige og det samme gjaldt konsekvensen af presset. Med Loreys begreb om prekarisering som styringsredskab, kan vi dog forstå denne lov som incitamentsskabende for individualistiske og kortsigtede valg, der virker undergravende på forholdene på arbejdsmarkedet. Frygten for at falde for 225-timers reglen får med andre ord disse arbejdere til at acceptere andre former for usikkerhed, i et forsøg på at opretholde en midlertidig personlig økonomisk sikkerhed.

Den anden indsigt fra analysen var selve forskellen på at have et job med prekariserende karakteristika, som for eksempel Peters, og at opfatte sig selv som værende prekariseret. Peter var meget glad for sin arbejdsplads, på trods af, at der øjensynligt ikke var ordentlig kontrol med arbejdssikkerheden. Standing anfører, som tidligere nævnt, at der inden for hver demografisk gruppe, eksempelvis mand/kvinde og ung/gammel, er en gruppe 'grinners' der nyder godt af det fleksible arbejdsmarked og som for så vidt ikke har et økonomisk behov for at tage et job, men mere gør det af lyst. Der er dog også en gruppe 'groaners', for hvem arbejdet er nødvendigt for at få det hele til at hænge sammen økonomisk og som har svært ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet. Peter er fraskilt og forklarer flere gange i løbet af interviewet hvor svært det er at få enderne til at mødes økonomisk. Han er konstant opmærksom på ikke at blive 'snydt af kommunen' med hensyn

til udbetalingerne af hans ydelser. Om Peters position i den skitserede matrix, mand og gammel, skriver Standing om henholdsvis gamle, " ... the 'groaners' are those without reasonable pension, who face competition from more energized youth and less needy old agers" (Standing, 2011:102) og mænd, "...the groaners include single earners able to obtain only a precariat job" (Standing, 2011:102). Peters situation er atypisk i den forstand, at han passer på kategorien 'groaner', men ikke giver udtryk for, at han har noget imod den type prekære jobs, han bestrider. Tværtimod passer fleksible, omskiftelige arbejdsforhold ham bedre jævnfør hans habitus. Dette strider imod Standings begrebsætning af netop om denne problemstilling. Det skal dog gentages, at Standing i mange af sine typologier opererer med idealtypiske kategorier, som ikke nødvendigvis kan forklare enkelttilfælde.

I Vilhelms fortælling er der en klar fordeling af rollerne som de gode og onde. De gode er de traditionelle fagforeninger, som bliver beskrevet nostalgisk, som indbegrebet af tryghed og stabilitet. De onde er de gule fagforeninger, som ikke gør brug af strejkeretten, fordi de grundlæggende ikke ser et modsætningsforhold mellem arbejdsgiver og arbejdstager. Kvinden som bliver beskrevet i narrativet vækker umiddelbart sympati, da hendes mand har fået kræft og hun derfor er kommet i klemme, på grund af for mange sygedage til at passe hendes mand. Blandt kollegaerne på arbejdspladsen er der dog ingen hjælp at hente, hvor ingen er villig til at strejke for hendes skyld. Vi får ikke udfaldet af historien med, men det er tydeligt at Vilhelm er på kollegaernes side, når det kommer til hvorvidt de burde have hjulpet kvinden. Der er altså tale om en situation hvor borgere forholder sig til et fælles anliggende, nærmere bestemt spørgsmålet om *social og politisk tolerance* i forhold til forskellige faglige organiseringer. Et kendetegn ved de gule fagforeninger er, at de ikke er en del af overenskomstforhandlingerne, og at de derfor kan tilbyde medlemskab til en betydeligt lavere pris end de traditionelle fagforeninger. Deres medlemmer er dog stadig dækket af den overenskomst der bliver forhandlet på plads, hvorfor de blandt andet beskrives som 'free riders', eller gratister om man vil. I artiklen *Free Riders: the rise of alternative unionism in Denmark* klarlægger Ibsen et. al. (2013) to teoretiske motiver til at vælge fagforening, et utilitaristisk og et altruistisk. Den utilitaristiske forklaring ser på de ydelser fagforeningen tilbyder i forhold prisen på et medlemskab. Hvis to fagforeninger tilbyder samme ydelser, men ikke har samme medlemspris, vælges den billigste. Den altruistiske, eller værdibaserede tilgang, forstår et medlemskab som værende nyttig, hvis det er en del af en relativ stærk norm, og man derfor står stærkere sammen. Er dette tilfældet, er prisen ikke det springende punkt. Dette medfører dog også, at medlemstallet ikke må falde under en kritisk masse, hvor fagforeningen mister indflydelse og derfor ikke længere er bæredygtig. De to teorier kan formentlig forklare de to positioner i narrativet, hvor fortælleren har et stærkt bånd til fagforeningen, som udspringer af mere end en konkret sag, og som har udfoldet sig over flere årtier. Her er det altså det normbaserede motiv, hvor man gennem fælles organisering når længst. Den utilitaristiske teori, altså mest fagforening for pengene, kan formentlig forklare kvindens valg af en gul fagforening, som

strider imod normen på arbejdspladsen. Dette argument for valg af fagforening blev styrket, med VK-regeringens Genopretningspakke fra 2010, som lagde loft over fradraget for fagforeningskontingenter, hvilket tilgodeså de gulefagforeninger (Ibsen et al., 2013). Der er tale om to meget forskellige handlemotiver, og Vilhelm, som tages til indtægt for den altruistiske position, grundet hans præsentation af hele narrativet, har ikke meget til overs for kvindens valg af en gul fagforening, på trods af at det fra hendes synspunkt kan virke rationelt. Friheden til frit at vælge fagforening er sikret gennem lov, men Vilhelm udviser ikke meget tolerance over for dette valg.

Simons narrativ beskriver et politisk engagement der er kendetegnet ved stor interesse for en konkret sag, men meget svag interesse for landspolitik og lokalpolitik i øvrigt. Dette kan beskrives som en *snæversynet* tilgang, hvor borgere kun interesserer sig for ting der berører dem selv (Andersen, 2004a:41). Forskellen på tilgangene til politik på henholdsvis lokalt og nationalt plan kan, som tidligere nævnt, forstås som henholdsvis en deltager- og en subjektrolle. Denne skelnen er dog ikke entydig, da Simon trods alt bruger sin stemmeret ved folketingsvalgene og derfor lejlighedsvis påtager sig en deltagerrolle i landspolitiske sammenhænge. Begge positioner indbefatter dog en tilslutning til det politiske fællesskab og regime samt en politisk tillid til at tingene generelt fungerer som de skal. Blandt de narrativer der hidtil er gennemgået, kan det påpeges at Simon faktisk udviser størst tillid til det politiske system, mens andre interviewpersoner forholder sig skeptisk, hvis ikke direkte kritisk, overfor måden det politiske fungerer på. Hvis vi tager udgangspunkt i graden af prekarisering, og fastslår at Simon er meget lidt prekariseret, blandt andet på grund af den enorme tillid han vises på arbejdspladsen, og kobler med hans politiske tillid og opbakning til systemet, opstår der en skærende kontrast til specielt Peter. Peter er i hans nuværende situation presset på utroligt mange punkter, og hænger i periferien af arbejdsmarkedet, hvor han kæmper for hver eneste ansættelsestime han kan finde. Derudover er han stærkt kritisk overfor både politikerne og det politiske system, men hans reaktion er ikke at trække sig tilbage til tilskuerrollen, lade stå til og brokke sig fra sofaen. I stedet agerer han deltagende og melder sig ind i liste Ø, i et forsøg på at ændre tingenes tilstand. Simons relativt beskyttede tilstand medfører, indtagelsen af en subjektrolle, undtaget i forbindelse med spørgsmål som berører ham personligt, mens Peters prekariiserede tilstand leder til aktiv deltagelse i det politiske. Begge udviser opbakning til det politiske system: Simon ved at stole på at tingene forløber som de skal, og Peter ved, på trods af en generel, umiddelbar kritik, at forsøge at lave tingene om gennem systemet. Forskellen finder vi derimod i den politiske tillid, hvor Peters er helt i bund sammenlignet med Simons.

Når Standing berører konsekvenser af prekariseringen fremmaner han billedet af en klasse der potentielt bliver et 'politisk monster', der gør oprør mod det etablerede system og som forføres af populistiske stemmer

på højrefløj. Ovenstående bekræfter dog på ingen måde disse formodninger. Selvom tilliden til politikerne er lav hos for eksempel Peter, støtter han stadig op omkring det politiske system som sådan.

Opsamlende kan man sige, at forskellene i mulighederne for at udfolde sit demokratiske medborgerskab i nogle tilfælde er baseret på økonomiske problemstillinger hos den enkelte, som igen er afledt af prekarisering på arbejdsmarkedet. Der er altså et sammenspil mellem prekarisering, økonomiske udfordringer og tab af demokratisk medborgerskab, hvilket også påpeges af Goul Andersen (Andersen, 2004b), som dog noterer at forskellene er relativt små. Narrativerne i analysen pegede på en konkret lovgivning, og dens økonomiske konsekvenser, rettet imod mennesker på kanten af arbejdsmarkedet, som værende årsag til en manglende mulighed for at handle solidarisk på arbejdsmarkedet og til en accept af løn under overenskomstniveau. Standings teori beskriver ikke eksplicit disse mekanismer, men noterer et underskud på alle andre medborger aspekter, hvorfor resultatet på sin vis også er forventeligt. Med Loreys teoribegreber kan vi mere præcist forstå hvordan lovgivningen kan fungere som et politisk styringsinstrument, der, i disse tilfælde, for folk til at handle kortsigtet og individualistisk.

6. Konklusion

Dette speciale har undersøgt seks 3F medlemmers oplevelser af prekarisering af arbejdsmarkedet og deres opfattelse af det demokratiske medborgerskab, forstået som statussen i forhold til det politiske system samt den identitet der opstår når borgere mødes for at træffe beslutninger om fælles anliggender. Problemstillingen er forsøgt belyst gennem en narrativ analyse af seks semistrukturerede interviews.

Udvælgelsen af fire begrebsmæssigt relevante narrativer gav en indsigt i flere mekanismer, eller samspil, mellem prekarisering og demokratisk medborgerskab. Udgangspunktet for ethvert demokrati bør være et fuldt og ligegyldigt medborgerskab for alle indbyggere, hvorfor ethvert underskud, vertikalt eller horisontalt, bør behandles kritisk. For det første blev det anført, at lovgivning rettet mod borgere på kanten af arbejdsmarkedet, kunne give incitament til at træffe kortsigtede og egoistiske beslutninger. Konsekvensen af dette incitament var, at muligheden for at handle solidarisk, for eksempel ved at deltage i en strejke, blev forringet. For det andet, vist det hvordan lovgivning der giver økonomisk incitament til at vælge gule fagforeninger, potentielt forringer tilliden og tolerancen mellem borgere. For det tredje, blev sammenhængen mellem prekarisering og opbakning til det politiske system diskuteret på baggrund af forskellige roller der indtages inden for den politiske kultur. Her blev det antydnet, at opbakningen til det politiske system er stor uanset graden af prekarisering. Opbakningen til politikerne, den politiske tillid, var dog mindst hos den mest prekariserede.

Den generelle tendens i ovenstående er, at et tab af demokratisk medborgerskab, som følge af prekarisering, finder sted, men at billedet langt fra er entydigt. De lovgivningsmæssige tiltag (225-timers reglen, genopretningsspakken), der i analysen er medvirkende til at forringe det demokratiske medborgerskab er alle vedtaget inden for det seneste tiår, hvorfor det tør konkluderes, at der foregår en bevægelse imod mere prekarisering.

Både Standing og Loreys teorier foreskriver tab af flere forskellige aspekter af medborgerskabet, men afdækker ikke de i indeværende undersøgte temaer. Resultaterne fra undersøgelsen peger i samme retning, men giver ikke et entydigt svar på om der findes en direkte sammenhæng mellem prekarisering og tab af demokratisk medborgerskab. De sammenhænge der dog er blevet præsenteret, kan være grundlag for videre undersøgelser.

Litteraturliste

Internetkilder

3F – 3F i tal <https://www.3f.dk/om-3f/fakta-om-3f/3f-i-tal>

Avisartikler

Ekstra Bladet (27.9.2017) *Debat: Find jer ikke i det*

Information (14.10.2017) *Socialdemokratierne har ikke noget progressivt svar på prekariatets krise*

Thisted Dagblad (19.9.2017) *Fattigdom mens man arbejder*

Zetland (11.10.2017) *Den ny tids politik bliver defineret af, hvordan politikerne finder løsninger for de løst ansatte, siger økonomen bag begrebet 'prekariatet'*

Litteratur

Almond, Gabriel & Sidney Verba (1963) *The Civic Culture: Political attitudes and democracy in five nations*, Princeton University Press

Andersen, Johannes, Ann Dorte Christensen, Kamma Langberg, Birte Siim & Lars Torpe (1993) *Medborgerskab – Demokrati og politisk deltagelse*, Systime

Andersen, Jørgen Goul (2004a) *Et ganske levende demokrati*, Aarhus Universitetsforlag

Andersen, Jørgen Goul (2004b) *Over-Danmark og under-Danmark: Ulighed, velfærdsstat og politisk medborgerskab*, Aarhus Universitetsforlag

Andersen, Jørgen Goul (2011) *Hvad blev der af den danske flexicurity?* Information 10.05.11

Beskæftigelsesministeriet (2013) *Aftale om reform af kontanthjælpssystemet* <http://bm.dk/da/Aktuelt/Politiske%20aftaler/Aftale%20om%20en%20reform%20af%20kontanthjaelpssystemet.aspx>

Beskæftigelsesministeriet (2016) *Kontanthjælp og uddannelseshjælp* <http://bm.dk/da/Beskaeftigelsesomraadet/Ydelser/Kontanthjaelp%20og%20uddannelseshjaelp.aspx>

Bourdieu, Pierre & Loïc J. D. Wacquant (1996) *Refleksiv sociologi*, Hans Reitzels forlag

Bryman, Alan (2016) *Social Research Methods*, Oxford University Press

Charmaz, Kathy & Linda Liska Belgrave (2012) *Qualitative Interviewing and Ground Theory Analysis* i The SAGE Handbook of Interview Research: The Complexity of the Craft, SAGE Publication

Felstead, Alan & Nick Jewson (1999) *Global Trends in Flexible Labour*, Macmillan Press LTD

FN-konvention (1966) *FNs konvention om Økonomiske, Sociale og Kulturelle Rettigheder*

Fog, Jette (1996) *Begrundelsernes koreografi. Om kvalitativ ikke-statistisk repræsentativitet* i Harriet Holter & Ragnvald Kalleberg (red.): *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*, Universitetsforlaget Oslo

Forsker Forum (2017) *Eliten på nederste etage, juni nr. 305-306, 26-29*

Harvey, David (2005) *A brief History of Neoliberalism*, Oxford University Press

- Ibsen, Flemming, Laust Høgedahl & Steen Scheuer (2013) – *Free riders: the rise of alternative unionism in Denmark*, *Industrial Relations Journal* 44:5-6, 444-461
- Ingemann, Jan Holm (2013) *Videnskabsteori for økonomi, politik og forvaltning*, Samfundslitteratur
- Insin, Engin F. & Bryan S. Turner (2007) *Investigating citizenship: An agenda for citizenship studies*, *Citizenship studies*, 11:1, 5-17
- Johansson, Christer (1999) *Narrativ forskning – biografisk perspektiv på berättelser*, *Sociologi i Linköping* 1999:2
- Kalleberg, Arne L. (2000) *Nonstandard employment relations: Part-time, Temporary and Contract Work*, *Annual Review of Sociology*, Vol. 26, 341-365
- Keune, Maarten (2013) *Trade union responses to precarious work in seven European countries*, *International Journal of Labour Research*, 5:1, 59-78
- Kvale, Steinar & Svend Brinkmann (2009) – *Interview: Introduktion til et håndværk*, Hans Reitzels Forlag
- Leschke, Janine (2007) *To what extent are temporary work and part-time employment cushioned by different forms of security?* i Henning Jørgensen & Per Kongshøj Madsen (eds.): *Flexicurity and Beyond*, DJØF Publishing Copenhagen
- Lorey, Isabell (2010) *Becoming common: Precarization as political constituting*, *e-flux journal* #17 june-august
- Lorey, Isabell (2011) *Gouvernementale Prekarisierung*, <http://eipcp.net/transversal/0811/lorey/de>
- Lorey, Isabell (2015) *State of Insecurity*, Verso Futures, London
- Marhsall, T. H. (1950) *Citizenship and social class*, Cambridge University Press
- Munck, Ronaldo (2013) *The Precariat: a view from the South*, *Third World Quarterly*, 34:5, 747-762
- Olsen, Lars, Niels Ploug, Lars Andersen, Sune Enevoldsen Sabiers & Jørgen Goul Andersen (2014) *Klassekamp fra oven*, Gyldendal
- Riessman, Catherine Kohler (2012) *Analysis of personal narratives* i Gurium et al. (red.): *The SAGE handbook of interview research: The complexity of the craft*, SAGE publication, Inc.
- Risager, Bjarke (2015) *Prekæritet og prekariat*, *Slagmark*, 71, 45-62
- Scheuer, Steen (2001) *Individualisme-kollektivismeparadokser i dansk arbejdsliv*, *Nyt fra Samfundsvidenskaberne*
- Scheuer, Steen (2016) *Atypisk beskæftigelse i Danmark*
- Scully, Ben (2016) *Precarity North and South: Southern Critique of Guy Standing*, *Global Labour journal*, 7(2)
- Standing, Guy (2011) *The Precariat: the new dangerous class*, Bloomsbury, London
- Standing, Guy (2014) *A Precariat Charter: from denizens to citizens*, Bloomsbury, London
- Standing, Guy (2015) *From Denizens to Citizens* i Schierup et al.(red.): *Migration, Precarity, and Global Governance: Challenges and Opportunities for Labour*, Oxford University Press

Tormey, Simon (2015) *The end of representative politics*, Polity Press, Cambridge

Bilag 1: Interviewguide

Interviewguide

Med udgangspunkt i problemformuleringen er der lavet følgende interviewguide. Guiden er en bruttoliste med spørgsmål som kan tilpasses interviewperson. Den er struktureret og opdelt i et faktuel samt et narrativt fokus og bliver gennem en række tematiseringer af centrale temaer (forskningsspørgsmål) underopdelt i konkrete, potentielle interviewspørgsmål. Det er selvsagt ikke meningen at interviewguiden følges til punkt og prikke, og visse temaer vil uundgåeligt overlappe hinanden.

Emner (med fed skrift) og interviewspørgsmål (almindelig skrift)

Faktuelt:

1. Personhistorie (baggrund)

- a. Fortæl lidt om dig selv (så meget du har lyst)
 - i. Hvor kommer du født?
 - ii. Hvad arbejder/arbejdede dine forældre med?
 - iii. Hvad er du uddannet som?
 - iv. Hvilke jobs har du haft?
- b. Hvad er din situation nu?
 - i. Er du i arbejde?
 - ii. Er du ledig?
 1. Hvor lang tid har du været ledig?
 2. Fortæl om dit seneste job.

Narrativt:

2. Hvordan opleves prekariseringen på arbejdsmarkedet?

- a. Hvad kendetegner et godt, henholdsvis dårligt arbejde? Sæt gerne eksempler på.
 - i. Forholdet til kollegaer?
 - ii. Lønnen?
 - iii. Arbejdstiden?
 - iv. Interessante/udfordrende opgaver?
 - v. Mulighed for forfremmelse?
 - vi. Ansættelsesforholdet?
 - vii. Medindflydelse på arbejdet?
 - viii. Der spørges ind til specifikke situationer
- b. Har du nogle oplevelser, hvor der har været en konflikt på arbejdspladsen?
- c. [Hvis ja] Hvordan blev problemet løst?
 - i. Var det den optimale måde at løse problemet på?
 - ii. Hvad kunne der ellers have været gjort?
- d. Hvordan ser du din arbejdsmæssige fremtid?
 - i. Kunne du tænke dig at fortsætte med det du arbejder med nu?
 - ii. Kunne du tænke dig at prøve noget andet?
 - iii. Er du nervøs for fremtiden?
 1. For at blive arbejdsløs?

2. For at kunne beholde din nuværende position?
 3. For at kunne få det til at hænge sammen økonomisk?
 4. I forhold til andre aspekter?
- iv. Har du planer for hvordan de næste år kommer til at udspille sig?
- 3. Forholdet til offentlige institutioner (vertikalt medborgerskab)**
- a. Hvad er vigtigt for dig når du stemmer til henholdsvis kommunal-, regions- og folketingsvalg?
 - b. Nu har der været kommunal- og regionsvalg. Hvad stemte du?
 - i. Stemte du på samme person/parti, ved sidste afstemning (og tidligere)?
 - ii. Hvorfor stemte du på præcis den politiker/det parti?
 - c. Føler du, at der er forståelse for din situation?
 - i. Føler du at din stemme bliver hørt?
 - ii. Føler du, at du har indflydelse på de politiske beslutninger der bliver truffet?
 - d. Synes du politikerne gør det godt sådan helt generelt?
 - e. Hvad synes du om dagpenge- og kontanthjælpsreformerne fra 2010 og 2012?
 - i. Var det nødvendigt
 - f. Har du selv forsøgt at få indflydelse på politiske beslutninger?
 - i. [Hvis ja] Hvordan gjorde du? Direkte kontakt? Demonstration? Underskriftindsamling?
 - ii. [Hvis nej] Kunne du forstille dig at forsøge at påvirke en politiske beslutning?
 - g. Følger du med i politik?
 - i. Hvordan følger du med? Aviser? Netmedier? Nyheder på tv?
 - ii. Er det vigtigt?
- 4. Forholdet til andre borgere (horisontalt medborgerskab)**
- a. Er du medlem af en fagforening?
 - i. Hvor længe har du været det?
 - ii. Hvorfor meldte du dig ind i første omgang?
 - iii. Hvad betyder det for dig at være med i en fagforening?
 - iv. Er du også medlem af en fagforening fremadrettet?
 - v. Kunne du finde på at skifte til en gul fagforening?
 1. Hvad er dit syn på gule fagbevægelser?
 - a. Hvis ikke interviewpersonen er bekendt med forskellen på fagforeningstyperne, præsenteres vedkommende for følgende overordnede punkter:
 - i. Gule fagforeninger er ofte billigere.
 - ii. Gule fagforeninger gør ikke brug af strejkeretten.
 - iii. Gule fagforeninger er ikke med i forhandlingerne om overenskomster.
 2. Kunne du finde på at skifte til en gul fagforening?
 3. Hvad mener du om folk der vælger gule fagforeninger?
 - b. Hvordan er dit forhold til dine kollegaer (på dit seneste job)?
 - i. Er det vigtigt at have et godt forhold til sine kollegaer?
 - ii. Kunne du finde på at sige op, på grund af dårlige kollegaer?
 - c. Hvordan ser du på arbejdsløse generelt
 - i. Er arbejdsløshed selvforskyldt?
 - ii. 'kan de bare få sig et job?'

Bilag 2: Transskriptioner

Interview 1: Erik

- 1 I: Omkring dit arbejdsliv de sidste 10 år, men i og med du er ret ung, så er det måske også din uddannelse,
2 slutningen af din uddannelse. Hvordan har det forløb været?
- 3 IP: Jamen altså, man kan jo sige: som håndværker, der er der jo en vis usikkerhedsfaktor i for eksempel sæ-
4 son
- 5 I: Du er murer?
- 6 IP: Jeg er murer. Der er vi tit, i vinterperioderne der i vi jo tit hjemme.
- 7 I: Ja
- 8 IP: og bliver afskediget der. Der er også, da jeg blev udlært, det blev jeg i 2009, der blev vi jo nyudklækkede
9 i en krise, ikke, som gjorde at det var meget svært at finde arbejde. Og det gør jo også at i de perioder, det
10 der usikkerhedsmoment, som også er kendetegnende for prekære arbejdere, det er at man ikke stiller de
11 krav som man egentlig har. [???] er man måske heller ikke så kritisk i forhold til om der overholdes sikker-
12 hed og sådan noget – fordi at der er usikkerhed på sit livsgrundlag, altså indkomst. OG det kunne vi i hvert
13 fald mærke i byggebranchen og det lider vi stadigvæk under nu også. På lønniveau, på skurforhold som er
14 virkelig, virkelig kommet ned i standard. Så på den måde har det jo, hvad skal man sige, usikkerhedsmo-
15 menterne enormt stor indflydelse som bliver implementeret i for eksempel krisetider, ikke, og det vinder
16 virksomhederne virkelig på.
- 17 Men mit arbejdsliv de ti år, det har været skiftende arbejdspladser. Vi bygger jo, jeg er en del af et akkord-
18 sjak, vi tager det arbejde, vi søger efter akkordarbejde, altså på store byggepladser. Så det betyder jo at vi
19 søger i mange forskellige firmaer. Og der kan man sige at lige i øjeblikket, der er det godt at være håndvær-
20 ker. Fordi der er smæk på og vi ikke er ret mange. Så de sidste ti år det har været, indtil for et par år siden
21 der har det været sådan meget ... der har man kunne mærke de der usikkerhedsmomenter på arbejdsplad-
22 serne som kommer til udtryk i, at man ikke stiller de krav som man har krav på. Skurforhold og velfærden
23 på arbejdspladsen, den bliver ikke, hvad skal man sige, den bliver ikke prioriteret blandt ens kollegaer heller
24 ikke.
- 25 I: Det fører måske også hen til det næste: de steder du har været. Du siger det er et akkordhold du er på.
26 Du har oplevet en masse steder, er der nogen steder hvor der har været en markant forskel. Er der nogen
27 steder du har været gladere for at være end andre, eller mere tryk?
- 28 IP: Absolut
- 29 I: Og har der været nogle eksempler, den ene eller den anden vej, hvor man kan sige at det enten er rigtigt
30 godt eller rigtigt dårligt?
- 31 IP: Jamen vi har haft et, da vi var nede på Skejby sygehus og mure, der gik det rigtigt, rigtigt skidt. Der var vi
32 ansat ved en virksomhed som ... ja hvad betegner man det bedst som... jamen det er lige før jeg vil sige så-
33 dan kæft, trit og retning. De var virkelig barske i forhold til deres mandskabspleje og sådan. Og det kørte op
34 i spids altså, de sendte os regninger og vi skulle i arbejdsretten og vi måtte strejke og vi måtte det ene og
35 andet. Og det var en rigtig... hvis man skal formulere det ud fra om det har været en succes eller om det er
36 gået godt og om akkordregnskabet blev afsluttet, så var det en rigtig, rigtig skidt arbejdsplads den der nede.
- 37 I: okay

38 IP: Men så skete der jo bare noget med kollegaerne, for der fik man et sammenhold ikke. Det var rigtigt
39 fedt at mærke. Vi organiserede en strejke for 37 murere og murerarbejdsmænd i tre dage.

40 I: På samme arbejdsplads, altså samme firma?

41 IP: på samme arbejdsplads. Det var sådan at det firma, desværre, det jo sådan at vi gerne vil have at alle
42 dem der er ved samme firma og på sådan en byggeplads, at vi er på én akkord, ikke – sådan at vi alle sam-
43 men står sammen og er lige om at dele overskuddet og udføre opgaverne. Men det firma her, det havde
44 prioriteret at dele os op i tre sjak. Og så forsøgte de at lave tre forskellige aftaler med os. Og det betød så,
45 at pludselig fik vi jo ikke penge for stilladset. Der var sådan nogle store vinduesåbninger og så var der bare
46 sådan nogle små piller der skulle mures. Så det stillads hvor der ikke skulle mures, det mente firmaet at det
47 skulle de ikke have betaling for, selvom de også skulle rejse det der. Det var der nogen der var kommet til at
48 skrive under på. Og nogen havde lavet en anden aftale med, at for hver dag de overskred tidsplanen så ville
49 der ryge en tier af deres løn. Og så var der vores aftale. Altså vi ville ikke skrive under på nogen af deres af-
50 taler, vi lavede bare en ... vi har jo mindstebetalingen, sådan en prisliste 'murersvendenes priskurant' og der
51 er alle specifikationer, én sten koster x antal kroner, én [utydeligt] isolering har en pris, og en binder har en
52 pris, og alt sådan noget. Så den kører vi bare benhårdt efter. Og det betød så på et tidspunkt, at det ene
53 sjak der, de kunne pludselig se, at hvis det kom til at køre som det kørte nu, så ville deres timeløn blive ret
54 lille hvis der skulle ryge en tier hver dag de ville overskride tidsplanen. Så blev vi nødt til at organisere en ...,
55 problemet var at i ansættelseskontrakterne, der stod ikke et beløb som mindstebetaling fordi vi bare var
56 ansat i akkord. Og det betød, at de var bange at komme ned på en latterlig timeløn, så vi rejste kravet at vi
57 ville have nogle ansættelsesbeviser hvor der stod 180 kroner på som så ville være en garanti for, at man
58 ikke kunne ryge under det. Men det ville de jo ikke i første omgang der, og så blev vi enige om at prøve at
59 sætte hælene i alle mand der. Så mobiliserede vi en strejke der varede tre dage.

60 I: Alle tre sjak?

61 IP: Ja

62 I: Hvad var udfaldet af den?

63 IP: Jamen, vi fik jo de kontrakter med 180 kroner på ikke. Så det var jo sådan set en succes. Men det der
64 med at når der kommer et pres fra virksomhederne, så sker altså noget med kollegaerne, som er lidt inte-
65 ressant at arbejde med

66 I: Hvordan var oplevelsen af det generelt, i forhold til de andre ... Skulle der meget overtalelse til for at de
67 andre var med på at strejke. For det er jo efterhånden en lidt atypisk form for protest. Man ser det jo ikke
68 så meget som man gjorde tidligere.

69 IP: Præcis. Vi var jo rundt og snakke med – det var vores sjak der kom til at stå for det. Altså de andre sjak
70 de vidste ikke, så de kom hen og spurgte om ikke vi kunne hjælpe med at ... få de der kontrakter i hus. Fordi
71 de kunne godt se, at de havde dummet sig. De var kommet til at skrive under på noget de ikke syntes var så
72 fedt. Så sagde vi, det kan vi godt, men så skal vi have alle mand ind i spisesalen. Det fik vi så. Så fortalte vi –
73 så var vi på eller anden måde nødt til at koordinere, hvad har jeres sjak af problem, og hvad har jeres sjak af
74 problem og hvordan står vi andre og sådan. Og så blev vi enige om, at den eneste måde at vi kunne få no-
75 get i gennem på det var – vores tillidsrepræsentant, han måtte jo ikke gøre noget som helst – så vi måtte
76 vælge en talsperson. Det blev så mig der valgt til det. Som ville gå ned til virksomheden og fortælle ham
77 hvorfor vi ikke er ude og arbejde og hvad vi mener der skal til for at der bliver løst.

78 I: Hvad så med tillidsmanden, var han ikke...

79 IP: Jamen problemet er at når du er tillidsmand, så må du ikke opfordre til arbejdsnedlæggelser

80 I: Okay

81 IP: så må man lige vælge en lidt anden struktur når man gør sådan nogle ting. Og det fremlægger vi så for
82 firmaet, og de vil ikke noget som helst og 'I kunne bare strejke lige til i ryger fra hus og hjem' fik vi at vide.
83 Vi holdt sådan løbende, vi sad i tre dage, og løbende var vi nede at høre om der sker noget og så informere
84 rede vi de andre så de var fuldt bevidst om processen. Men da det gik op for dem hvordan situationen var
85 for de andre sjak, så var det sådan set ikke så svært at få dem til at være med på at tage det her kampskridt.

86 Men som dagene gik, så var der nogen der for eksempel lige var røget ud af dagpengesystemet og som
87 skulle bruge nogle timer, de begyndte at udvise lidt ... de var træt af situationen. Deres koner begyndte at
88 sige, nu må du fandme komme i arbejde igen. Og der var nogen der begyndte at græde, for deres situation
89 var lidt barsk. Så vi kunne ikke holde den længere der. Men det viste sig så også at de var klar til at lave de
90 ansættelseskontrakter.

91 Så man kan sige at den usikkerhed der er indbygget i arbejdsmarkedet, den er til fordel for virksomhederne.
92 For folk er sku pressede på alle mulige områder og det gør det svært at organisere når folk er så pressede.

93 I: Det du beskriver der er jo situationer, hvor der før i tiden var et mere fintmasket sikkerhedsnet som
94 kunne fange mange at dem der røg ud af arbejdsmarkedet, men det er blevet forringet de senere år. Især
95 fra 2010 og frem...

96 IP: Præcis. De sidder lidt stramt i det, og så kan der være et pres hjemmefra.

97 I: Interessante perspektiver. Men udover arbejdet, hvad laver du så i din fritid?

98 IP: Jeg er faglig aktivist. Jeg var landsformand i 3F ungdom i tre år, men stoppede i november 2016. Så det
99 er meget fagligt arbejde. Jeg er lige blevet til at være koordinator for fagligt verdensforbunds ungdomsfo-
100 kus i en kongres i Rom i sidste uge. WFTU er en klassekamps organisation, hvor ITOC er et redskab for mo-
101 nopolerne i deres udbytning af mennesket. Man kan se der hvor WFTU er svage der er ITOC stærke og lige-
102 sådan omvendt. For eksempel i Nordeuropa hvor landenes fagforeninger er stærke står de i ITOC, der kan
103 man også se at de lande har kompromis fagforeninger, hele tiden med klassesamarbejde kalder man det
104 vel. Hvorimod Asien, Latinamerika og Afrika hvor arbejderklassen slås, der er det WFTU der er domine-
105 rende. Sydeuropa også.

106 I: Det har du været medlem af længe?

107 IP: Ja jeg var til det første møde i Havana i 2012. En kongres.

108 I: Er det noget du selv afholder udgifter til?

109 IP: Ja, det står jeg selv for.

110 I: Så det betyder meget for dig?

111 IP: Absolut. Jeg mener når man er lønmodtager, så er man forpligtet til at sætte sig ind i ens livsvilkår. Altså
112 det de rammer der er sat om dit liv, dem skal du altså være klar over. Dem kan man så være enige eller
113 uenige i – for mit vedkommende uenige. Det er det der motiverer mig til at deltage i den slags ting.

114 Så har jeg været engageret i min lokale fagforening, deres ungdomsafdeling. Så blev jeg formand for den og
115 så på landsmødet for 3F ungdom, blev jeg faktisk valgt til at være formand for den. Så har det hele tiden
116 været mere og mere man har taget på sig. (16.03).

117 I: Hvad med direkte protester såsom demonstrationer. Er det noget du har deltaget i?

118 IP: Selvfølgelig, hver eneste gang der en demonstration i mit lokalområde arrangeret af ligesindede, så del-
119 tager jeg. Har også selv været med til at mobilisere mange, for jeg tror at folk bliver kun klar over deres
120 egen situation hvis man bruger de her 'gamle' redskaber, som de bliver betragtet som i dag. Jeg tror på at
121 det er gennem egenhændig aktiv deltagelse i eget arbejdsliv man bevidstgør andre mennesker. Og det tror
122 jeg er vigtigt.

123 I: Nu er du politisk aktiv, så du følger selvfølgelig med i det politiske. Men føler du generelt at der er forstå-
124 else blandt politikere for din arbejdsmæssige situation?

125 IP: Slet ikke. 3F lavede på et tidspunkt en analyse i forhold til nedslidning. Hver fjerde 3Fer har forladt ar-
126 bejdsmarkedet inden de 60. Enter for de slidt ned eller fordi de er døde af arbejdsrelaterede belastninger
127 og stress og andre faktorer. Men samtidig kan man se at de hæver pensionsalderen. Og i de overståede
128 overenskomstforhandlinger indførte man arbejdsgiverens ret til at diktere fem timers overarbejde hver
129 uge. Selvom alle alarmklokker siger det modsatte. Der skal ske noget andet. Så på den måde opfatter jeg
130 ikke politikerne som om de interesserer sig for almindelig menneskers arbejdsliv og liv i det hele taget.

131 I: Gælder det både lokalt og på nationalt niveau?

132 IP: Altså lokalt det er rent skuespil. Der er lige halvanden måned hvor man kan læse om hvad de egentlig
133 mener. Ellers er der ro fra dem resten af perioden, for der skal de bare sidde og administrere et sygt sy-
134 stem. Så på den måde kan jeg godt forstå at folk syntes det er lige meget det der parlamentsvalg. Hvilket
135 jeg også selv har en tendens til at synes. Men jeg synes at fokuset bør være kampene på arbejdspladsen
136 med henblik på at tage handling for eget liv. Jeg tror ikke på de parlamentsvalg kommer til at ændre ret
137 meget.

138 I: Man hører meget om politikerlede og det er lidt det samme du udtrykker. Men hvor skal man finde de-
139 mokratiet henne, er det på arbejdspladsen?

140 IP: Absolut.

141 I: Men hvad så med en anden tendens, hvor folk i stedet passer på egne interesser først. Hvis man for ek-
142 sempel er ved at ryge ud af dagpengene og virkelig har brug for timerne for ikke at ryge på kontanthjælp,
143 skaber det så en modvilje mod en fælles aktion?

144 IP: Jamen det gør det da. Med indførslen af alle de der mærkelige ansættelsesformer, det betyder at man
145 afvikler os. Fordi vores mindstepriser og vores mindsterettigheder bliver trykket under fode hvis man ikke
146 stiller krav på dem. Kun hvis man arbejder med rettighederne i overenskomsten holder man dem i live. Hvis
147 man ikke selv bruger dem og stiller krav om at de overholdes som minimum, så er det undergravende. Det
148 ser man med ansættelse af vikarer og rotationsjob og nul timerskontrakter og lignende, som i stigende grad
149 bliver anvendt på arbejdsmarkedet.

150 I: Du er medlem af 3F. Har du været det hele arbejdslivet?

151 IP: Da jeg startede i lære og kom ind på grundforløbet i 2005, der meldte jeg mig ind. Så det er næsten hele
152 mit arbejdsliv.

153 I: Det var vigtigt for dig fra starten?

154 IP: Jeg kom jo ind i et rødt murersjak. Og de havde deres måde at gøre tingene på, så hvis man skulle sidde
155 inde i deres skurvogn og spise madpakke skulle vi stå i samme fagforening.

- 156 I: Så der var en norm inden for det sjak, at man stod i 3F
- 157 IP: Den tendens er der stadigvæk tror jeg. Hvis man tager sådan et fag som hotel og restauration, de organi-
158 serer ikke engang 20 procent af deres egne medlemmer. Der bekymrer man sig ikke om at ens kollegaer
159 står i den samme fagforening, men det er gør man altså i murerbranchen. Der er man bevidst om at vores
160 mindstepriser og overenskomst kun bliver holdt i hævd hvis vi er enige om det.
- 161 I: Var det den generelle holdning inden for dine klassekammerater på grundforløbet?
- 162 IP: Det snakkede vi faktisk ikke så meget om. Det har vi ikke været så bevidst om dengang. Hvilket selvfølge-
163 lig er ærgerligt. Men det kommet til senere.
- 164 I: Det var det. Tak for din tid.
- 165 IP: Det var så lidt.

Interview 2: Peter

- 1 I: Der hvor vi starter, det er sådan mere på det personlige plan: hvem er Peter? Du er født og opvokset
2 fra...?
- 3 P: Jeg er faktisk født ude i Hasseris, Gl. Hasseris vel at mærke, så det er længere ude end selve det rige kvar-
4 ter. Det var dengang. Der er jeg født ude i min bedstefars hus faktisk. Jeg er født for tidlig, så jeg burde
5 egentlig ikke have overlevet, men det gjorde jeg. Jeg ville have været et kuvøsebarn faktisk hvis det havde
6 været i dag. Men det var der ikke noget der hed. Men mine forældre, de... jeg er jo født på bryllupsnatten
7 hvis man kan sige det sådan. Min mor blev jo i sin tid fyret fra sit job, fordi det var en skam og skændsel at
8 være gravid uden at være gift. Så er vi jo så langt tilbage i 1959.
- 9 I: Og hvad lavede dine forældre?
- 10 P: Min far han var udlært på Aalborg værft. Han var skibsbygger og svejser. Samtidig med hans passion, det
11 var så billedkunst. Så jeg rendte rundt med – lige fra barnsben – alle tosserne, hvis man kan sige det sådan,
12 eller mærkelige mennesker. Alt fra Jens Jørgen Thorsen til jeg ved ikke hvem. Altså de kom i hjemmet. Så-
13 dan et åbent hjem. Så kom der en flok mennesker, med en kasse bajere osv. osv. Det var sådan min op-
14 vækst. Jeg havde meget svært ved i starten at lære det der med hvad almindelige mennesker gør. Og så er
15 jeg er født med en fysisk defekt. Jeg mangler tre fingre på den her hånd. Og jeg mangler lidt tå her, og så
16 den her den har jeg fået sat af siden, men det er så noget andet. Så igennem hele mit liv har jeg været an-
17 derledes. Så det der med at være anderledes, det har aldrig været et problem for mig – og det kommer det
18 heller aldrig til at blive. Mine normalitetsbegreber – min identitet har aldrig ligget i det jeg lavede. Og det er
19 så også derfor jeg heller aldrig nogensinde har været inden for det samme job i mere end fem år af gangen.
20 (2:20 – 3:10) De kan som regel ikke holde mig i længere tid. Det sidste job, for otte år siden, der fik jeg en
21 toksisk eksem af 2-komponent skum, og jeg kan i det hele taget slet ikke arbejde med noget der kræver
22 hyppig håndvask osv. Så de sidste fire år har været lallen rundt faktisk, fordi jeg får ikke nogen jobs. Jeg kan
23 ikke søge de jobs. Det er først nu systemet har taget mig alvorlig, fordi jeg gik ind og sagde til dem "Nu kan
24 jeg ikke mere". Fordi jeg har haft jobs, hvor jeg blev psykisk kørt i kælderens, altså regulært stress. Sådan et
25 job har jeg været ude for. Der var jeg under HK på daværende tidspunkt. Jeg var ude hos en barnevognsre-
26 peratør og havde kontakt ud til, telefonisk kontakt ud til samtlige forhandlere i hele landet. Og ligesom
27 sørge for at sende reservedele ud til dem når de havde vanskelige kunder osv. osv.
- 28 I: det kan være vi kan vende tilbage til det.
- 29 IP: Jamen, det var så én ting. Det har så gjort, at jeg har så også været ude i selvmord og noget lort her om-
30 kring min skilsmisse. Der gik jeg i kælderen og heldigvis så valgte jeg punkt A i stedet for punkt B. Så det
31 overlevede man. Man kan ikke kvæle sig selv, eller kulilte sig selv fandt jeg ud af.
- 32 I: Det lyder jo meget voldsomt, og det kan vi måske...
- 33 IP: Det har givet noget ballast til at jeg kan gå ind i dag. Jeg gik på Jobcentret og sagde 'Nu kan jeg ikke
34 mere. Nu går den ikke længere. Jeg får ondt i maven hver gang jeg skal ... og i det hele tage jeg bliver totalt
35 stresset af det her hvor jeg skal skrive ansøgninger og alverdens ting og sager, og blive ved med at ... vi bli-
36 ver jo ved med at få et nej, ikke'. Punkt to det er, at nu når man hænger i det system, når du først og frem-
37 mest først ryger ud af a-kassen – fordi det ændrede sig jo også lige midt i min periode. Den blev godt nok
38 forlænget lidt fordi at der var sådan noget overgangsordninger og alverdens ting og sager. Men det er jo
39 ikke sådan at vi får af vide, vi får jo ingenting af vide. Vi skal jo nærmest selv søge oplysningerne. For eksem-
40 pel, jeg er lige blevet sygemeldt – fandt jeg ud af – ind til januar. Den eneste grund til at jeg fandt ud af det,
41 det var fordi jeg gik ind, ligesom jeg plejer at gøre, om mandagen og tjekkede op på, hvad er der nu sket.

42 Jamen hun havde da bare lige forlænget det. Det var ikke sådan at hun fortalte mig det var blevet forlæn-
43 get. Så måtte jeg ind og ringe til hende her for et par minutter siden. Der ringede jeg så til hende og sagde
44 hun skulle lige stoppe det d. 22. for jeg havde feriedage stående fra sidste år og dem blev jeg nødt til at fyre
45 af, for de skal fandme ikke gå i grams, hvis man kan sige det sådan. Det er jo 3700 kroner, ikke, det kan
46 være det giver mig en lille forøgelse af min indtægt. Der betalt skat af lortet, der blev jeg for øvrigt straffet.
47 Det er sådan at når man går ud af et firma, du er kontraktansat i tre måneder, og du så går ud af det firma
48 der, så bliver det lagt oven i som en løn. Det vil sige at jeg ikke fik boligsikring for en måned og så nogle
49 penge der var bundet op i en feriekonto. Det er jo sådan vi hele tiden banker panden mod systemets mur.
50 (6:50) Fordi den ene instans ... det er cylinder opbygget det hele. Der er ikke noget af der gennemgående og
51 ser hele mennesket tværs igennem systemet. Det er de heldigvis begyndt at være lidt opmærksom på. Men
52 sådan er det. Den ene gruppe ved ikke hvad den anden gør. Så man ligger hele tiden at skulle konflikte med
53 selve systemet. Plus at man så samtidigt trækker sig tilbage fra samfundet som sådant. For det er jo selv
54 forskyldt vores arbejdsløshed.

55 Jeg har regulært været ude og brugt snakketøjet meget. Så fik jeg faktisk narret en arbejdsgiver til at – jeg
56 vidste der var en jobmulighed der, og jeg vidste det var et chaufførjob og det mente jeg fandme godt jeg
57 kunne klare. Men han ville slet ikke engang tage mig i betragtning, for jeg var jo bistandsklient. Som han så
58 pænt udtrykte det: 'Vi er jo vant til at få nogen der kommer direkte fra arbejdsmarkedet'. Det var den der
59 besked du får. Sådan der er det hele vejen igennem. Lige så snart politikere på Christiansborg de prøver at
60 bilde folk ind at der er vores egen skyld, og vi selv kan skaffe jobbene. Det er så bare det, at vi har jo ikke
61 den økonomiske ballast til at gå ud og skaffe os og lave vores egne jobs. Det kan du kun i det øjeblik hvor du
62 har noget kapital bagved. Og det er jo kun liberal tankegang det der. Og det kan altså ikke lade sig gøre i
63 dagens Danmark at det kan være vores skyld. Det er jo ikke sådan at de har sørget for at kunne sluse os ud i
64 systemet. Nej, nej. Det er jo sådan, at når du er bistandsklient, så har du måske lige 600 mand der bliver
65 fyret på Siemens – nu ved vi ikke sådan lige, for der ligger stadig lidt og roder – jeg kender masser af kam-
66 merater der arbejder på Siemens for eksempel. OG de skal lige have fyret 6000 mand nu her, og så skal der
67 fyres 600 her i landet af de 6000. Men de kommer jo så ind, fordi de står i fagforeninger osv. osv. Så hver
68 gang der sker sådan en ændring, så bliver vi skubbet længere bag i køen. Og hvis du har en lille smule ska-
69 vank, det er så det jeg bliver nødt til at køre på nu. Det er jo det der med at jeg er 5% handicappet. Jeg er
70 blevet dømt 5% uarbejdsdygtig. (10:00). Så det vil sige at jeg er 95 % arbejdsdygtig. Det med fingrene, det
71 kan jeg jo ikke rigtigt sige at det også er en eller anden procentsats, men jeg er ikke ret godt til at arbejde
72 med keyboards.

73 I: det var sådan en hel masse. Jeg kan høre der ligger en hel masse historie og venter der.

74 IP: Der er rigtigt meget, og det svære ved det at dreje og spore ind på lige nøjagtig de spørgsmål du vil have.

75 I: Jamen så tænker jeg også faktisk, at måden at gøre det på det er starte kronologisk og sige, ok, fra starten
76 af. Hvad med din skoletid og uddannelse?

77 IP: Ja, jeg har en realeksamen. Det er hvad jeg har. Jeg forsøgte på et tidspunkt at gå på... jeg ville have læst
78 musik på universitetet. Så på et tidspunkt der gik jeg ud af fabrikslivet, hvis man kan sige det sådan, og så
79 forsøgte jeg at tage mig en HF. Men på daværende tidspunkt, der røg jeg så meget hash at det døde jo af
80 sig selv der. Selv om det kun var i weekenderne, så bygger man på lager. Men senere så har jeg skrevet en
81 afhandling da jeg blev klubpædagog. Jeg arbejde i ungdomshus på et tidspunkt, 37 timer, fastansat...

82 I: Men efter realeksamen, så var du...

83 IP: Så var jeg, du skal regne med at jeg kommer fra et tidspunkt hvor det med at få job, det var bare noget
84 vi gjorde, på daværende tidspunkt. Så da jeg kom ud fra skolen, jamen vi kunne da bare gå ud og få et job,
85 ikke. Det var pissenemt. Det var det også på daværende tidspunkt. Bortset fra lige der, der knækkede den
86 så også. Så der var ingen af der var gearede til at vi skulle ud og slås for tingene. Det der med at slås mod
87 vores egne, det er jo det de hele tiden vil have os til. Jeg nægter det konsekvent. Jeg vil ikke slås mod mine
88 egne for at få et job. Så vigtigt er det heller ikke. Jobbet er for min person ikke min identitet. Min identitet
89 den ligger i det jeg godt kan lide at lave. Det er musik og sådan nogle ting. Det er der hvor min identitet, der
90 hvor jeg ligesom har parkeret den. For ellers så havde jeg heller ikke overlevet det her systemtyranni som
91 der er. Det havde jeg sku ikke overlevet hvis ikke det var sådan at jeg havde haft den ene ting der. At sige
92 seks gange om måneden der øver vi. Der er frirum.

93 I: Så efter realskolen, så var du ude i nogle småjobs...

94 IP: Efter folkeskolen, så var jeg ude og have fabriksjobs.

95 I: Her i Aalborg og omegn eller hvordan?

96 IP: Ja, ja, det er meget kort jeg har arbejdet uden for Aalborg. Det var faktisk fordi jeg arbejde under ung-
97 domsskolen som pædagog. Altså jeg har både været pædagog og ... Altså jeg har været i tre fagforbund: Jeg
98 startede i 3F, jeg har været i Bubble og jeg har været i HK. Det siger lidt om, at jeg ikke er en der sådan spe-
99 cielt ... uanset hvor jeg har været henne, så har jeg aldrig været specielt god til kun en ting. Jeg kan mange
100 ting. Og jeg suger til mig. Fordi viden... Jeg er altid nysgerrig. Det er også derfor jeg har en bunke af kurser.
101 Jeg har prøvet at opgradere mig af den vej. Men altså, det hjælper ikke en skid. Lige så snart du kommer 55
102 så er der altså ingen der ansætter en.

103 I: Men altså efter fabriksarbejdet, var det så der du blev pædagog?

104 IP: Nej, jamen jeg har både arbejdet med, jeg har arbejdet indenfor emballageindustrien. Papir. Og plastik
105 faktisk også. Ventil sække. Jeg har kørt noget der hedder flexotruck og jeg har været klichemontør. Det vil
106 sige at jeg har været vant til at sætte klicheer op i højtryk, hvis du ved hvad det er? Det er lidt ligesom stem-
107 pler. Stempler det er højtryk. Sådan noget det lavede vi på sådan nogle store papirruller. Du kører et ton
108 ind i den ene ende, så laver du tryk på det og så ryger det over i en anden maskine og så bliver det ydersi-
109 den af sådan en ventil sæk. Men det var så det der med, at jeg igen gik ind og fik nogle specialfunktioner,
110 men kunne alt det andet også. Så jeg blev rodet rundt i alle vagter.

111 I: Og så efter det...?

112 IP: Så (IP rådfører sig med sit CV) 78 til 80 klichemontør og maskinoperatør og så kom jeg til ... det var jeg så
113 på DAC. Så var jeg det også lit i 86 -87, men derimellem har jeg så været på HF. Så var at det gik sku ikke,
114 samtidig med fandt jeg så ud af at de fleste af dem jeg spillede sammen med, de læste musik ude på univer-
115 sitetet og stod med en stor gæld og faktisk var færdig uddannet ... og så smed jeg en pind efter det. Jeg gik
116 ude på Nørresundby gymnasium i halvandet år og så sprang jeg fra. Så jeg fik ikke det sidste halve år på en
117 HF. Det er så også godt nok.

118 I: Ærgrer du dig over det?

119 IP: Nej egentlig ikke. For jeg kunne jo have læst mig til arbejdsløs der så det ville noget. Fordi der var rigtig
120 mange humaniora på daværende tidspunkt. Så nej, det var sku lidt ligegyldigt. Men jeg har altid ligget en
121 lille smule bagefter, hvis man kan sige det sådan. Så arbejde jeg en årrække, der var jeg aluminium profil-
122 og foliemontør og perigrifimedhjælper på en vejskilte fabrik. Vi lavede sådan nogle store motorvejstavler.

123 De er lige omkring 10 kvadratmeter og lidt større. Det var sådan noget jeg lavede dengang. Og så arbejde
124 jeg indenfor metal eller 3F. Og hvad lavede jeg så? Så var det jo så at jeg fra det job... det job sagde op og
125 så gik jeg over og blev pædagogisk assistent i et ungdomshus.

126 I: Det var noget af et skift. Fra manuelt arbejde til arbejde med mennesker.

127 IP: Ja det kan godt være. Men samtidigt med, så skulle jeg jo tage noget pædagogisk. DA jeg ikke havde væ-
128 ret lang tid nok i faget, så blev jeg nødt til at tage en klubuddannelse for at holde den. Det vil så også sige at
129 på en måde så er vi så også så skolet, altså vi er jo skolet socialpædagogisk. Det var socialpædagogisk sko-
130 ling jeg har i rygsækken. Den tog jeg samtidig med at jeg arbejdede 37, altså fuld tid. Og stadigvæk kunne
131 holde 3 ugers ferie, men det var jo stadig det der med at være musikmedarbejder og være fastansat i sådan
132 et hus der. Det var pisse godt. Men de skiftede så chef, og så var det det gik galt for mig. (Kort pause til in-
133 terviewperson – båndet stoppes midlertidigt. Ca. 1 min) Så var jeg røg i klinch med chefen. Den øverste
134 chef inden for ungdomsskolen, ham der var ansat. Han var for meget skolelærer og for lidt socialpædagog.
135 Så da de ligesom havde solgt... De lavede en segration på daværende tidspunkt inde i kommunen, hvor de
136 socialklubber skulle tage sig af de sociale tilfælde og så skulle ungdomsskolen tage sig af a-holdet. (19.28).
137 Den gik ikke. Ikke i min optik. Fordi alle de der sociale unger, de skal noget at spejle sig i. Du kan ikke lave en
138 segration inden for sådan noget der. Men det gjorde de. Det ville jeg sku ikke være med til. Samtidigt med
139 så fortalte jeg min chef nogle ting som ikke kunne lade sig gøre. Jeg sagde til dem 'det der, det kan ikke
140 lade sig gøre. Men han ville ikke høre. Så han stod på et tidspunkt og svinede mig til, hvor vi var 200 kolle-
141 gaer til forsamling i Vejgaard. Og der stod han og påstod at jeg ikke kunne aktivere folk. Så gik jeg ind ... så
142 lavede jeg sådan et mind map over hvem er det du har kontakt til og hvor mange er det du har kontakt ud
143 til. Der lavede jeg sådan et mind map over det. Det var sådan de andre, de vidste godt hvad jeg lavede på
144 det sted. De sad og rystede på hovedet af ham. Men det var simpelthen fordi jeg havde sagt ham imod. Og
145 der er jeg jo ikke autoritetstro og har aldrig været det. Så er det uanset om det er en direktør eller hvad det
146 er, det har ikke noget at sige. Det har noget at gøre med, altså jeg vil til enhver tid fortælle det der er sand-
147 heden og det som jeg kan se. Og ganske rigtigt: jeg fik jo ret, og det var det han var pissesur over: at jeg gik
148 ind og sagde ' du kan ikke aktivere musikere og så tro de gider at luge ude omkring stationen. Og så holde
149 en fest bagefter og så tro de dukker op. Der dukkede jo heller ikke et øje op. Vi lavede det hele klart, lige-
150 som han havde givet ordre til, men det gik jo fuldstændig i vasken. Og var det ligesom den skulle han tørre
151 af på mig. Så ved man jo hvordan det fungerer. Der er nogle enkle steder, det er sådan lidt ... jeg har haft
152 rigtigt gode chefer og jeg har mødt rigtig dygtige chefer. Jeg har også en grundlæggende lederuddannelse,
153 den tog jeg bare sådan på et tidspunkt, men den det kommer senere.

154 Jeg nåede at være vikar i nogle år. Jeg lå og var vikar ude i Ranum. Jeg har faktisk været vikar ude i Ranum.
155 En femårs periode som fastansat. 2005-2009. Der var det så jeg fik ... der var det så jeg blev nødt til at blive
156 fritstillet. Og der var med 3Fs besyv, hvis man kan sige det sådan. De har nogle måder man kan gøre det på,
157 fordi jeg **ikke** kan være nogen som helst steder, fordi den der 2-komponent skum – støvet fra det – var
158 overalt i hele fabrikken. Om det var pakkeri eller hvor det var. Det var over det hele. Jeg har selv gået og
159 savet i det, så uhyggeligt meget. Når sådan noget nyskummet noget, altså jeg har været i afdelinger hvor vi
160 tog emner ud der var nyskummet. Altså det er jo en ... du kan også få det på spray, sådan noget man lige
161 tætner omkring vinduer. Det skummer sådan op og så størkner det. Det gjorde vi også inden – det er jo en
162 rørproduktion – det kunne være et metalrør med sådan en plastkappe omkring, fordi vi isolerer alle vores
163 rør, uanset næsten om det er det ene eller det andet. Det varmer osv. osv. (~24.20). Men det der 2-
164 komponentskum der, samtidig med – lige efter jeg havde fået en Rosen (???), det er sådan en infektion, lige
165 efter jeg havde haft det, så fik jeg håndudslæt. Der er ikke en skid nu. Der fik jeg sådan et håndudslæt. Jeg
166 har nogle billeder af det her, så kan du se. For jeg skal op til lægen og have dokumenteret alt det lort her).

167 [Viser billeder]. Det her er billeder tilbage fra 2009. Det ser jo ikke så slemt ud, det er bare sådan lidt. Men
168 så har jeg været sendt ud i forskellige jobs hvor jeg blev ...

169 I: Det ser ikke for sundt ud det der.

170 IP: Nej det er ikke sundt. Det ser mildest talt ud ad helvedes til. Selv bare kontakten til noget af mit gamle
171 arbejdstøj, det gjorde faktisk at jeg fik eksem. Så det røg ad helvedes til. Og der kan du også se hvordan det
172 er fuldstændigt over det hele. Så det vil at jeg kan ikke længere arbejde med sådan nogle jobs længere og
173 det skal jeg så dokumentere. Så lige nu der står den på at jeg skal en tur til lægen og have ordnet det nu.
174 Men du kan nok se, at det er åbne sår og det gør altså bare ondt.

175 I: Det vil jeg gerne høre lidt mere om, men hvis vi lige tager det sidste op til ...

176 IP: Men altså Fabrikken, der havde jeg ansvaret for flekslager og sådan noget der. Jeg har altid anset mig
177 selv for at være 'fejbladet' der kommer bagefter nu når de andre har lavet et eller andet, så sætter jeg det
178 sidste præg på tingene eller så sørger jeg for at lortet lige bliver samlet op set det bliver en helhed og lortet
179 lige bliver skubbet afsted uanset om det er et arrangement eller det er på en fabrik. Så var jeg sådan en, jeg
180 havde et bestemt ansvarsområde og kunne køre nogle bestemte maskiner selv jeg aldrig havde kørt med
181 dem før. Det er sådan en evne jeg har til at gå ind og finde ud af, hvordan fanden virker det her. Så finder
182 jeg ud af det. Så får jeg lortet til at virke på en eller anden måde. Hvis der ikke er et system, så laver jeg et
183 fælles system, hvis der er behov for det. Men sådan en funktion har jeg altid været rigtig god til at besidde
184 uanset om der har med mennesker at gøre i en institution hvor der nogen der farer rundt og laver det ene
185 arrangement og har masser af ideer og kaster rundt med dem. Så er jeg normalt ham der kommer til sidst
186 og lige får lortet til at hænge sammen. Eller selv finde hvor der er spidsbelastning på en fabrik, så har jeg
187 været den der ligesom har haft et job 'det der, det tager du dig af'. Resten af tiden – jeg havde jo tid og
188 overskud – så er det ud se, hvor er det vi har spidsbelastning og så derhen og hjælpe. Sådan nogle ting. Det
189 har jeg altid været god til.

190 Men faktisk så har jeg ikke rigtigt været i arbejde siden. Jeg var lidt en pædagogmedhjælper i 2011- 12
191 cirka, der var jeg så vikar ude i institutioner, fordi så prøvede jeg at gå den vej. Det er et måget job at have
192 med børn at gøre, det er med håndvask osv. Der fandt jeg hurtigt ud af ... jeg kom jo heldigvis ikke i nærhe-
193 den af 2-komponente ting, men det har jeg så først fundet ud af her senere. For du kan se, jeg har en her
194 kortvarig hos Nordjysk Køleservice, jobtræning: det er nu hvor vi bliver jaget ud og skal arbejde gratis rundt
195 omkring. Så den her gang, der ville jeg selv vælge hvem det skulle være, så jeg gik ud til en kammerat, han
196 hedder Ib, han er elektriker og kølemontør. Så kom jeg ud i deres firma lidt. De kunne godt bruge en ekstra
197 hånd. Men hvad er der inden i ismaskiner? Det var sådan nogle vi også havde med at gøre, softice maskiner
198 o.l. Hvad er der inden i dem? 2-komponent skum. Så det gik ikke. Det var faktisk nogle af de værste billeder
199 du så der, de kom derfra. Jeg har jo så dokumenteret det, og skal så ned til lægen og prøve at forklare det.
200 Men det er først den 7. Så var jeg udsendt i tre måneder igen – gratisarbejde ude ved noget der hed De-
201 belux, i dag hedder det Neb Danmark. Der blev jeg så underbetalt ude. Gik til 105 i timen. Det svarede til, at
202 det kunne lige betale min frokostordning plus transporten derud. Ellers havde jeg ikke mere end jeg havde
203 når jeg gik på bistandshjælp. Så det var et underbetalt job. Jeg har også sagt til dem at hvis de skal have mig
204 igen, så bliver det til 138 kr. i timen, for det er mindstelønnen inden for 3F som nyansat lagerfolk. Jeg har
205 ikke hørt fra dem siden, og kommer heller aldrig til at høre fra dem igen.

206 Men det er sådan det sidste jeg lige har lavet. Så ellers står jeg til røven i slyngen, og så blive snuppet for
207 1016 kr. fordi jeg ikke lever op til 225-timersreglen. Jeg har ikke haft dem. Jeg havde 160 timer. Jeg mang-
208 lede halvanden uges arbejde. Der er nogle ting folk glemmer, nu hvor de har alt det der med, at så skal man
209 have småjobs det ene sted og det andet sted. I det tilfælde, hvorfor vi vil have 37-timersjobs. Det er fordi i

210 det tilfælde du kommer til skade, så får du kun løn, eller 'sygeløn, fra ét af stederne. Du får ikke fra alle tre
211 steder. Det er der bare nogen der glemmer. Jeg havde på et tidspunkt hvor jeg arbejdede i Tårnby og Balle-
212 rup, fordi det var da jeg holdt op på stationen, der havde jeg en weekendkæreste som jeg mødte på Rys-
213 linge der hvor jeg er uddannet, hun er så over fra Dragør af. Så jeg flyttede derover, dengang det gik ad hel-
214 vede til og jeg skulle til at smide alle vores tunge unge ud, for nu skulle der ryddes op og vi skulle have med
215 de 12-18årige at gøre. Det er to grupper, ved jeg rent pædagogisk, du ikke kan blande. Det kan ikke lade
216 sig gøre. Deres hjerne er ikke færdigudviklede før de er en 15-16 år. Så derfor kunne jeg sku godt se, at det
217 der, det ville jeg ikke være med til. Alle de skæve unge ville jeg ikke være til bare at sluse over i produkti-
218 onsskoler. Derfor var der også mange af dem, de hang i systemet resten af deres liv. Og gør det stadig.

219 I: Det har været et langt arbejdsliv. Fra 76 og frem til nu. Der er sket meget på den tid. Er det noget du har
220 bemærket på arbejdspladsen?

221 IP: Ja. Først og fremmest tempoet er skruet noget med 35-40 % op fra da jeg startede på arbejdsmarkedet.

222 I: Hvordan mærker du det?

223 IP: Jamen du har mindre tid til det, og det du skal lave det bliver lagt ud grupper. Vi er jo gået fra at have
224 formænd der gik og var små konger og gik og stak ordre ud til højre og venstre til at være kollektivt ledede i
225 dag, hvor man ligger i grupper og selv har et ansvarsområde og så koordinerer vi det selv indenfor gruppen
226 hvordan vi gør tingene. Ansvaret er lagt ud mere. Det vil sige den funktion, kunne jeg se på forskellige fabri-
227 ker, den funktion ledende folk har, det er mere som rådgiver. OG så hvis det er man skal låne en mand fra
228 en afdeling, så snakker man lidt indbyrdes. Så siger han ' kan du ikke lige. Jeg ved du kan det der. Kan du
229 ikke lige gå ned i pakkeriet og hjælpe dem'.

230 I: Er der nogle positive aspekter ved det, eller er det udelukkende negativt?

231 IP: Nej nej. Der er en ting du ikke kan gøre, hvis du har en slatten-Hans i gruppen. Hvad fanden stiller man
232 så lige op med ham. Der har vi andre ikke muligheden for at sige ' ham der vil vi satme ikke arbejde sam-
233 men med, han er simpelthen for sløv'. Det er så en af de ting det koster. Du er nødt til at være gift med
234 også de resterende folk. Det kommer der en masse gnidninger af. Det er meget tit at hvis man ikke får dem
235 siet fra på det rigtige tidspunkt.

236 Der er en fordel ved at være i de vikarbureauer, det er at man kan jo også sige nej den anden vej rundt. Det
237 har jeg jo gjort bl.a. Jeg røg ud på Royal Greenland – jeg kunne ikke klare stresset. Ikke så meget selve job-
238 bet. Det fejlede ingenting. Men det var tidspauserne.

239 I: Var det anderledes end de andre steder du har været? (38.00)

240 IP: Ja, for der var én mand til at afløse 10. Så hvis du kom bare et minut for sent, så gik det ud over de an-
241 dres pause. Så havde du hele gruppen på nakken i pauserne. Så det var sådan noget med at der skulle du
242 virkelig... altså jeg blev mere stresset af at skulle til pauser. Og så skulle du ned og håndvaske og afspritning,
243 det er jo fødevarerindustrien, så der er virkelig... Og det kunne jeg så heller ikke. Hyppig håndvask, måget
244 job, glem det! Men der kunne jeg så godt sige til Randsted (Vikarbureau): I kan godt glemme det. I kan godt
245 finde en ny mand til det her job. Det er så den fordel man har. Men nogle af de steder jeg er blevet sendt
246 ud, det gør altså at jeg ikke stoler særlig meget på den måde med at der lige pludselig skal et mellemlid ind
247 og snyder i lønnen. Det kan du jo også se her, hvor jeg blev nødt til at takke ja til et job hvor jeg var under-
248 betalt. Og det er pga. at jeg skulle bruge timerne for at opnå de 225. Så fik jeg så tre måneders job, og det
249 var så også godt nok.

250 I: Hvis vi vender tilbage til den tid som klubassistent, hvor du sagde der var noget konflikt med lederen.
251 Prøv at udlægge den historie fra starten af.

252 IP: Jamen det kan jeg godt. (40.00). Jamen vi fik en ny ledelse som ikke var socialpædagogisk anlagt, og
253 åbenbart oppe fra havde de fundet ud af ... Så gik Ole Schøler ind og fik Jobbet, han havde sådan et fint re-
254 ssume. At jeg så ved hvor meget druk der foregik og ting og sager. Han blev chef. Men han er skolelærer. Og
255 pædagoger og skolelærer på daværende tidspunkt, nu skal du regne med at det var før vi havde den her
256 integration af pædagoger og lærere. Den har jeg så også fulgt fordi jeg har siddet i en masse mærkelige råd
257 rundt omkring. Men dengang var der en ret stor forskel på lærere og pædagoger. Deres livssyn og måden
258 de er uddannet på. I gamle dage blev vi uddannet i flere retninger: der var socialpædagog, børnehavepæda-
259 gog og så have med de tunge, autisme og alle mulige psykisk syge. Det var ligesom delt op i 3 forskellige
260 grupper, hvor vi så som klubpædagoger kun er assistenter, men hele den etiske og moralske side af det,
261 den hælder mest til den socialpædagogiske måde at køre tingene på. Hvor kom jeg nu fra?

262 I: Den der arbejdsplads. Der var konflikt...

263 IP: Jo, Ole Schøler, han troede tingene skulle køre oppefra og ned 'jeg giver ordrer' osv., sådan kører det
264 normalt ikke i en institution. Jeg har faktisk været mere eller mindre frivillig souschef, fordi jeg gik ind ...
265 mange musikmedarbejdere har det med at holde sig ude i musiklokalet og så er det ligesom der de har de-
266 res virke. Jeg gjorde noget andet. Jeg sagde, hvor får jeg den største information om alt hvad der sker. Jeg
267 havde jo både musiklokalerne, alt hvad der hedder sceneaktivitet, sådan sørge for at kørte rent teknisk. I
268 sin tid ... min ansøgning den var negativ. Den fik jeg job på. Fordi jeg gik ind og pinnede ud ... de ville have
269 haft at jeg også skulle have haft ungdomsradioen under mig samtidig med sceneaktivitet og al musik og
270 samtidig være normalt social arbejdende. Det er fandme godt nok ærgerligt, hvis nu I havde skåret den ra-
271 dio fra, så havde det været alletiders job for mig. Det gjorde de så. Så jeg fik jobbet.

272 I: Så dig og Ole?

273 IP: Altså den konflikt kom fra at han ville have at de unge mennesker på Stationen de skulle gå ud og luge
274 omkring Stationen, fordi det så ud ad helvedes til. Så troede han at det ville de unge mennesker æde?

275 I: Og det var du modstander af?

276 IP: Jeg var for så vidt ikke modstander af det, for det ville da være fint hvis de ville, men jeg kunne bare se
277 at det kunne ikke lade gøre. Du for fandme ikke ... jeg havde jo delt musikere op for sig, og så havde jeg
278 Mighty Crew, som var tunge unge. Dem havde jeg uniformeret, fordi jeg også kørte motorcykel. Så jeg uni-
279 formerede dem så de lærte fælles værdier som f.eks. det med at når du har kasketten på, så repræsenterer
280 du hele gruppen. Det trak jeg med over. Så med sådan nogle der røg for meget den fede, der kan du give
281 dem en succesoplevelse. Når nu du er med til at få noget til at fungere og det er en fest og se resultatet er
282 en masse glade mennesker så giver du dem en positiv oplevelse. Jeg ved sku godt at musikere de vil kun
283 være på scenen 'se mig' eller 'se hvad jeg kan'. Det er deres fokus. De er sku ikke med til at lave arrange-
284 menter, det brugte jeg de andre til.

285 I: Det er måske en grundlæggende uoverensstemmelse i pædagogisk tilgang?

286 IP: Den pædagogiske tilgang, den gik lige fløjten. Jeg gik ind og sagde til ham: det der du har gang i der, det
287 kan ikke lade sig gøre. Han ville jo ikke høre efter. Så har du jo en konflikt. Og så da det ikke kunne lade sig
288 gøre, så skulle jeg jo bare ned med nakken.

289 I: Så det var efter den situation med lugningen?

290 IP: Ja ja, så var det han svinede mig til. Jeg var nødt til at gå ellers havde jeg gået op og klasket ham en. For
291 så røg rockeren i mig, der blev jeg nødt til simpelthen at flytte mig selv fra lokalet.

292 I: Det er egentlig en ret simpel situation, med en uoverensstemmelse om noget pædagogisk, som så eskale-
293 rer. (48.49).

294 IP: Som han eskalerede. Faktisk ved at angribe mig, og så påstå oppe fra talerstolen at jeg ikke kunne akti-
295 vere folk. Der mistede han jo virkelig ansigt. Han var jo ikke klogere end at han stod og gjorde sådan nogle
296 ting. Fordi samtlige andre musikmedarbejdere og folk som kendte mig de vidst sku godt hvad jeg lavede,
297 hvad jeg stod for. For de kendte mig fra ungdomsringens musikfestival og fra andre sammenhænge hvor jeg
298 har haft mine drenge med ude. Skal I bruge nogle vagter, jamen så kommer vi. Fordi jeg havde lært mine
299 drenge det der med at vi er de sidste der går hjem, når det sidste er sat på plads. Der var sku ikke nogen af
300 dem der gik og drak bajere når vi var på job. De drak kaffe.

301 I: Hvad var så udgangen af den konflikt?

302 IP: Til sidst så gad jeg ikke mere, så sagde jeg op. Jeg fik et job i København. Det var slutningen på det. Fordi
303 samtidigt med så min daværende chef, han skred fra Stationen, for han røg også i klinch med ham.

304 I: Så der var flere tilfælde, hvor man røg i klinch med lederen?

305 IP: Ja, han ville jo skære hele den sociale del af ungdomsskolen væk. Det var ligesom det der var formålet,
306 for de skulle jo kun have med a-holdet at gøre. Det kan ikke lade sig gøre. I sin tid blev Stationen stiftet
307 fordi det sociale system arbejdede for langsomt og ungdomsskolen kunne se det var nødvendigt at der blev
308 lavet et eller andet. I dag er det så minimeret til at være en ungdomsradio og ungdomsklub, med åbningsti-
309 der et par gange om ugen. Da jeg var der, havde vi åbent fra 10-22 fem dage om ugen.

310 I: Ok, hvis vi springer lidt frem i tiden til din arbejdsplads i Vesthimmerland hvor du fik eksemen. Hvordan
311 var det?

312 IP: Pisse god styreform. Rigtig god ledelse. Chefen vi havde, han er død nu desværre. Engang imellem kom
313 der en lastbil, og så vidste du ikke om det var chefen der sad og kørte.

314 I: Han deltog meget i det daglige?

315 IP: Han kunne godt lide at være lastbilchauffør, det var egentlig det han helst ville. Han gad ikke rigtigt være
316 direktør, selvom han var tæskedygtig.

317 I: Det var altså en god arbejdsplads, med gode kollegaer også?

318 IP: Gode kollegaer. De gode chefer de er ikke ophøjede ligesom ham fra Stationen, 'jeg er noget i kraft af
319 min titel' ikke i forhold til hvad man kan. Jeg har altid taget hatten af for mennesker, også chefer, der er
320 dygtige til deres job.

321 I: Men du har så fået den eksem derude. Hvordan var det med arbejdssikkerheden? Var der ikke snak om
322 det?

323 IP: Nej, for normalt får du ikke eksem af det. Det er et fåtal der gjorde det. Jo, der var to mand der gik der-
324 ude og brugte bomuldshandsker. Men de arbejdede i nogle afdelinger hvor støvet var begrænset. De var
325 ikke så hårdt ramt som jeg var. Jeg har tit spekuleret på hvorfor, du kan nok se jeg har sådan noget psoriasis
326 rundt omkring – det kom samtidigt med. De to ting har jeg lidt i mistanke om at de har en forbindelse.

327 I: Var der sikkerhedsrepræsentanter eller tillidsmænd derude?

328 IP: Jo jo, der hvor vi skummede, der havde vi lukkede rum. Vi kørte emnerne ind, skummede og så var der
329 ellers bare udsugning. OG når alarmen gik, som de somme tider gjorde, så forsvandt alle fra fabrikken. I den
330 proces laver det nogle gasser som er meget giftige.

331 I: Så sikkerhedsforanstaltningerne, de var ok?

332 IP: Ja, der har aldrig været noget der.

333 I: Men ikke desto mindre, har det lykket dig at få eksem af at være derude.

334 IP: Ja, det fik jeg og kan ikke arbejde med sådan noget skum eller bil lak. Det er også 2-komponent skum.
335 Jeg har prøvet at få kurser for at blive arbejdsparat inden for andre fag. Der har jeg hele tiden ligget bagef-
336 ter. Jeg har været på autocollege og lært at buffe biler, og klargøre biler. Og lave stenslag. Men selv derude
337 trådte eksem frem, så det kursus kunne jeg heller ikke bruge til noget. Så jeg har masser af kurser. HAN-
338 delskolen har jeg også været omkring, og det er der jeg grundlæggende lederkurser. Jeg er jo nysgerrig af
339 natur. Hvis der er mennesker jeg ikke kan forstå, eller deres måde at tænke på, så gik jeg ind og tog et kur-
340 sus. Her mødte jeg nogle rigtig dygtige ledere. Der var en der var nede med stress, så et eller andet skulle
341 han lave fordi han var vant til at holde sig i gang hele tiden. Han var sådan lidt en arbejdsnarkoman. Men
342 så kunne han fortælle vores lærere, både teoretisk og praktisk, nogle teorier fra Japan, for han har haft med
343 computere at gøre. Han havde været ude på det internationale ledermarked. Der lærte jeg meget. Jeg kan
344 tydeligt spotte en god og en dårlig mellemlider, fordi jeg selv har teorien indeni. Ikke fordi jeg vil bruge den
345 til noget. Jeg har salgstræning b2b. Markedsføring og e-handel. De kurser har jeg men ved ikke rigtig hvad
346 jeg skal bruge dem til. Under b2b kurset, der slap jeg af med min sceneskræk.

347 I: det var da positivt. Så kom der da lidt ud af det.

348 IP: Vi blev hævlet op to gange om dagen og skulle fremlægge, alle sammen. Det hjalp. Jeg er sådan et men-
349 neske der gerne vil lave tingene 100 procent i orden. Det kan man ikke! Hvis man kan lave 95 % er det yder-
350 ste maks. Hvis du kan lave musik fra en scene og du kan få 90 % af det planlagte ud, så kan du ikke komme
351 højere op. Det skulle jeg lære, og derfor er jeg ligeglad med at gå på scenen i dag. Det var sådan et lortekur-
352 sus der ændrede min tankegang. Jeg ved ikke hvad jeg kan bruge alle kurserne til.

353 I: Var det nogen du selv valgte eller blev de foreslået?

354 IP: Der var frit valg. Så jeg så på hvad for nogen kurser der dyrest. Så tog jeg dem jeg aldrig ville få råd til.
355 Der var noget der hed salgstræning, der fandt jeg ud af at jeg aldrig skal ud og sælge. Jeg har noget der hed-
356 der etisk og moralsk niveau fra da jeg var pædagog. Jeg kan ikke gå ud og sælge ting. Jeg skal kunne stå 100
357 % inde for noget før jeg kan sælge det. Jeg kan se forbindelsen mellem at være pædagog og være handels-
358 folk. Vi bruger noget at det samme for at lave mersalg osv. som man som pædagog bruger for at lære et
359 ungt menneske noget. Det er nøjagtigt de samme funktioner vi bruger. Også måde at analysere menne-
360 sker på, det bruger salgspersoner enormt meget.

361 I: Hvad tænker du hvis vi kikker fremad? Hvor gammel er du nu?

362 IP: Jeg er 58 nu. Jeg havde en gæld på 40.000 efter min skilsmisse.

363 I: Hvornår var det?

364 IP: 2009. Det var også der hvor jeg røg i selvmordsforsøg og alt det der værk. Jeg røg lige på lykkepiller et
365 stykke tid. Det var simpelthen nødvendigt. Jeg var fuldstændigt kortsluttet oppe i hovedet. Jeg kunne ikke
366 tænke en sætning.

367 I: Kan det hænge sammen med at du stoppede på Fabrikken?

368 IP: Nej, ja, det kan du godt sige. Der røg mit grundlag. Jeg havde sku da regnet med at være på Fabrikken
369 indtil jeg engang skulle på førtidspension.

370 I: Det lød til at du var glad for at være derude.

371 IP: Ja det var jeg. Jeg fik en pædagogisk rolle der, fordi jeg kunne arbejde sammen med dem som var lidt
372 sære. Sådan nogle sallingboere. Nogle af de meget mystiske personer, dem kunne jeg sagtens arbejde sam-
373 men med. Jeg kunne hurtigt lære dem at kende, og så finder du ud af hvem de var og så kunne vi kommuni-
374 kere. Det var der alle der kunne.

375 I: Men sådan fremadrettet?

376 IP: Jeg aner ikke hvad jeg skal. Jeg aner ikke hvad jeg skal. Det er jo derfor jeg går sygemeldt nu, fordi jeg
377 har sagt 'hjælp', jeg kan ikke blive ved med det her. Jeg kan ikke blive ved at I ser på mig som 100 % funge-
378 rende. Samtidigt med familiært: min ekskone er sendiagnosticeret asberger, min søn har asberger og min
379 datter er ADHD. Så bare at få det normale live til at fungere, det er ret hårdt at have dem når min datter er
380 oppe at køre, fordi medicineringen ikke virker om aftenen og om morgenen. Og en søn med asberger, altså
381 de er lynende intelligente hele banden – også ekskonen. Høj intelligente og læser sociologi ude på universi-
382 tetet for øjeblikket.

383 I: Har du opgivet at få et 'normalt job', altså en 37 timers ansættelse?

384 IP: Ja, mit netværk er ikke stort nok til at jeg kender nogen som ved hvor jobbene er, og som kan sige god
385 for en. Hvis du ikke har det i dag, så får du ingen job.

386 I: Kommunen?

387 IP: (Griner) Det eneste jeg har set fra dem, det er at de sender en i jobtræning. Jeg har 20 års erfaring med
388 at gå på arbejde, hvorfor fanden skal jeg så jobtræne? Det er jo ikke det jeg har brug for. Det er kun gratis
389 arbejde ude i kommunerne. Det er derfor de holder deres kæft. Kommunerne bruger os gratisarbejdere og
390 erhvervslivet bruger os som gratisarbejdere. Du kan gå ned i Netto foran broen, der går fem mand ansat
391 hvor flere af dem har uddannelsen til at arbejde i den butik som er fastansat. Han har fem mand gående
392 som arbejder 30 timer og får en bistandsklients løn – og han får dem gratis.

393 I: Nu siger du kommunen ikke ved hvad du har brug for. Hvad har du brug for?

394 IP: Jeg har brug for et sted hvor jeg har en funktion – jeg er lidt ligeglad hvad det er. Jeg skal have en funk-
395 tion hvor jeg i modsætning til nu ikke skal gå og dukke nakken. Fordi det er det vi gør nu. Jeg har lagt
396 mærke til at siden 2009, der har jeg mere og mere fjernet mig fra samfundet som sådan. Jeg gør nøjagtig
397 det samme som min bror gjorde, dengang jeg arbejdede som pædagog. Jeg anser samfundet, dvs. de steder
398 som udbetaler penge osv., dem anser jeg som én stor smørre i øjeblikket. Og det er fjenden. Der kommer et
399 fjendebillede. For det første fordi vi hele tiden for at vide at vi ikke er noget værd. Vi bliver straffet på alle
400 leder og kanter. Jeg har også prøvet at være vikar, det var bare de forkerte steder, så det var ikke andet end
401 7 timer om ugen. Det bliver bare modregnet og så har du stadigvæk det samme beløb. Kommunen vil jo
402 altid gøre det så billigt som muligt. Alting gå ud på at spare. Det vil sige at du har ingen ro. Jeg har ikke fået
403 en eneste skrivelse nede fra kontoret der har været rigtig endnu. Der er fejl på 100 % af de skrivelser de
404 sender og måden de behandler tingene på. Du skal dobbelttjekke og trippeltjekke og helst kende nogen der
405 er sagsbehandler for overhovedet at kunne holde skindet på næsen i det her system. Al kommunikation,
406 det er lukket land. Enten så kommer du hen til en skrankepave, som hele tiden skal have at vide, hver gang

407 hun nægter noget som helst, det vil jeg gerne have på skrift. Jeg vil gerne have dit afslag på skrift. Det skal
408 du gøre hele vejen igennem ellers bliver du taget ved røven.

409 Udbetalingskontoret laver faktisk chikaner af sagsbehandlinger med vilje. Da jeg i sin tid kom fra Neb Dan-
410 mark i 2016. Der fik jeg at vide at jeg skulle nyregistreres fordi jeg havde været ude af systemet i tre måne-
411 der. Senere så har jeg brugt den imod dem, og sagt det her det kan ikke passe. Fordi de begyndte lige plud-
412 selig at lave noget med nogle datoer, det skal du også holde øje med. De tilbageregne, hvor jeg i teorien
413 faktisk i november måned arbejdede for Neb Danmark. Så gik de ind og beregnede at jeg havde 160 timer,
414 men det kunne jeg jo ikke have når jeg er nyregistreret. Det var det de sagde i sin tid. Så du skal hele tiden
415 være på kant med dem. Derfor bliver det et fjendebillede. Jeg kan komme til at tale med socialrådgivere
416 som har med mine børn at gøre. Der bliver man set som et helt menneske i det system. Men det gør du
417 ikke når du står på en bistandshjælp. Så har du jobcenteret et sted, og udbetalingen et andet sted. Det er
418 alle sammen sådan nogle cylindre, og den interne kommunikation den findes ikke.

419 I: Lidt som vi snakkede om før, så er der vikarjobs som tages af studerende eller af indvandrere som bliver
420 sendt ud af kommunen. Nogen vil måske sige 'de tager vores jobs', hvad mener du om det?

421 IP: Nej jeg ser ikke sådan på det, for det er sku ok. Det er pissegodt hvis de vil lave en ordentlig integration.
422 Men det vil de jo heller ikke. For det kræver en omskoling af det liberale Danmark. Det kan du bare se i det
423 område jeg bor i. Nu er jeg hørjød, dvs. jeg er liste Ø mand. Vi har tamiler og afrikanere boende her rundt
424 omkring. Vores boligselskab sørger for at når de kommer ind i vores system, så bliver de fordelt rundt, for
425 ikke at lave ghetto. Det er sådan man bliver nødt til at tackle det, ellers havde de boet i den samme blok
426 alle sammen. Så kunne de snakke med hinanden. Det er det med segregation kontra integration. Der kan jeg
427 for eksempel se alle de gamle heromkring der stemmer DF, de er jo fuldstændigt ristet i roen. Men de er
428 dem der råber højest. Socialdemokraterne som forsøger at lægge sig op ad den måde at køre tingene på –
429 de får jeg ikke et ben til jorden. Fordi det DF de kan, det er at male fanden på væggen og skrive det med
430 meget store neontyper. Det kan folk forstå. Det er lidt ligesom i USA og Trump. Det er det samme. Det er
431 noget med at vi skal sørge for at lave et skræmmebillede. Uh, nu er det alle dem der er grønne i huden ...

432 I: Det leder hen til noget relateret. Nu er der kommunalvalg snart, stemmer du til det?

433 IP: Jeg har meldt mig ind i liste Ø

434 I: Så du er simpelthen politisk aktiv. Har du deltaget aktivt i vælgermøder, demonstrationer osv.?

435 IP: Ja, jeg var også ned til den demonstration der var for velfærd. Altså jeg dukker nogle forskellige steder.
436 Jeg har ikke deltaget så meget i pamfletuddeling, fordi jeg lige har rigeligt at se til. Men ved sidste valg var
437 jeg også ude og sætte plakater og dele pamfletter ud.

438 I: Hjælper det? Tror du det har en indflydelse?

439 IP: Vi bliver sku nødt til det, fordi vi er de eneste der er tilbage der har et socialt menneskesyn. Ikke engang
440 socialdemokraterne. De er jo blevet lilla. En blanding mellem rød og blå. De er jo blevet så satans liberalt
441 ansporet. Altså hele fagbevægelsen har jo siddet på deres fede fingre og ligesom pampet dem. De har sku
442 solgt ud. Netop alt det der med de stillinger i meget kort tid. De passer fint til studerende, under 14 timer
443 og det der. Jeg har jo set hvordan Stationen forandrede sig fra, at vi var fire ansatte fuldtids. Til at det i dag
444 er studerende der sidder dernede og de studerende kan ikke få nogle familiære relationer til tunge unge,
445 det kan de fandenhakme ikke. De er heller ikke uddannet til det. Men de kan sidde og lave deres lektier
446 mens de er der. Der er for mange der kommer ind og får småjobs, hvor man kan sige at det gør kommu-
447 nerne kun for at spare penge. De vil jo ikke ansætte en med anciennitet i kommunen. Jeg går jo her med en

448 vis anciennitet i kraft af at have været fastansat i en årrække. Allerede der skal min løn være en lille smule
449 højere. Men sådan bliver man ikke ansat for der skal jo spares.

450 I: Men for at vende tilbage til det politiske. Nu er du jo medlem.

451 IP: Jeg er medlem, for det er den eneste måde, jeg er i stand til bare at ændre noget en lille smule.

452 I: Men hvad med politikerne på det nationale, og for den sags skyld også det lokale plan, er de til at stole
453 på?

454 IP: Nej, der sker en synergi i øjeblikket mellem dem der stiller spørgsmålene og politikere. Når politikere er
455 nødt til at have spindoktorer som er akademikere. Det er de alle sammen i dag. Der er ikke mange der kom-
456 mer fra erhvervslivet.

457 I: Har de forståelse for Poul som har arbejdet på fabrik siden 1975

458 IP: Det kommer lidt an på hvilken opbygning. Der er mange jeg har absolut ingen tiltro til. De gamle arbej-
459 derpartier, SF osv. dem har jeg ikke en skid tiltro til. Når du ser hvor meget de har lukket ned for det men-
460 neskelige osv. Altså politikere, når de får den løn de gør, så forstår de ikke hvor stor en del den 1000krone-
461 seddel er af vores samlede budget. Det kan de ikke se. De har overhovedet ikke begreb om hvor meget det
462 er. Nu går de ind her og trækker os noget med 17 % af kostpenge, hvis ikke mere. Fordi det er det eneste vi
463 har tilbage. Alt er skåret ned i vores budgetter – det ved du også som studerende. Der er nogle ting vi ikke
464 engang kan slippe for, som vi skal betale. For eksempel bliver jeg nødt til at betale en skærmafgift Det
465 hedder licens. Det er 200 kroner om måneden ud af de penge vi har. Fordi alt er digitaliseret, bliver du nødt
466 til at have internetadgang. Det skal du lægge oven i. Plus du er nødt til at have en telefon. Jeg bliver snart
467 nødt til at skifte min smartphone ud med en gammeldags og sætte fjernsynet væk for slippe for licens. Og
468 så gå på biblioteket, hvis de tager de 6-700 kroner fra mit madbudget som jeg fodrer mine unger med. Altså
469 hvis jeg falder for de der 225 timer. Det er 1014 kroner ud af de 14.000 før skat. Det er fordi jeg betaler til
470 to børn, det vil sige 2400 hver måned ud af det der er tilbage. Så jeg har 7000 til at leve for. Til alt!. Det er
471 der bare ingen politikere der kan se nogen steder fordi vi i forvejen kører på minimum. Så de vil aktivere os
472 ved sige 'det er jo selvforskyldt, så du kan bare gå ud og få et job'. Men det kan vi jo ikke – jo vi kan få de
473 der småjobs hvor du ikke kan optjene til fagforening fordi det kræver at vi har fuld tid, for at komme ind i
474 systemet igen. Så det er vi også afskåret fra. Så vi er sådan en billig arbejdskraft som hele tiden kan jages ud
475 i de aktiveringsjob, hvor vi kan komme ud og være skruibrækkere. Hvordan tror du jeg har det med det,
476 når jeg aldrig som været i nærheden af en gul fagforening for eksempel.

477 I: Angående din fagforening, du sagde du havde været 3F...

478 IP: Jeg har været HK, 3F og Bupl

479 I: Er du medlem af en fagforening nu?

480 IP: Nej, det kan jeg ikke være fordi jeg ikke er på arbejdsmarkedet. Vi kan næsten ikke komme ind, medmin-
481 dre vi finder et fast job. Det kræver 37 timer og der skal gå et år før du har optjent til.... Men det kræver
482 også at vi får en ordentlig løn så vi kan betale vores kontingent. Det kan man for eksempel ikke som kon-
483 trakt ansat i 3 måneder i en virksomhed til 105 kroner i timen. Der har man sku ikke råd til at betale fagfor-
484 ening også. Så det vil sige at sådan et job kan man ikke bruge til noget – det er bare lal.

485 I: Men da du var medlem, har du så brugt fagforeningernes tilbud. For eksempel i forbindelse med din ek-
486 sem

487 IP: Ja ja, den sag med min eksem, den blev kørt med hjælp fra 3F.

488 I: Ok, hvordan oplevede du hjælpen?

489 IP: De er pisse gode til at passe på deres egen medlemmer. De er bare ikke særlig gode til at gøre sådan at vi
490 andre kan komme ind igen. For det har de ligesom solgt ud.

491 I: Så de hjælper dig stadigvæk på den sag?

492 IP: Nej. For i det øjeblik du betaler dit kontingent, så får du de ydelser. Men jeg blev nødt til at melde mig
493 ud. Der var ikke noget der hed hvilende medlem på daværende tidspunkt. Det er der så kommet lidt se-
494 nere. De hang lidt i bremsen, dengang de lavede de der overgangsordninger, som nu bliver skåret ned til 2
495 år. Jeg kommer fra en periode hvor vi havde 4 år. Så blev det for mit vedkommende skåret ned til 3½år. Så-
496 dan en mærkelig overgang fra det ene til andet. Og så når du først er røget ud og helt ned, jamen så er der
497 ikke nogen til at samle dig op. For det bliver en kamp mod systemet, bare for at holde skindet på næsen. Du
498 har skiftende sagsbehandlere konstant, inden for de forskellige kasser. Hende jeg har nu, det var hende der
499 har gjort at jeg blev sygemeldt nu her. Der var jeg så lige inde og stoppe hende for jeg har seks dages ferie,
500 som jeg vil fyre af fra den 22. til den 29. Så går hun ind og ændrer, så i stedet for at jeg er sygemeldt fra den
501 1. december, så er det i stedet den 22. Det bliver jeg jo nødt til. Så har jeg jo så de der 3.700, efter skat, ud-
502 betalt som feriepenge. Hvordan de så modregner, det ved jeg ikke. For jeg kan altså ikke hele lovgivningen.
503 Jeg glemmer aldrig dengang, hvor meget den lovgivning om at være i fagforening den fyldte. Det er jo fuld-
504 stændig grotesk.

505 Da jeg var på Ryslinge. Jeg var på skole 5 uger, sådan intensivt. Der drak vi bajere når vi havde fri, for at få
506 hjernen til at køle ned. Det første vi gjorde når vi kom fra undervisningen ved syv otte tiden om aftenen var
507 at gå i køleskabet og knappe to bajere op. Jeg er ikke en der normalt drikker, men det gjorde jeg kraftstøj-
508 leme der. Der var jeg nødt til at tage to bajere fordi det var så intensivt. Du får så til gengæld også de der
509 pædagogiske aha-oplevelser. Fordi det var projektorienteret afslutninger. Det var gruppearbejde.

510 I: Så omkring fagforeningen. I den konkrete situation har hjælpen været god nok?

511 IP: Ja, også i HK dengang jeg gik ned med stress. Der var jeg i HK-lager. Dengang jeg var i barnevognsfir-
512 maet. Det var igen dårlig ledelse. Der blev jeg kørt ned fordi de fik for mange varer der kom ude fra østen.
513 Det vil sige, dårligt producerede ting så stiger antallet af reklamationer. Så vi kunne ikke følge med. Jeg
514 sagde til ham: det er i orden, jeg vil godt tage noget overarbejde. Det var der ikke tale om. Han ville ikke
515 give overarbejde. Så sagde jeg, det er i orden, så får du kun 37 timer om ugen. Det endte jo så med at jeg
516 sagde til ham: vi kan ikke følge med. Vi har 10 paller stående. Efterhånden blev der ansat en mand mere,
517 for jeg brugte mere tid på telefonen til kundepleje end jeg reparerede. Så ind imellem telefonerne gik jeg
518 hen og lavede en reparation af en barnevogn. Jeg kunne begge dele. Men han havde ikke bygget firmaet
519 op, så det kunne håndtere spidsbelastninger med det dårlige lort han havde hentet hjem fra østen. Så der
520 var mange reklamationer. Sådan noget Bilka barnevogne af den værste slags. Forestil dig at få sådan en
521 container. Og samtidig med have en chef som absolut ikke duede. Jeg kørte ned fordi den naturlige leder
522 var på barsel. Hende, der faktisk kunne lede. Så blev det overlagt til ham. Han kørte mig simpelthen i kæl-
523 deren. For jeg kan ikke arbejde i en stresset situation. For når du udfører dit job og du har gjort alt for at
524 gøre ham opmærksom på et problem. På den pæne måde. Så kører du dig selv i sæk.

525 I: Så HK var gode til at hjælpe i den situation?

526 IP: Der skulle have været kørt sag. Men når du er knækket ned med stress, så kan du ikke også tage den
527 kamp nu når den bliver personlig. Jeg skulle verbalt have sagt ting og sager ... det kan sku godt være jeg har

528 sagt at jeg syntes han var en idiot. Det har jeg sikkert sagt på et tidspunkt. Det blev sådan noget der skulle
529 med i en retssag. Jeg lukkede sagen ned, fordi når du først er knækket kan du ikke gå ind og tage sådan en
530 kamp. Ved at skride fra jobbet, fik jeg heller ikke på noget tidspunkt røven i maskinen på den konto. Netop
531 fordi der kørte den sag.

532 Der var HK gode, med advokater og hele møllen. Det virkelig har forstand på tingene osv. Men jeg valgte at
533 lukke den ned. Bare at få mig selv samlet sammen igen det var rigeligt. Hvis man så også skulle ligge og slå
534 ... for han havde ingen skrupler.

535 Det gjorde så, at jeg lærte nogle ting. Det gjorde senere, at jeg som har været pædagog og haft 1000 bolde i
536 luften ... du kunne jeg altså ikke gøre efter den oplevelse. Når du først har været knækket en gang – du
537 kommer aldrig op igen. Så derfor ude på Fabrikken, der var visse funktioner jeg ikke kunne varetage. Fordi
538 der kunne der komme 4 mand fra hvert sit hjørne af fabrikken og sige: vi skal have varer nu! Fordi vi kørte
539 JIT, og planlagde os ud af det. Det job kunne jeg kun have 3 dage af gangen. Ellers fik jeg stress af det. For
540 der var ikke noget der var planlagt og pludselig ville alle have varer. Det pres kunne jeg ikke tage.

541 I: Ok, vi er også kommet der til hvor jeg gerne vil sige tak din tid. Og tak for snakken.

542 IP: Jeg håber du kunne bruge noget af det.

Interview 3: Rajiba

- 1 I: Det jeg vil spørge om først, er til den personlige historie. Hvor er du født og opvokset?
- 2 IP: Hjemme i Sri Lanka
- 3 I: Hvilken uddannelsesbaggrund har du?
- 4 IP: Folkeskole. Og sprogskole i Danmark
- 5 I: og dine forældre. Hvad arbejdede de med?
- 6 IP: De var landmænd
- 7 I: Hvor lang tid har du været i Danmark?
- 8 IP: Cirka 25 år.
- 9 I: I Danmark. Hvad for noget arbejde har du haft?
- 10 IP: Rengøring
- 11 I: I Aalborg?
- 12 IP: Hele tiden.
- 13 I: Da du kom herop for 25 år siden, har det da været let at få job?
- 14 IP: Det er hårdt at få arbejde nu.
- 15 I: Hvis du tænker tilbage, fik du arbejde lige da du kom til Danmark?
- 16 IP: Dengang var det meget lettere at finde arbejde, men nu er det meget hårdt.
- 17 I: Har der været gode eller dårlige oplevelser med arbejdet generelt?
- 18 IP: Gode
- 19 I: Har der været dårlige oplevelser også.
- 20 IP: Nej kun gode.
- 21 I: Er du medlem af en fagforening?
- 22 IP: Ja 3F
- 23 I: Har de været gode til at hjælpe dig? Eller har du haft brug for hjælp fra dem?
- 24 IP: Nej, der er ikke noget hjælp til at finde arbejde. Det gør de ikke. Man skal selv finde arbejde.
- 25 I: Så jobcentret og 3F hjælper ikke så meget, og man er selv nødt til at søge?
- 26 IP: Ja
- 27 I: Er det anderledes end tidligere?

28 IP: Ja, tidligere blev man tilbudt job og sådan noget. Men det er der ikke mere. Nu skal man selv finde ar-
29 bejde. Dengang jeg skulle have 900 timers arbejde, der hjalp de gennem kommunen eller noget med rengø-
30 ring, men det er der ikke nu. Vi skal selv finde. De siger bare gå ned til jobcentret, men der er ikke så meget
31 hjælp. De siger bare, at du kan søge job på den og den måde, men det er ikke meget hjælp. Dengang fik jeg
32 bare en adresse, så skulle jeg selv ringe og fik arbejdet. Sådan var dengang, men det er der ikke meget nu.

33 I: Det er selvfølgelig en dårlig oplevelse. Man vil jo gerne have et arbejde.

34 IP: Meget gerne.

35 I: Hvad med lige nu. Er du i arbejde nu?

36 IP: Jeg arbejder for Aalborg kommune, kun afløser arbejde.

37 I: Hvor mange timer om ugen er det. Sådan cirka?

38 IP: ... engang i mellem.

39 I: Er det en uge af gangen eller en måned?

40 IP: Nogle gange en uge, nogle gange 2-3 dage. Der er stor forskel. Når nogen er syg, så arbejder jeg.

41 I: Hvordan fungerer det så i din hverdag?

42 IP: De ringer tidligt om morgenen. Jeg bor ved siden af skolen. Så der er ikke langt på arbejde.

43 I: Og så kan du arbejde nogle timer, hvis der er en der er syg?

44 IP: Ja.

45 I: Hvordan har du det med det?

46 IP: Arbejdet er meget, meget hårdt. Stor plads. Så det er meget hårdt.

47 I: Hvordan med løn? Er du timelønnet?

48 IP: Per time og så dagpenge ved siden af.

49 I: Er du tilfreds med lønnen eller er det for lavt?

50 IP: Den er lav. Ikke så meget løn for et hårdt arbejde.

51 I: Hvad med på de arbejdspladser du har været. Har der været nogen problemer, hvor I har været nødt til at
52 strejke eller lignende?

53 IP: Nej, ingen problemer. Jeg arbejder alene. De andre arbejder alene. Vi mødes kun i pauserne.

54 I: Så du kender måske ikke dine kollegaer, hvis I kun mødes i pausen?

55 IP: Nej, kun en halv time

56 I: Hvad så hvis du er syg en dag og telefonen ringer. Er der så en form for compensation eller får du bare
57 ikke noget arbejde den dag?

58 IP: I tre år har jeg lavet afløserarbejde, og har aldrig været sygemeldt.

59 I: Hvad med politik? Er det noget du følger med i? Stemte du for eksempel til kommunalvalget?

60 IP: Ja.

61 I: Der er nogle partier der siger det er vigtigt med lav skat og mere individuel frihed og så er der nogle par-
62 tier der ønsker højere skat, men mere velfærd. Hvad er du mest enig i?

63 IP: Ikke høj skat. Det er ok.

64 I: OK. Der er også nogle partier som siger vi skal gøre det sværere at få et danske pas, og andre der siger at
65 vi skal åbne mere op og hjælpe flere. Hvad er du mest enig i?

66 IP: Ikke åbne grænserne.

67 I: Så det skal være svært at få dansk pas?

68 IP: Ja, de tage eksamen for at få et pas.

69 I: Har du været til en 'danskeksamen'?

70 IP: Det er mange år siden ... 2001.

71 I: Oplevede du en forskel fra før og efter du fik danske pas?

72 IP: Nu skal de skrive og svare på spørgsmål. Dengang var det bare mundtligt om enkle ting. Jeg synes det er
73 bedre med mange spørgsmål ... [utydeligt]. Det er en god ide. Det går ikke, at mange ikke arbejder. Man
74 skal arbejde og tjene penge.

75 I: Så det er vigtigt at have et arbejde?

76 IP: Jo, jo.

77 I: Arbejdsløsheden i Danmark er relativt lav. Så dem der går som arbejdsløse, er det deres egen skyld?

78 IP: Nogle gange er det egen skyld. Mange går ikke på arbejde og tager bare bistandshjælp. Den er høj, så
79 mange tænker, hvorfor arbejder de? De lever fint på bistandshjælp og så er det folk ikke gider at arbejde.
80 Derfor har mange udlændinge ikke lyst til at arbejde. Mange somalier og arabiske kvinder der ikke kan lide
81 arbejde. Jeg har været til et møde i Nørresundby, og mange siger, 'vi er syge, vi er på pension, vi har proble-
82 mer'. Mange kvinder arbejder ikke. Man skal lave lidt, hvis man ikke har fuld tid så kan man godt tage del-
83 tids arbejde. Det synes jeg. Alle folk kan godt et eller andet. Men folk har mange børn, så de har ikke tid til
84 at arbejde. De passer bare børn, laver mad og bliver derhjemme.

85 I: Hvis du kunne, ville du så gerne have en normal ansættelse, eller er det ok med vikarjobs?

86 IP: Ja, det ville jeg gerne. Jeg vil gerne have 37 timer. Måske næste år jeg får arbejde. En dame går på efter-
87 løn. Så jeg kan få den plads, hvis de ansætter mig. Det vil jeg meget gerne.

88 I: Har du haft fuldtidsstillinger tidligere?

89 IP: Mange steder. Jeg startede med at arbejde i 1999. Fem uger efter jeg kom til Danmark.

90 I: Hvis der opstår problemer eller mangler på arbejdet, hvem går man så til? Er der en tillidsrepræsentant
91 eller går man til ledelsen?

- 92 IP: Hvis jeg har problemer, så snakker jeg med min chef. Derefter snakker hun med 3F.
- 93 I: Har der været nogle problemer hvor det har været nødvendigt at snakke med din chef
- 94 IP: Nej, jeg har aldrig problemer. Jeg arbejder ordentligt.
- 95 I: Har du oplevet at der var et misforhold mellem de timer du får afsat og så arbejdsmængden?
- 96 IP: Før arbejdede jeg på en lille plads. Nu, er det meget hårdt fra kl 6-8. Det et stort område nu. Børn der
97 leger med papir på gulvet. Det er meget hårdt arbejde.
- 98 I: Føler du at der er for lidt tid.
- 99 IP: Fra 6-8 er det meget hårdt arbejde. Meget hurtigt.
- 100 I: Ok, tag for din tid. Og tak for hjælpen.

Interview 4: Simon

- 1 Hvor er du født og opvokset?
- 2 IP: På Gøl. Ved Åbybro og så ud mod Limfjorden. Og grunden til vi siger på Gøl, det er fordi det har været en
3 ø engang. Way back.
- 4 I: Dine forældre hvad lavede de?
- 5 IP: De var landmænd. Mor gik hjemme og far var landmand. Et lille sted med 34 tønder land.
- 6 I: Og hvad med din uddannelseshistorie
- 7 IP: Jeg har 10. klasse med. Jeg er ikke særlig boglig, jeg er udpræget praktisk begavet. Så var det meningen
8 at jeg skulle have været i lære som tømrer, men kunne ikke finde en læreplads dengang. Nu er vi tilbage 79-
9 80, jeg er fra 63 nemlig. Så kom jeg til at arbejde som murerarbejdsmand ved en murer og så tilbød han mig
10 at jeg kunne komme i lære som murer. Han havde lige taget en lærling ind, så jeg var nødt til at vente et
11 halvt år inden jeg kunne komme ind. Men så arbejdede jeg bare som arbejdsdreng indtil da. Så er jeg ud-
12 lært i 84, og så var jeg ved ham i 4 år efter jeg er udlært. Derefter var vi lejet ud fra min læremester til no-
13 gen der hed Hoffman og sønner fra Århus. De lavede noget herinde i Aalborg ved Bristol junior, sådan en
14 stor hvid bygning som ligger inde midt i gågaden, Merlin har ligget deri, nu ved jeg knap nok hvad der ligger
15 der. Den var vi med til at bygge. Da vi var færdige med det, blev jeg tilbudt at arbejde for det her firma. Det
16 var jo et Århus firma, hvilket betød at jeg skulle rejse for dem. På daværende tidspunkt sagde jeg ja tak til
17 det, og tænkte at jeg kunne tage et år eller to på den måde, men det blev så til 10 år, som murer, og jord og
18 betoner. Jeg har for eksempel været med til at bygge Ebeltoft privatsygehus, som i dag er deres rådhus. Det
19 ligger når man kører ud til færgen, så ligger det der på venstre hånd. Det var det første privatsygehus der
20 blev lavet herhjemme. Der er vi tilbage i 89.
- 21 I: Har det ligget i kortene at du skulle være murer, eller håndværker i det hele taget?
- 22 IP: Ja, det har det. Jeg har eller havde 4 brødre, så vi var fem drenge. Den ældste han er udlært komis, men
23 så blev han edb-mand og kom til kommunedata, så var der en drejer, altså en smed der stod ved en dreje-
24 bænk. Så en mekaniker og en tømrer og så mig der var murer.
- 25 I: Ok, altså udpræget praktisk begavede må man sige.
- 26 IP: Jeg var nok den der var ringest bogligt, men det er jo gået alligevel.
- 27 I: Det var så baggrunden for hvor du står i dag. Men hvor arbejder du så nu?
- 28 IP: Jeg arbejder for et firma i Støvring som hedder KFS boligbyg hvis det siger dig noget? Nej, det er parcel-
29 huse vi går og bygger. Man kan sige at de 10 år hvor jeg rejste, der var de første 7 hos Hoffman og sønner,
30 så de sidste 3 år var der en formand som flyttede fra Hoffman og Sønnen, som spurgte og jeg vil til at ar-
31 bejde nede i Tyskland for et Viborg firma som hed Christensen og partner. Man havde købt noget jord der-
32 nede, så byggede man selv og solgte til tyskerne. Der er vi tilbage i 94. Så var jeg dernede i 3 år. Jeg kom
33 godt nok hjem hver weekend, men arbejdede dernede i tre år. Så kom vi til januar, så sad jeg der i skuret og
34 tænkte, nu er det 10 år jeg har rejst. Nu skal det fandme være nok. Jeg kunne se på dem jeg sad sammen
35 med at de var noget kun ældre end jeg var, og havde kone og børn, og det synes jeg sku ikke jeg kunne. De
36 tjente jo gode penge, men når man tjener gode penge, bliver de også nemt brændt af på noget de ikke har
37 brug for. Jeg tjente også gode penge, så man kunne spare op. Jeg havde en lejlighed her, og det var kun mig
38 selv på daværende tidspunkt. Så efter 10 sagde jeg stop, og ville have et almindeligt arbejde. Så startede jeg

39 næsten lige med det samme over ved Støvring. Jeg havde et lille arbejde i mellemtiden, jeg skulle have et
40 eller andet. Men det vi går og laver nu det er ren akkord. Jeg har været derude i 20 år.

41 I: Så der bruger I fagforeningen meget?

42 IP: Ja, I fagforeningen har vi en opmåler med i vores priser. Vi har en aftale med mester om vores pris, om
43 hvad vi skal have pr. sten. Så laver vi en aftalepris som ligger lidt højere end vores priskurant inden for mu-
44 rerne i fagforeningen. En lille smule højere. Det er altid den vi regner ud fra, og så får vi opmåleren til at
45 mål op eller skrive det rent for os. Så ringer vi ind og siger vi skal have sådan og sådan. Det vil mester selv
46 have et det kommer den vej rundt.

47 I: Så det har faktisk været murerarbejde hele livet, men med hensyn til arbejdet generelt, hvad er så de
48 gode sider?

49 IP: På den måde vi arbejder, kan vi passe os selv. Selvfølgelig skal vi være færdige til tiden og kvaliteten skal
50 være i orden, men ellers går vi og passer os selv.

51 I: Er I et lille sjak?

52 IP: Vi plejer at være et tomandssjak, men nu har vi fået en lærling med. Det er faktisk fordi min makker han
53 holder her til Maj. Så bliver han 65.

54 I: Er det en du har gået med i mange år?

55 IP: Ja, i 17 år.

56 I: Det bliver trist så?

57 IP: Ja, det bliver lidt specielt. Det er mange timer man går sammen. Den ene dag efter den anden. Som han
58 siger, vi snakker ikke sætninger færdige, vi ved godt hvad hinanden siger. Det er guld værd at have en god
59 makker, og have det sjovt sammen. Der har sku aldrig været et ondt ord i mellem os i de 17 år. Det er ikke
60 hele tiden vi er enige, men det er den anden side af sagen.

61 I: Men er der også nogle negative sider ved at arbejde som murer?

62 IP: Det kan være koldt og vådt og trælst om morgenen når man møder på den her årstid. Lige så dejligt kan
63 det være om sommeren. Men det er årstiderne og vejret. Ellers er det sku ikke noget.

64 I: Hvad med det fysiske?

65 IP: 7-9-13, indtil videre går det jo godt nok. Jeg har da ondt i ryggen, og går til kiropraktor en gang i kvarta-
66 let lige for at få ryggen sat på plads. Men det går faktisk fint – endnu. Men det kan lige pludselig sige stop.

67 I: Der er nogle perioder hvor man ikke kan mure pga. vejret, men har der været periode i dit arbejdsliv hvor
68 der ikke har været noget job til dig?

69 IP: Nej, ikke for mit vedkommende. Det længste jeg har gået, er tre uger. Og det var tre uger hvor jeg ikke
70 vidste jeg havde noget. Jeg har gået en uge eller noget, hvor man er sendt hjem pga. vejret, men så ved
71 man jo at det bare er et spørgsmål om at frosten tager af. Så på papiret i fagforeningen og a-kassen står der
72 selvfølgelig at jeg har været arbejdsløs, men det har jeg sådan set ikke.

73 I: Har du været nervøs for det på noget tidspunkt? For eksempel hvor du har siddet hårdt i det økonomisk?

74 IP: Egentlig ikke nej. Murerfaget som det er nu, er der mangel, men jeg ved godt at hvis man ser over hele
75 livet, er det ikke hele tiden der har været lige meget at lave. Men jeg har også arbejdet som jord og beto-
76 ner, det var dengang jeg rejste. Det kunne jeg faktisk også godt lide. Så på den måde kunne jeg springe ind
77 og gøre det også. Det er ikke sådan noget jeg går og er bange for.

78 I: Man hører bare om mange med projektansættelser på et par måneder, som derefter ikke ved om der
79 kommer noget arbejde.

80 IP: Ja det er klart. Nogen går på et projekt der tager for eksempel et år, og så ved de ikke derefter. Hos os,
81 der er vi på et hus i omkring 2 måneder, og så regner vi med at der er et hus bagefter. Sådan har det jo væ-
82 ret. Nu har vi lige gået i Århus nu her, og jeg snakkede med formanden, og han vidste ikke lige hvor vi skulle
83 hen bagefter. Om vi skulle til Hobro eller Klarup bagefter det vidste han ikke, men der var et hus.

84 I: Så det er gode vilkår inden for det firma i arbejder under?

85 IP: Ja det er det. Ellers havde vi nok heller ikke været der i snart 20 år.

86 I: Hvis vi kikker helt tilbage til dengang du skulle have en læreplads som tømrer, men ikke kunne få det. Var
87 det svært generelt dengang?

88 IP: Ja der var lige en periode. Det var sværere. Og så var jeg lidt uheldig, for ham tømrermesteren der var
89 på Gøl dengang, der var 2 dengang, de havde begge 2 taget lærlinge ind. Den ene han ville til at holde, og
90 den anden han var booket totalt op det næste stykke tid. Det var derfor jeg blev låst lidt fast der. Der
91 meldte jeg mig til EFG skolen, for at blive EFG lærling. Man kunne blive mesterlærling eller EFG lærling. Der
92 meldte jeg mig på EFG, for så kunne jeg tage sådan et kursus som tømrer, og så tage det derfra. Der var det
93 så jeg blev tilbudt at komme i lærer som murer. Der var det så at jeg kunne vælge at stå op og tage bussen
94 og gå i skole, eller sidde over og bare tage på arbejde. Den mandag morgen tog jeg beslutningen, om jeg
95 skulle tage ud på teknisk skole eller jeg skulle fortsætte som murerarbejdsmand. Der kan jeg lige så tydeligt
96 huske at jeg sad der sammen med mor, og sagde, hvad fanden gør jeg? Vi havde selvfølgelig snakket om
97 det længe. Men det har jeg nu aldrig fortrudt. Om man er murer eller tømrer gør ikke den store forskel.

98 I: Hvad så under krisen i 07 og 08, var det noget i mærkede også?

99 IP: I firmaet kunne det mærkes. I de bedste dage var omkring 180 ansatte, tømrer, murer og jord og beto-
100 ner, og vi var nede på 30. På et tidspunkt var vi nede på 1 murersjak, det var min makker og mig. Der må jeg
101 indrømme, der var et tidspunkt hvor vi ikke rigtigt vidste om vi var købt eller solgt. Fordi vi vidste ikke om
102 de ville til at køre med underleverandører, det er meget brugt nu om dage. Så der havde vi en lille snak
103 med dem, for vi ville jo godt lige vide hvordan. Hvis ikke de vil have os, så vil de jo ikke have os.

104 I: Så du har set mange kollegaer som fyret?

105 IP: Ja der har været mange. Men sådan er det jo inden for vores branche. Selvfølgelig er folk kede af at blive
106 fyret, men jeg tror sku ikke det er sådan noget vi tænker så meget over.

107 I: De gange du har skiftet firma, har det været fordi jobbet har været slået op eller er det fordi man kender
108 nogen?

109 IP: Jeg har sådan set kun søgt en gang. Det var her til KFS. Ellers er jeg bare blevet flyttet med rundt. Da jeg
110 skiftede til Hoffman og Sønner, var jeg lejet ud til dem og så spurgte de så mig og jeg kunne tænke mig at
111 tage med dem rundt. Og det gjorde jeg så i de 10 år faktisk. Det vil sige 7 år for dem, og så fordi der var en
112 mester der flyttede til Kristensen og Partner så tog jeg med ham, hvor vi arbejdede 3 år nede i Tyskland.

113 Det var ikke noget jeg havde søgt. Jeg blev spurgt om jeg ville med. Da jeg så holdt nede i Tyskland i 96/97,
114 der skulle jeg så ud og søge arbejde. Der fandt jeg så hurtigt noget ved en bette muremester over i Nørre-
115 sundby, men han kunne godt høre på mig, det sagde han faktisk allerede under ansættelsessamtalen, at
116 det var nok ikke der jeg ville blive, men jeg kunne da blive så længe jeg havde lyst. For han kunne godt at
117 jeg bare ville ud og stable nogle sten et eller andet sted. Hvordan jeg så kom indenfor KFS ved jeg faktisk
118 ikke, jeg tror jeg havde hørt om dem og så ringede jeg og så kørte det slag i slag. Der har jeg så lige haft 20
119 års jubilæum.

120 I: Under krisen, hvor jeres firma blev over halveret var der mange mistede deres arbejde. Hvordan forstår
121 du årsagen til at folk blev afskediget? Var det deres egen skyld, eller firmaets eller økonomien generelt?

122 IP: Altså, hvis ikke der er noget at lave, så er der ikke noget at lave. Så er der mesteren og formanden der
123 skal fyre, og de har nok en ide om hvilken ende de skal starte i. Der har jeg så været heldig at være i den
124 rigtige ende.

125 I: Eller dygtigt?

126 IP: Der ville jeg ikke bruge udtrykket, men det er selvfølgelig nok det der ligger lidt i det. Hvis man sørger for
127 at aflevere noget arbejde som firmaet kan stå inde for og der ikke er for mange reparationer og ellers opfø-
128 rer sig ordentlig, så står man jo bedre. I stedet for hvis der er nogen der altid brokker sig og ikke altid leve-
129 rer det bedste stykke arbejde. Så ved man jo også godt at de ligger tættest på kanten. Det er dem der brok-
130 ker sig mest, for meget ballade med, og nu er det akkord så der kan de måske skrive for meget på. Der kan
131 være mange ting, og hvis man så lige kommer lidt forkert ind på mester eller formænd kan det også have
132 indflydelse.

133 I: Hvordan er fællesskabet ellers på sådan en byggeplads? Nu har du gået sammen med din makker i mange
134 år, men hvad med de andre på pladsen?

135 IP: Vi sidder sammen med tømrer og nogle gange går vi også flere murere sammen. Hvis det er et rigtigt
136 stort hus er vi nogle gange to sjak på. Nu er vi 3 sjak af murere og vi har også en der kører rundt og laver
137 fliser. Men vi har det sjovt når vi er sammen.

138 I: Er det vigtigt?

139 IP: Ja det er det. Det er både vigtigt at man kan kalde en skovl for en skovl og man også kan lave noget gas
140 og drille hinanden uden at være ondskabsfuld. Det er træls at stå op om morgenen, og tænke 'jeg gider
141 simpelthen ikke være sammen med den person i dag', men det må man sige at der er jo nogen man hellere
142 vil gå sammen med end andre. Ikke fordi personen er træls, men måske mest fordi personen har en anden
143 holdning til nogle ting omkring arbejde. Hvis der er nogen der springer over hvor gærdet er lavest, og man
144 går i sådan et stort sjak og man føler man bliver trukket med i det. Det har jeg oplevet: der er sådan et ungt
145 sjak der Vi vil helst ikke gå sammen med dem. Vi gør det hvis vi bliver sat til det, og vi ved også godt
146 hvorfor vi bliver sat til det. Det er for at vi skal lære dem lidt om det.

147 I: Hvordan har der ellers været gennem dine mange år på arbejdsmarkedet mht. dårlige lønforhold, mang-
148 lende betalinger osv. Er det noget du har oplevet?

149 IP: Han har prøvet i firmaet nogle enkelte gange. Vores fornemste opgave, det er at tjene flest mulige
150 penge med vores hænder, og hans fornemste opgave det er passe bedst på pengene. Derfor finder han på
151 at vores priser skal gås efter, og han har hver gang drømt om at de skulle sættes lidt ned, men det er aldrig
152 rigtigt lykkedes for ham. Det er fordi at selvom vi har aftalt nogle priser så har vi stadig nogle

153 overenskomstmæssige tillæg som kommer løbende. Så hvis vores timeløn stiger med 1,7 % så får vi også
154 det oven i vores akkordpriser. Så af åre, bliver det også til nogle store priser. Det synes han nok er lidt træls.
155 Så nogle gange har vi haft nogle diskussioner med mester, men jeg synes ikke at det er et decideret pro-
156 blem. Det er sådan det er, vi er nødt til at forhandle om det.

157 I: Hvad med arbejdssikkerheden på byggepladser rundt omkring?

158 IP: Nej, jeg synes vi har rimelig sikkerhed. Nu er jeg selv sikkerhedsrepræsentant i firmaet, men det kan al-
159 tid blive bedre. Når man var ung, var man måske lidt mere villig til at gøre nogle ting, hvis der ikke lige var
160 det rækværk osv. Det er ikke kun fordi vi er blevet ældre, men jeg synes generelt at folk er blevet bedre til
161 det.

162 I: Så der er mere bevidsthed omkring det?

163 IP: Ja det er der ... vi skulle jo helst hjem igen.

164 I: Så hvis der var lidt med lønnen, så går I bare direkte til chefen?

165 IP: Så plejer vi ... det er ofte tillidsrepræsentanten der forhandler, jeg har været med en enkelt gang, og
166 mange gange er det bare tilpasning. Nogle gange er han kommet med et udspil som vi slet ikke kan accep-
167 tere, og så kommer vi med noget han ikke kan acceptere og så finder vi en gylden mellemvej. Han har kørt
168 meget på tømrerne på det sidste. De sidste 2 år. Så de kører udelukkende på opmåling fra fagforeningen og
169 så priskuranten, for de kan ikke blive enige. Så vi har egentlig også regnet med at han kommer til os, men
170 ikke endnu.

171 IP: Så fagforeningen spiller en stor rolle?

172 I: Ja for tømrerne har de. Og det vil de også komme til for os hvis det er. Også hvis der er nogle småting.
173 Altså priskuranten der er inden for murere det er en meget tyk bog, med alle mulige småting, og de ved
174 hvordan man skal læse den. Det er ligesom at læse en paragrafbog, det kan vi ikke. Så derfor bruger vi dem
175 hvis der er en tvist, men det er ikke sådan noget vi går og spekulere så meget over.

176 I: Er mange af de kollegaer også med i 3F, og er det nærmest en uskreven regel?

177 IP: Ja det er en uskreven regel. Jeg siger det i hvert fald. Hvis en ung der kommer ind vil bruge vores priser
178 og fagforeningen til at måle op for os, så er han nødt til at være medlem. Jeg ved godt at man ikke må sige
179 at hvis han står i en gul fagforening, så er han nødt til at flytte. Men det er ilde set. Inden for vores branche
180 i hvert fald. Vi har rigtig meget brug for fagforeningen, med priser på akkord og vi bruger opmåleren. Jeg
181 kan da godt se at det er mange penge vi lægger i fagforeningen ift. de gule, men vi får også meget for dem.

182 I: Hvis I går på et større projekt, og der kommer andre arbejdere ind på projekt som midlertidigt ansatte
183 eller lignende, bliver der så differentieret mellem 'dem' og 'os'?

184 IP: Vi har selv tømrer og støbefolk og murere. Elektrikere har vi et firma ved siden af, men det er ofte de
185 samme. Ham vi har nu, har vi haft i 3-4 år. Det er ofte i en længere periode. En 6-7 år, og så skal de for-
186 handle priser og så kommer der en anden ind. I vores øjne er det vores egne folk. Det samme gælder for
187 smedene, der har vi lige fået et nyt ind, og så skal de lære hvad for byggerytme vi kører i. Dem fra før havde
188 været der en 6-7 år, og det var så pga. priserne de holdt op.

189 I: Og hvad med udenlandsk arbejdskraft?

190 IP: Ikke blandt der. Og firmaet har heller ikke selv haft. Jo, de har prøvet med nogle tyske murere på et tids-
191 punkt, på 1 hus. Men nej, det synes de ikke om. Jeg ved ikke om det var en succes, det tror jeg nu ikke. Ikke
192 fordi, de er nu også dygtige. Men malere har de brugt. Det er generelt svært ved at få fat i dem. Der mang-
193 ler malere i Danmark. Så der er flere malere der bruger udenlandsk arbejdskraft.

194 I: Har der været oplevelser med arbejdere, måske udenlandske, som går på samme byggeplads til under
195 mindste løn, og under dårlige forhold. Og hvordan bliver de set på?

196 IP: Det er når udlændinge kommer herop og arbejder. Altså de må meget gerne komme og arbejde, nu har
197 jeg selv arbejdet 3 år i Tyskland. Men vi kom ikke ned og pressede prisen i Tyskland. Tværtimod, vi hævede
198 prisen. Det er lidt træls hvis de kommer herop og presser prisen, det bryder jeg mig ikke om. Nu kommer
199 jeg lige nede fra Århus på et projekt hvor maleren har haft letter gående. Det er også fint nok – men de skal
200 ikke sove i husene vi går og bygger. Det sagde jeg til formanden, og han vidste det ikke engang. De havde
201 malet et hus, og så ligger de sig til at sove på nogle rulle madrasser og rister nogle pølser. Det bliver sku for
202 kummerligt, det synes jeg. Malermesteren var også lidt flov. Han vidste det jo godt. Det er at udnytte folk,
203 så må de sørge for der er nogle ordentlige folk.

204 I: I sådan en situation, er det så mesters eller arbejdernes skyld?

205 IP: Jeg tror mest det er mesters skyld. Han kan bare sige at det må de ikke. For fanden hvis nu kunderne
206 kommer. De skal lige op og se deres hus og ser der er lys, og så kikker ind ad vinduerne og ser der sidder
207 sådan nogle derinde og ryger og drikker bajere. Det må de jo slet ikke inde i husene. Det er ikke det bedste
208 for firmaet. Han blev også sur formanden. Han vidste det jo ikke. Det er første gang jeg har set det så grelt.
209 OG dengang vi så skulle til at køre, der kom de to. De boede i vores hus og arbejde på et andet hus. Det var
210 også sådan lige at stramme den. Der kom de og skulle til at rydde op med gryder og skidt. Prøv at tænk så-
211 dan et råhus de går og spartler i og der er pisse fugtigt. Ham malermester ham er jeg ikke særlig.... Arbejds-
212 tøjet det var joggingbuskser. Så spurgte jeg også malermester, hvor køber du det fine arbejdstøj til dem?
213 Jamen han skulle ikke levere arbejdstøj til dem fordi det var et vikarbureau. Men hvis du har dem længere
214 tid kan du godt købe noget arbejdstøj til dem? Nej. Det kunne jeg godt høre jeg ikke skulle blande mig i.

215 I: Hvad med vikaransættelse, er det noget du har prøvet?

216 IP: Nej, aldrig.

217 I: Og dine kollegaer?

218 IP: Ja, ved Hoffman og sønner, var vi på Køge Havn og lave noget. Der havde vi nogen der kom ind som vika-
219 rer. De var bare timeansat kan man sige. Det var når vi havde meget travlt så var de inde og hjælpe lidt. Vi
220 vidste så ikke hvad vi fik. Det kunne lige så godt være en bager der kom ud for at hjælpe, men der var bare
221 nogen der skulle gå til hånde. Det var fint nok. Det var flinke mennesker, så på den måde var det godt nok.
222 Det kan være svært at komme ud, og det kan være svært for vi andre at tage imod. De skal vejledes og sæt-
223 tes i gang.

224 I: Det er lidt en gråzone med vikaransatte, for hvem står til ansvar for dem. Mester siger at det er vikarbu-
225 reauet, men de siger at de jo er ansat af mester.

226 IP: Ja, jeg bliver lidt.... Det er sku at udnytte folk. Jeg blev sur på ham malermesteren

227 I: Ok. I en lidt anden boldgade: Hvis folk går arbejdsløse, sådan helt generelt, er det så typisk deres egen
228 skyld eller er det simpelthen fordi de ikke kan få jobs?

229 IP: Vi ved det selv, når vi snakket med opmåleren og spørger, hvor mange går der derude, og er alle folk i
230 arbejde? Så siger et tal, for eksempel, der går 2 %. Der går dem som skal gå. Der er nogen som ikke kommer
231 ud. Der kan være flere ting i det, hvis de drikker for meget eller ... Men der kan jo komme en periode, sådan
232 fra den ene dag til den anden hvor det hele dør. Så bliver der ikke bygget flere huse. Som i 07-08 hvor det
233 hele gik i stå, så kommer der mange hjem og gå. Men er der ikke noget, så er der ikke noget. Nu mistede vi
234 mange kollegaer som kom hjem og gå en tre måneder, men der kommer jo gang i det igen på et tidspunkt.
235 Der var mange som smuttede ud til Siemens at være. Sådan var der mange håndværkere som kom derud,
236 og nu er de så blevet fyret igen. Men sådan er det – man finder et eller andet. Man vil jo gerne lige gå og
237 vente om ikke der kommer noget af det man helst vil, men ellers må man ty til noget andet.

238 I: Har du på noget tidspunkt overvejet at starte dit eget eller videreuddanne dig?

239 IP: Det er mange år siden. Lige efter jeg blev udlært, tænkte jeg meget på at starte for mig selv. Så begyndte
240 jeg med det rejsen, og der var fine penge i det og man havde fri når man havde fri. Jeg tror sku ikke det er
241 lige sjovt at være en lille murermester. Enten skal man være lille og blive ved med at være lille, ellers skal
242 man være rigtig stor. Den der mellemvare tror jeg er svær. Det er dyrt med alt det grej der skal til og folk.

243 I: Med alt det du har lavet som murer, er det så en god ting at der er variation i opgaverne?

244 IP: Lige da jeg startede ved KFS, havde vi det sådan at vi faktisk lavede hele huset. Det var et grundmuret
245 hus, der skulle mures indvendigt og udvendigt og vandskures og støbte gulve og lavede fliserne. Vi lavede 2
246 huse af gangen, så lavede vi bagmuren og så kunne tømrerne komme og lægge tag på, mens vi startede på
247 et nyt hus eller lavede facaden på et nyt hus. På den måde havde vi heller ikke noget vejrlig. Der havde vi
248 næsten altid et hus vi kunne gå ind i. På det tidspunkt var de fleste huse vi lavede, lå lige ved siden af hinan-
249 den. Så der kunne vi gå til det næste. Det var fint dengang. Det var afvekslende. Nu er det så småt begyndt
250 lidt igen, hvor folk vil have muret indvendigt – før var det meget gasbeton indvendigt og kun muret udven-
251 digt. Det har det været i lang tid. Men nu er det som om at mursten er ved at vende lidt tilbage. DEt er lidt
252 dyrere end gasbeton, og det er lidt modepræget, for i lang tid skulle folk have glatvægge i stedet for mur-
253 sten. Sådan svinger det lidt. Så derfor har vi det sidste 7 år har vi kun gået og muret udvendigt. Facade. Det
254 er fint.

255 I: Ok. Rent hypotetisk, hvis du blev fyret i morgen, hvordan ville du se dine chancer for at få nyt job?

256 IP: Jeg tror jeg skal gemme mig meget hvis jeg skal have lov til at gå hjemme. Det er fordi at alle er i gang.

257 I: Også på trods af din alder?

258 IP: Tja, det er ikke noget problem. Det tror jeg godt nok ikke. Det ved jeg. Vi får ikke lov til at gå nu. Ikke
259 som det ser ud lige nu.

260 I: Ok, nu skifter vi lige boldgade. Når du stemmer til folketingsvalget eller kommunalvalget, hvad er så vig-
261 tigt for dig?

262 IP: Kommunevalg det er i hvert fald det skal være en man kender, det behøver ikke være så meget parti-
263 mæssigt, men en der er lokal. I år er det specielt, det er tilfældigvis min genbo der stiller op, og han er soci-
264 aldemokrat så det passer mig fint. Og de andre år har jeg også stemt socialdemokratisk, men så var det en
265 fra Nibe, men nu bor vi i St. Restrup så det er en derfra – og han kom også ind så det er fint.

266 I: Og hvad så med landspolitik, hvilke områder er vigtige for dig der?

267 IP: Jeg har altid stemt socialdemokratisk, på nær én gang hvor jeg kom til at stemme venstre. De ligger mest
268 til mine holdninger og menneskesyn synes jeg. Selvom de også har ændret sig det sidste stykke tid.

269 I: Så det er altså socialdemokratiet der arbejder bedst for dine holdninger?

270 IP: Ja, eller man kunne måske også se noget i Enhedslisten hvis man skulle helt derud, men nej der skal også
271 være lidt ... en gylden middelvej.

272 I: Ok, men du sagde du stemte på Venstre engang, hvordan kan det være?

273 IP: Det er mange år siden, det kan jeg sku ikke engang huske. Jeg ved ikke hvad der gik galt der. Jo, der var
274 et tidspunkt, hvor de var rigtigt hårde ved vores kørselspenge. Det var socialdemokraterne, men de har haft
275 mod nok til at gøre nogle ting som går ud over deres vælgere. Ligesom med efterlønnen. Der har de haft
276 mod nok til at gøre det. Det gjorde de også med vores kørsel og udstationeringspenge, det fik jeg på davæ-
277 rende tidspunkt. Det var nok sådan i lidt trods at jeg kom til at stemme på Venstre.

278 I: Hvad med for eksempel Dagpengereformen og kontanthjælpsloftet, der mindsker det sikkerhedsnet man
279 tit taler om?

280 IP: Nu var jeg inde på fagforeningen i mandags [i forbindelse med en ledighedserklæring] og så fik man en
281 kæmpe stak papirer og der kom noget over mail. Jeg kan da godt se at det ikke er så nemt at gå og daske
282 hvis man kan sige det på den måde. Man bliver godt nok jaget rundt med. Man får ikke lov at gå, så skal
283 man til en masse forskellige ting. Bare fordi jeg var tilmeldt den halve dag, så var jeg allerede blevet kaldt til
284 jeg ved ikke hvor mange møder.

285 I: Føler du politikerne har forståelse for din situation? Nu sagde du noget om nogle kørselsregler, men det
286 var måske for det bedste, men forstår de hvilke problemer du går og døjer med ude på arbejdspladsen?

287 IP: Jeg bliver jo også ældre og ser ting på nogle andre måder. I en privat husholdning ved man jo også godt,
288 at hvis pengene ikke rækker til mere, så må man prioritere. Jeg kan godt se med for eksempel efterlønnen
289 at der var man nødt til at gøre noget, det var alt for dyrt i det lange løb. Men jeg gad godt at de havde gjort
290 mere for dem der er nedslidte. Så de nemmere kunne få det end dem der ikke er nedslidte. På den anden
291 side kan man også være nedslidt i hovedet, man behøver jo ikke være nedslidt i ryggen. Der er mange der
292 går ned med andre ting. Så den er svær.

293 I: Man kan sige at, jo, man kan blive nedslidt i hovedet som du siger, men på den anden side kommer aka-
294 demikere ofte meget senere ud på arbejdsmarkedet end f.eks. håndværkere.

295 IP: Ja, jeg startede som 17-årig som arbejdsmand.

296 I: Så det har du det faktisk ok med?

297 IP: Ja, man bliver nødt til at tilpasse sig. Det er der mange af mine kollegaer som ikke synes. Jeg oplever
298 mange som er rigtigt sure over det.

299 I: Som er nedslidte?

300 IP: Tja, jeg ved ikke om vi er nedslidte. Jo vi er trætte i ryggen og nu min makker han har fået to nye knæ
301 inden for den sidste tid, og han er 64, men han løber lige så stærkt som jeg gør. Og lærlingen. Så vi er nok, i
302 hvert fald i forhold til vores forældre, blevet skånet lidt gennem livet. Der kommer jo flere hjælpemidler til
303 på arbejdsmarkedet. Det gør nok at vi er knap så nedslidte nu.

304 I: Er det en forandring du har oplevet fra du var ung? Var der nogle af de gamle dengang som var ekstra
305 nedslidte?

306 IP: Ja, det kunne man godt se at de havde været med til at knokle. Det kunne man godt se på dem, ikke
307 fordi det ikke er hårdt i dag, men man kunne godt se at de var meget brugt.

308 I: Nu talte du før om at i lokalpolitik der er det en man kender, men hvis du har noget du synes skal laves
309 om, tager du så kontakt til ham eller hvordan vil du gribe det an?

310 IP: Jamen altså ... nu bor vi ude ved den gamle Nibevej og vi havde kæmpet med at få en cykelsti i mange år.
311 Og vi fik tildelt en cykelsti, men den var kun dobbeltrettet i den ene side. Det studsede vi noget over i star-
312 ten, nu var det tilfældigvis over i vores side. Det var vi selvfølgelig noget harm over i starten. Der er nogle
313 sikkerhedsmæssige ting. Det begyndte vi så at kæmpe for, så der fik vi lokalpolitikeren fra Frejlev til at
314 hjælpe os og borgerforeningen i St. Restrup til at hjælpe os. Det der så reddede os på daværende tidspunkt,
315 det var kommunesammenlægningen. Det var midtvejs i en periode de skulle lægges sammen, så skulle der
316 laves nyt teknisk udvalg. Det var jo vedtaget at den skulle være dobbeltrettet i nordsiden. Men så havde vi
317 teknisk udvalg med ude og køre en tur i bus og vi var flere gange inde og snakke med dem, og så fik vi det
318 sku lavet om så der kom i begge sider. Så det kan godt betale sig at gøre noget.

319 I: Så det var altså vha. borgerforeningen?

320 IP: Ja vi brugte borgerforeningen, eller landsbyforeningen som vi kalder den. Og så lokalpolitikeren ... ja el-
321 ler han skulle trækkes noget i før han ville tage sagen op, for den var jo sådan set afsluttet. Og mange sagde
322 jo også at vi skulle holde fingrene fra det. Der var nogen der var bange for vi ikke fik nogen, for vi var jo ble-
323 vet tildelt en. Så det lykkedes for os.

324 I: Så du mener nok der er mulighed for at påvirke sådan nogle lokale beslutninger, men hvad med på lands-
325 plan?

326 IP: Altså jeg har aldrig været med i protester og demonstrationer. Jo der var et år på 1. maj hvor vi havde
327 fri, og der var fint, så tænkte jeg at jeg kunne da lige køre ind og kikke, men så gik der 4 timer inden de kom
328 der hen. Så kørte jeg godt nok hjem igen. Jeg har aldrig været til et 1. maj møde. På den måde er jeg ikke
329 fagforeningsmand eller rød-mand. Jeg stemmer bare. Jeg kan godt sidde og brokke mig i sofaen der-
330 hjemme.

331 Min kone hun er cand. Mag. I dansk og psykologi så hun er akademiker og har en meget høj stilling, så du
332 behøver jo ikke ... man kan godt være håndværker og blive gift med en med en høj stilling. Hun er 11 år
333 yngre end mig. Hun kommer ud af en akademisk familie og jeg kommer så ud af en landmandsfamilie. Vi
334 har to børn, den ene er 12 og den anden er 13, der er lige 17 måneder mellem dem. Sønnen han kan godt
335 se... han tror godt han vil være ingeniør. Det vil jeg skulle have. De har heldigvis fået moderens boglige ge-
336 ner.

337 I: Og hvad med datteren?

338 IP: Det er lidt svært endnu. Nu har vi jo heste, vi bor på et nedlagt landbrug, så vi har nogle heste, og det
339 går der meget tid med.

340 I: Ja det er da spændende om de ender med at blive akademikere... det er der i hvert fald en tendens til i
341 samfundet.

342 IP: Det tror jeg faktisk de gør. Men det er jo ikke sikkert han bliver ingeniør, sådan er det bare lige nu. Når
343 sidder der hjemme og spiser så siger jeg der skal jo også være nogen der uddanner sig til håndværkere ...
344 ellers er vi sku på den.

345 I: Det er som om det er gået op for vores politikere igen at vi egentlig også skal have nogen til at bygge vo-
346 res huse, men i 00erne var der meget fokus på 95% med en ungdomsuddannelse ...

347 IP: Ja der skulle alle gå på gymnasiet. Nu har knægten talt om i skolen at de skal finde ud af hvad de gerne
348 vil bagefter. Mange af dem vil gerne være studenter. Så sagde han faktisk selv, at der skal da også være
349 nogle håndværkere. Eller det behøver ikke at være håndværkere, der skal også være nogle til at passe de
350 ældre og syge eller stå i forretning. Det er også handelsskole, det ved jeg godt. Men vi behøver ikke være
351 højtuddannet alle sammen.

352 I: Det fokus på at folk skal have videregående uddannelse, kan måske forstås som at politikerne spejler
353 samfundet i sig selv. Og når de er akademikere de fleste af dem, har de så forståelse for en murer som har
354 gået på en byggeplads i 40 år? At man godt kan have lidt ondt i ryggen...

355 IP: Ja, men som sagt, jeg har jo fri når jeg kommer hjem. Jeg kan ikke tage mit arbejde med hjem af gode
356 grunde, modsat min kone som er ned på Tech College i Randers som marketings- og kommunikationschef.
357 Når hun kommer hjem kl. 18, så er vi sammen med børnene, men når de er lagt i seng, så finder hun com-
358 puteren frem og sidder og arbejder indtil jeg er gået i seng. Derfor er jeg mere afslappet. Jeg kan gå hjem
359 når jeg har fri og lægge mig på sofaen. Det er jo på akkord så vi bestemmer lidt selv vores tid. Der kan være
360 dage hvor det tager lidt længere tid. Men vi ved hvad vi får i betaling. Og det er en fin løn, det er helt sik-
361 kert, den er nok på 460.000 i år. Det er en rigtig god løn, men det er ikke alle murere som gør det. Det er
362 fordi vi kun kører på akkord.

363 I: Er det så mere stressende? Er timerne justeret så det passer med arbejdstempoet?

364 IP: Ja, det er sådan set tid nok til det. Når vi engang imellem er ude og lave noget timelønsarbejde, det sy-
365 nes jeg er mere stressende. Jeg kan godt lide det der med at gå og mure – og passe os selv. Planlægge det
366 selv. Det er mere det.

367 I: Ok, det var det. Tusind tak for din tid.

Interview 5: Vilhelm

- 1 I: Ok, hvor er du født og opvokset?
- 2 IP: Jeg er født i Nørresundby og der var jeg de første fem år flyttede vi et par gange, mine forældre har også
3 haft en gård, men det havde de kun i et års tid. Far han kunne ikke styre sådan noget. Så flyttede vi til Vej-
4 gård, hvor jeg boede fra jeg var 5 til jeg var 18-19 år. Så købte min far en ejendom til marskandiser også i
5 Vejgård, og der var et lille værelse ovenpå – det fik jeg lov at leje. Så boede jeg der indtil min 24 års fødsels-
6 dag, jeg er født i 61, så i 85 der købte jeg den her [lejligheden hvor interviewet foregår] og har boet her si-
7 den.
- 8 I: Hvad lavede dine forældre så? Du sagde noget om en marskandiser.
- 9 IP: Far har altid lavet det han kunne finde, han startede i tidernes morgen, han har også kørt taxa, så har
10 han haft vognmandsforretning, så har han kørt lastbil og bus. Han havde tre biler, en lille lige op til 3500
11 kilo og så havde han 2 større. Så havde en marskandiser, men det var fordi han var ved at være slidt op.
12 Han var helt kørt til rotterne til sidst. Hans ryg var færdig. Han var slidt så meget at han døde som 65-årig.
13 Der var han slidt op.
- 14 I: Og hvad med din mor?
- 15 IP: Hun blev, hun er født i 36, hun døde i 10, hun blev 74. En måned efter hun blev 70 fik hun blodprop i
16 hjernen og blev lam i højre side. Hun blev dårlig til at tale, og så kom hun på hjemmet, og fik 4 år, så fik hun
17 kræft og så faldt hun væk.
- 18 I: Hvad lavede hun så af arbejde?
- 19 IP: Hun var hjemmegående mere eller mindre. Hun har haft nogle enkelte år hvor hun, var ude og arbejde
20 hvis der manglede penge. Så arbejdede hun et stykke tid, og så var der råd til et gulvtæppe og lidt til huset,
21 så sagde far 'nu starter jeg lastbilerne, så skal vi bruge en dame hjemme'. Så hun var hjemmegående og så
22 lavede hun regninger og tog telefonen, ligesom en receptionist. Men det der var dejligt det var at når vi
23 kom hjem, så var der altid 'Hej mor, er der en mellemmad?' / eller hvis man kom hjem i middagspausen
24 'hej mor er der en mellemmad?'. 'Jeg smører lige en'. Hun var der altid for hun skulle jo også passe telefo-
25 nen.
- 26 I: Hvad med din uddannelse?
- 27 IP: For det meste har jeg altid bare fundet mig et stykke arbejde. Så i 95 eller 96, der samlede jeg meget på
28 gamle ure – jeg har et lagerrum fyldt med dem – og så gik jeg i lære som urmager og blev udlært i 99. Så røg
29 jeg et halvt år til Grønland, men vi kunne ikke enes mester og jeg – der skal to til at være en idiot, det ved
30 jeg godt. Men vi kunne ikke enes, så jeg tog hjem, og da jeg kom hjem sagde jeg til mig selv, jeg vil hellere
31 finde noget andet. For det der med at være på arbejde hver dag op til jul og lørdag til middag, det var ikke
32 lige mig. Så kom jeg ind til Palle Mørk, og der var jeg indtil d. 1. Så havde vi arbejdet os selv ned. Man skif-
33 tede jo glassene ud fra [utydeligt]målere til digitalt. Så det man før i tiden kunne bruge halvanden uge på at
34 lave, kunne man nu lave på en halv dag. Så gik vi lidt og gemte os. Så røg der to. Så siger man altid, jeg ved
35 godt jeg var den der kunne mindst, jeg kan ikke rigtigt noget med computere, men hvorfor lige mig? Sådan
36 vil det altid være.
- 37 I: Hvis vi kikker helt tilbage til tiden efter folkeskolen. Var det så direkte ud og arbejde?

38 IP: Altså jeg hjalp jo min far med lastbiler. Og når jeg ikke havde arbejde, så arbejdede jeg for ham, så var
39 han også fri for at give os lommepenge. Så fik vi løn, det kunne han jo trække fra, det kunne han ikke med
40 lommepengene. Dengang fik vi 125 kr. om ugen, og det var mange penge. Jeg tror ikke der var mange der
41 fik det i starten af 80'erne. Det vi alle os børn.

42 Ringer de nu her, mens vi sidder og laver interview, så er jeg på vej ud af døren. Jeg er ligeglad med hvad
43 det er, bare jeg har noget at lave.

44 I: Så du har haft en masse forskellige jobs. Urmager, og du hjalp din far med lastbilerne...

45 IP: Og da han startede marskandiserforretningen, var det mere eller mindre mig der hjalp ham. Så når vi var
46 ude at se på et dødsbo, når jeg ikke havde arbejde, så var jeg med, for når han var færdig med at kikke, så
47 kunne jeg sige 'så du det eller det', 'nej det så jeg ikke', så var han lige henne og kikke. Fandt han for eksem-
48 pel et godt glas, så var han henne og snakke med mig, på samme måde fandt jeg noget jeg ikke vidste noget
49 om, så vidste han det. Vi kunne supplere hinanden. Var der noget vi ikke vidste noget om, for eksempel ma-
50 leri, så havde vi en vi gik til og spurgte, hvad kan det her koste. For den var det anderledes, der var ikke
51 de her genbrugsforretninger. Det var bare tømme hele lortet og så hjem og se hvad vi kunne sælge det til.

52 I: Er der andre brancher, end dem vi har snakket om indtil nu?

53 IP: Jeg har været ved Eventyr is, Urban, jeg har været ved et firma inde i midtbyen der valse ting, jeg har
54 været ved et firmaovre i Nørresundby, et smedefirma, der var jeg altmuligmandovre. Jeg har været med til
55 at lave hangarerne i Karup, Skrydstrup og Aalborg gennem det firma der. Jeg opsøgte selvfølgelig, men var
56 der en der ringede og sagde vi skal bruge dig, så ok.

57 I: Men generelt noget man skal bruge hænderne til?

58 IP: Ja, jeg kan sagtens regne, men hvis du siger pi gange Q gange X divideret med Y, så er jeg stået af. Men
59 hvis du sætter 10 tal oven på hinanden, så er jeg ved at kunne regne det ud lige så hurtigt som en lomme-
60 regner. Hvis det er plus eller minus kan jeg sagtens regne det ud.

61 I: Så en masse forskellige jobs...

62 IP: Ja, jeg synes det har været spændende at prøve meget.

63 I: Der må have været nogle gode sider ved det, men også nogle dårlig. Hvad er de gode for eksempel?

64 IP: Det varovre i Nørresundby, og også hos Palle Mørk, jeg har været der i 13 år, menovre i Nørresundby,
65 så var der en dag klokken halv fire, jeg har fri klokken fire, som kommer de og skulle bruge Argon til at
66 svejse med. Så sagde de, det var ikke noget med at 'vi skal bruge Argon, du skal lige køre', de sagde 'har du
67 tid, eller lyst eller mulighed for at køre efter Argon?', ja det gør jeg da. 'Og når du er tilbage så får du en
68 time for det, er det i orden. Ja det er det da. Det var sådan nogle små ting der var så dejligt ved at være på
69 sådan et sted. Når de snakkede til en, da vi skulle lave det ude i lufthavnen, 'det derovre. Du finder selv ud
70 af hvordan du løser det. Du løser selv det derovre. Så når han kom og spurgte hvad jeg havde lavet i dag,
71 sagde jeg det og det, 'nå, men det er fint', og så kørte han igen. Sådan et sted kunne jeg rigtigt godt lide at
72 være, på samme måde hos Palle Mørk, for det var også sådan noget hvor man tog ud alene til Fru Jensen.

73 I: Så er det et spørgsmål om at få tildelt ansvar eller tillid?

74 IP: Frihed med ansvar. Det kan jeg godt lide. I stedet for at være på fabrik. Jeg var på isfabrikken herude i
75 Aalborg. Det var selvfølgelig fedt. Men det var det samme: dunk, dunk, dunk... man kunne lige så godt få et
76 bind for øjnene og så bare sidde og lave den samme øvelse.

77 I: Samlebåndsarbejde?

78 IP: Nærmest.

79 I: har der så været nogle dårlige oplevelser?

80 IP: Det vil jeg ikke sige. Jeg vil ikke sige der har været noget dårligt. Det eneste har været at mester og mig
81 på Grønland vi ikke kunne finde ud af det. Havde det været i Danmark havde jeg stoppet noget før, og fun-
82 det noget andet. Jeg skulle være der i 2 år, jeg var der et halvt. Så tog jeg hjem igen.

83 I: Den situation tror jeg vi vender tilbage til senere i interviewet. Hvad laver du nu?

84 IP: Jeg er arbejdsløs.

85 I: Hvordan er det? Det var siden den 1. ikke?

86 IP: Nej, jeg gik og var fritstillet i 2 måneder og der måtte jeg gøre hvad jeg ville. Så der var jeg en tur på
87 Sjælland og besøge familien, så det var ikke så slemt. Men nu, den er i hvert fald 9 inden jeg står op, går lidt
88 senere i seng. Jeg synes det er træls det der med at vende dag og nat om og man skal eddermane pas på
89 med ikke lige og sige 'der er en film til kl 2.00, den kan jeg sagtens se, jeg skal jo ikke op i morgen'. Og så
90 skal man jo også bruge lidt penge.

91 I: Så du vil gerne finde et arbejde igen?

92 IP: Ja, men det her må du ikke sige: jeg vil ikke gå ude i Bilka til 20.000 i måneden, kan du følge mig? Jeg vil
93 gerne arbejde, jeg vil meget gerne arbejde, og de kan kalde mig til hvad de vil, men jeg vil have noget for
94 min løn. Kan jeg få mere end det ude i Bilka, så er jeg klar til at starte. Jeg har søgt alt allerede nu.

95 I: Det med Bilka, er det pga. lønnen eller er det arbejdsopgaverne?

96 IP: Det er lønnen. Havde de sagt jeg skulle have gummihandsker på og rense toiletter: det gør mig ingen-
97 ting. Skal jeg samle hundelort op: det gør mig ingenting. Det er lige meget hvad...

98 I: Bare der er fair betaling?

99 IP: Ja, jeg ser sådan på det, hvis der er to muligheder og den ene giver 30.000 og den anden 20.000, så ta-
100 ger man hellere det til 30.000. Selvfølgelig kan det blive så surt at man siger nej tak, men skal man gå og
101 knokle lidt, så vil jeg have noget for min løn.

102 I: Så du har ansøgninger ude nu?

103 IP: Ja, jeg har meget ude nu. Fagforeningen sagde at nu skulle jeg lige slappe lidt, for hvad skulle jeg nu søge
104 bagefter? Du skal jo søge 2 om ugen. Men jeg kan ikke... da jeg havde gået hjemme i 14 dage så var jeg alle-
105 rede rastløs.

106 I: Tror du at du får noget?

107 IP: Jeg har en ide om at jeg får noget lige efter jul. Det bliver nok [firma], og der vil jeg gerne ud. Det er be-
108 tonelementer. Der skal man stå og binde jern. Det gør mig heller ingenting. Som sagt jeg er ligeglad. Men
109 hvis man kommer ud som lastbilschauffør og hjælper med at bære ting op og ned, de får måske 22-24.000.
110 Det er ikke meget for at gå og slide sig selv op.

111 I: Nej, for du er 56 nu, føler du det er svære at få job i den alder?

112 IP: Nej, for jeg snakkede med dem ude ved [firma], de vil hellere have nogen der er oppe i årerne. De er
113 mere stabile, de har ikke et barn derhjemme der har første sygedag. Jeg har ikke haft en sygedag siden
114 2010. Og det var fordi mor døde, så det er faktisk ikke engang sygdom. Jeg ser kun muligheder frem for det
115 negative.

116 I: Man kan sige du har været på arbejdsmarkedet siden du var 16 – i 40 år. Det har været i mange forskel-
117 lige jobs, men har du oplevet en forandring på arbejdsmarkedet. For eksempel forholdet til de overord-
118 nede, eller forholdet til kollegaerne?

119 IP: Jeg har prøvet alt muligt. For eksempel på Grønland var det helt anderledes end da jeg kom hjem til
120 Palle Mørk, hvor vi var nærmest en familie. Alle snakkede med hinanden og til julefrokost sad man hvor
121 man sad. Det var lige meget, bare kvinde og mand, så snakkede man med dem man sad ved. På Grønland
122 var det nærmest hund og kat til sidst. Jeg har prøvet lidt af hvert.

123 I: Hvad så med hensyn til arbejdspresset, har du fået mere travlt?

124 IP: Jeg når ikke mere end jeg når. Hos Palle Mørk, der var da også dage hvor jeg lå vandret, der skulle ske
125 noget hvis vi skulle videre. Du kunne også skride lidt i svinget, hvis du skal ud og læse af og der stod to so-
126 faer foran, og du må ikke flytte møblerne. Fru Jensen på 80 har måske ikke lige fået den flyttet. Så flyt den,
127 og tilbage igen. Så lige pludselig var man presset lidt der. Så var man lidt bagefter. Men andre dage var der
128 måske ikke så meget at lave, så kunne man spørge Fru Jensen om ikke hun gave kaffe.

129 I: Så du oplever ikke at have mere travlt eller mindre tid til opgaverne?

130 IP: Nej, det er op til en selv jo. Jeg har altid sagt ' jeg kan ikke nå mere en jeg når'. Fordi jeg har en tendens
131 til at når jeg kommer længere ud end jeg kan nå, så begynder jeg at ryste over det hele, uha uha det her når
132 jeg ikke. Så længe det bare kører i et flow, som at kæmpe med en fisk, så kører det bare.

133 I: Man siger at i sundhedsvæsenet, i undervisningssektoren osv. skal man løbe endnu hurtigere, men det er
134 ikke noget du har oplevet?

135 IP: Nej, siden 96 hvor jeg startede som urmager, har vi noget det vi kunne nå. Vi kunne ikke bare tage en
136 hammer og slå til, så var det ødelagt. Da jeg kom til Palle Mørk, var jeg lidt presset fordi jeg var på akkord
137 og den stod jeg selv for. Så havde man presset sig til det yderste. 8 morgen til 8 -9 stykker om aftenen hver
138 dag. 5 dage om ugen. For man ville jo også gerne tjene penge.

139 I: Kunne du mærke det?

140 IP: Jeg var eddermane træt. Op og ned af trapper hele tiden. Ned i knæ, op og stå. Ned i knæ, op og stå.
141 Hele tiden. Kroppen var slidt. Det var de 2 første år hvor jeg var inde som vikar, eller de havde sendt bud
142 efter en. Men så efter 2 år blev jeg fastansat med timeløn.

143 I: Så du var vikar...

144 IP: Nej ikke vikar undskyld, jeg havde selv søgt det.

145 I: Men du var ikke fastansat?

146 IP: Så fik du et stykke papir, og oppe i hjørnet stod der hvad du fik for at læse det af. Når du var færdig med
147 at aflæse papirerne, så fik du de penge.

148 I: Det lyder da rimelig...

149 IP: Jeg skal ikke klage. Men jeg arbejde nok også 8-9 timer, 5 dage om ugen. Så skal det også give en god
150 løn. Jeg er det mennesker derinde der har tjent mest som afløser. De andre havde måske arbejde ved siden
151 af, men jeg gik bare derhjemme. Jeg havde mellem 50 og 60 timer om ugen, så skal det også give lidt mere
152 end en man der bare har 40.

153 I: Da du var afløser, hvordan var forholdet til de fastansatte så?

154 IP: Der var stor forskel. Vi var venner. Og så havde Palle Mørk jubilæum. Afløserne var ikke med. Vi fik heller
155 ikke at vide at der havde været jubilæum. Det var kun de fastansatte. Vi havde en ting, hvor man gav rund-
156 stykker, hvis man havde fødselsdag. Var man ikke lige inde som afløser så fik man det heller ikke at vide.
157 Man kunne bare sige 'på mandag giver den og den rundstykker, der skal du huske at komme ind', 'det er i
158 orden'. Man var med i fællesskabet, men ikke med i det sociale.

159 I: Var det hårdt?

160 IP: Nej for jeg vidste det slet ikke. Jeg opdagede det fordi en dag jeg kom ud var der lukket til middag. Jeg
161 skulle hente noget, men kunne ikke komme ind, så kom der en lærling og sagde at der var 75års jubilæum.
162 Ok. Så tænkte jeg at man kunne godt lige spørge om vi vil med. Men sådan var politiken derude. Lige så
163 snart man var afløser, var man ikke andet end bare ansat.

164 I: Var der andre afløsere, og havde I kontakt?

165 IP: Dem snakkede man aldrig med. Jeg har været udsat for en gang at møde en af dem. For ellers kunne de
166 komme ind mandag og hente deres ting, og jeg kom ind om torsdag, bare en 5-10 minutter, af med de glas
167 man havde brugt og ind med nye glas.

168 I: Hvad med aflønningen?

169 IP: Ja der var stor forskel. Vi var akkord, men de var fast timelønnede. Så lige meget hvor meget de knok-
170 lede, så havde de det samme i løn. Og vi var 14 dages lønnede.

171 I: så der var en gulerod for jer?

172 IP: Både ja og nej. For det var sku hårdt. Hvis jeg skulle lave det jeg lavede bagefter som fastansat, ville jeg
173 få mindre i løn. For jeg holdte tempoet oppe. På et tidspunkt var der nogen der spurgte om jeg var på ak-
174 kord, 'ja, det var jeg da'. For det kørte bare duk, duk, duk...

175 I: Så hvis du regnede timelønnen ud fra dengang du var på akkord...

176 IP: Det tør jeg ikke tænke på. Den var ikke stor. Fordi når du læste sådan et papir af: var alle hjemme første
177 gang, så slog jeg rekorden. Så tjente jeg løn. Dem der ikke var hjemme kunne man lægge en seddel til, og
178 med den og den dato du kom tilbage. Dem der så ikke var hjemme der fik mit nummer og så kunne de
179 ringe. Hvis så den ene ringede mandag og den anden tirsdag, onsdag, torsdag, fredag, så skulle jeg ud de
180 gange igen. Så hvis alle ikke var hjemme, var det en meget lille løn, hvis alle var hjemme, skulle jeg ikke
181 tænke mere på det. Men det jeg gjorde var fra 8 til 4-5 stykker, der kørte jeg normalt, og så derefter havde
182 jeg opsamlingerne. Så når man havde haft det omkring 14 dage, så afleverede man papiret inde på konto-
183 ret. Så blev man udregnet efter hvad man havde. Men de var flink til at give en det kvarter hvor man bo-
184 ede.

185 I: Nu blev du fyret for nylig. Hvor føler du ansvaret ligger? Hos dig selv, eller virksomheden eller hele syste-
186 met?

187 IP: Det er tidens tand. For når man er på arbejde i 8 timer som de fleste af os var, så gemte vi os de 6 og ar-
188 bejde i 2. Så kunne man nok se hvor det bar henad.

189 I: Så der var ikke nok at lave simpelthen?

190 IP: Nej, for som sagt, de sidste to år har vi ikke lavet andet end at skifte målere ud fra [utydeligt] til digital,
191 og digital kan vi holde nede på gaden og trykke på en knap og læse hele ejendommen af. Så er det lige me-
192 get om hr. og fru Jensen de var hjemme. Så var det lige meget om der stod et møbel foran. Så det er tiden.

193 I: Det er simpelthen en digitalisering...

194 IP: der blev mindre og mindre at lave. Og jeg tror også der ryger en mand eller to derude igen. For der er
195 intet. De tjener stadig de samme penge, fordi de skal stadig lave regnskabet.

196 I: Hvad med de andre gange du er blevet afskediget.

197 IP: der var jeg så ung, så tænkte jeg ikke så meget over. Jeg vil sige det eneste sted, der var jeg ude og ar-
198 bejde som 16-årig, der arbejdede jeg som altmuligmand på et skolested, for jeg var ordblind og lidt skole-
199 træet. Så fik jeg lidt til at gå i skole til kl. 12 og så ud til [firmanavn]. Men der var jeg nok lidt for ung til at
200 komme på arbejde. Jeg tror nok det var min egen skyld, for jeg pjattede nok lidt mere end godt var.

201 I: Er du i forbindelse med dine jobs nogensinde blevet tilbudt videreuddannelse?

202 IP: Det gjorde jegovre i Nørresundby, ovre ved smedefirmaet. Nu er jeg ikke god til engelsk, men det hed
203 AEC Aalborg Engineering Cooperation, da jeg var på flyvepladserne. Der sagde de, at hvis du bliver her så vil
204 vi gerne have du går i lære som smed. For de kunne godt bruge en mand, og de vidste at jeg kørte lastbil og
205 kunne køre frem og tilbage samme dag, hvis der for eksempel gik et svejseapparat i stykker. OG de vidste at
206 hvis jeg skulle være i Aalborg kl 7, så var jeg der et kvarter i 7. De ville gerne have haft mig. Men så gik det
207 dårligere og dårligere for de underbød hinanden på lufthavnene, så det kom til at koste firmaet nakken. El-
208 lers ville de gerne have haft jeg var smed. Det er det eneste sted jeg er blevet tilbudt videreuddannelse. Og
209 jeg kunne have fået læreplads der.

210 I: Ville du gerne have haft det?

211 IP: Det ved jeg sulme ikke. Jeg ved ikke hvor jeg havde stået i dag. Men havde jeg fået det, så tror jeg ikke
212 jeg havde sagt nej. Jeg var 22-23 år, så jeg var sprunget på.

213 I: Med lovning om en stilling bagefter...

214 IP: Det er helt sikkert.

215 I: Ok, men lad os vende tilbage til da du var i Grønland. Der var der en konflikt. Hvordan startede det?

216 IP: Hmm...

217 I: Du sagde der skulle to til at være en idiot...

218 IP: Ja, det var vi da. Jeg tror det var den lille fjer der blev til 10 høns. Lige så stille, fra den ene dag til den
219 næste.

220 I: Var det noget fagligt I var uenige om?

221 IP: Hvordan skal jeg sige det, alle dem der har arbejde med ham, har jeg hørt sidenhen, mens de arbejdede
222 var de gode venner, men når de stoppede var alle en idiot. Og så gjorde han en stor dumhed da jeg tog

223 hjem. For det første, fik jeg at vide at det kostede 5.500 at bo i lejlighed, det kostede 6.500, men hver gang
224 der kom en regning, blev det trukket over min løn, som kom lys bagefter. Så da jeg skulle hjem, skulle han
225 betale flybilletten, så stjal han det halve af mine feriepenge. Jeg vil ikke sige han stjal, men han tog det
226 halve af mine feriepenge. Altså flybilletten. Så var jeg så flink at skrive til Skat deroppe om han havde glemmt
227 at føre dem ind. Der havde han lige købt en andelslejlighed et halvt år før. Den solgte han og lukkede butik-
228 ken og flyttede til Danmark. Det ved jeg ikke hvorfor.

229 Men jeg vil stadig sige at det lige så stille udviklede sig. Det er stadigvæk fjerden. Det startede bare med en
230 bagatel. Jeg var udlært i sjetten måned 99 og 5. januar 2000 tog jeg afsted, så jeg var måske heller ikke helt
231 færdigbagt. Så det var sommetider når jeg spurgte ham, så sagde kan du ikke tage noget af det selv? Det
232 var nok det det startede med lige så stille, så snakkede han sådan til mig, så snakkede jeg sådan til ham.

233 I: Så han skulle være den erfarne, hvis du var nyuddannet...

234 IP: Ja, og han havde måske håbet på at få en hvor hænderne vendte lidt anderledes end de gjorde. Der var
235 måske nogle ting jeg ikke var helt så gode til som en der havde været der i 10 år.

236 I: Men det var vel hans rolle at skulle lære dig op?

237 IP: Ja, han var urmager, men han var blevet lært op af en anden han engang havde haft som sølv- og guld-
238 smed. Så han tog alt med guld og lappede ringe sammen. Så skulle jeg passe urmagerbranchen totalt alene.
239 Så var der måske lige en ting man ikke vidste hvor var, så måtte man ringe til grossisten og få en tegning
240 med, det havde han til at ligge, 'nå den skulle sidde der' så måtte man skille uret af og sætte det i igen. Det
241 var måske sådan en ting han blev irriteret over. Og når han så blev irriteret, så begynder vi at bygge møghu-
242 set, men som jeg siger: der skal to til. Det hjælper ikke noget at det kun er den ene der er klamphugger, der
243 skal to til. Det mener jeg stadigvæk. Selvom jeg mener han var en skiderik, så synes han jo også jeg var en
244 skiderik.

245 I: Og så talte du om at du mistede nogle feriepenge?

246 IP: Vi blev enige om at jeg skulle stoppe den og den dag. Så da jeg kom til Danmark og skulle have mine fe-
247 riepenge, så havde han taget alle mine feriepenge til flybilletten.

248 I: flybilletten som skulle være betalt af firmaet?

249 IP: Ja, han skulle betale rejsen derop, og efter et år skulle han give mig en rejse hjem til Danmark og derop
250 igen. Men da jeg havde været der et halvt år [utydeligt], men fagforeningen ville godt køre sagen, men vi
251 skulle nok flyve til Grønland en 5-6 gange. Hvad ville det så koste? Så vi blev enige om at de feriepenge jeg
252 mistede kunne jeg få af fagforeningen. Jeg havde krav på 4 ugers feriepenge, så om det var fagforeningen
253 der gav mig dem, det var så lidt. Men jeg fik skovlen under ham, så ved jeg godt bagefter man tænker om
254 det var pengene værd? Det var også synd for familien deroppe.

255 I: Har du oplevet andre lignende situationer på nogle af dine andre jobs?

256 IP: Nej. Tværtimod. De steder jeg har været. For det første er jeg aldrig blevet pisset op og ned af ryggen,
257 jeg har altid sagt, 'lige meget hvor slemt det er, så smækker man ikke en dør'. For smækker jeg en dør og
258 det bliver dårlige tider, så kommer jeg ikke tilbage igen. Hvis man behandler dem ordentligt, og siger 'jeg
259 har fundet noget andet, det vil jeg hellere prøve', og kommer tilbage efter et år eller to og siger, 'an jeg
260 komme tilbage', 'jamen du smækkede jo ikke med døren'. Hvis jeg er flink og venlig over for dem, så er de
261 flink og venlig over for mig.

262 I: Hvad så med fagforeningen?

263 IP: Fagforeningen har jeg aldrig haft problemer med. Tværtimod. Jeg har været medlem siden jeg var 16.
264 Jeg har faktisk min fagforeningsbog et sted. Der gav man 2 kroner i kontingent. For man kunne ikke bruge
265 dem til så meget. Jeg var så medlem og selvfølgelig ville de godt hjælpe hvis der var noget ballade et sted.
266 Men jeg kunne ikke få dagpenge eller noget som helst. Jeg gav 2 kroner om ugen eller hver 14. dag. Det var
267 lige så meget bare for at være medlem. Så da jeg fyldte 18 og ikke havde noget, så skulle jeg ikke engang
268 tænke på... Har du været medlem 1 år, 'ja', så lige så snart du havde dine 1048 timer var det vist dengang,
269 så var du berettiget. Ud og finde noget arbejde, så havde jeg lidt tider engang i mellem hvor jeg fik lidt fag-
270 foreningsstøtte. Jeg har altid set sådan på det, at jeg synes at alle mennesker skal være medlem af en fag-
271 forening.

272 I: Var det 3F helt tilbage fra starten af?

273 IP: Ja, dengang hed det SID, så hed det noget andet, og så kom det til at hedde 3F.

274 I: Nu siger du alle skal være medlem af fagforeninger, men hvad så med dem i de gule fagforeninger?

275 IP: Hvis jeg skal være ærlig vil jeg helst ikke snakke om det. For jeg har min mening om det. Min fagforening
276 hvad farve har den?

277 I: Hmm ikke nogen farve nødvendigvis. Måske rød? Men det er altså de gule, altså KriFa osv.

278 IP: Jeg synes der er nogen ting der er for ringe. De må ikke strejke og alt sådan noget. Jeg hørte om en læn-
279 gere oppe i landet, hun måtte ikke strejke. Det var på et plejehjem. Alle andre strejkede, men hun måtte
280 ikke. Hun ville ikke være med i fællesskabet. Så er krisen ovre og de går i gang igen, så går hendes mand
281 hen og bliver alvorlig syg. Så siger ledelsen, du har haft så og så mange sygedage -hendes mand havde
282 kræft. Så går hun til tillidsmanden, jeg vil gerne hjælpe så meget jeg kan, men du skal vide at dine kollegaer
283 bakker dig ikke op. Der er ikke én der vil strejke for dig. Du var ikke den der stod forrest dengang vi skulle
284 strejke, så du får ingen hjælp. Der kommer man til at tænke over det. Plus, hvis du har en sag der kører...
285 hvis jeg går op siger til min fagforening og siger jeg har en sag her. Med det samme siger de 'vi kører sagen
286 for dig'. Du skal ikke gå på arbejde, vi tager den herfra. Det gør de heller ikke ved de gule. Jeg har det sådan,
287 at jeg er loyal over den fagforening. Jeg har i været i den samme fagforening hele livet, på nær en kort tid
288 på et slagteri i Nørresundby hvor jeg var ved FOA. Nej ikke FOA, men slagterifolkenes fagforening, men der
289 var jeg kun ovre et kort øjeblik. Men det der var træls ved at være der var, at når vi mødte om morgenen
290 når solen den stod op og vi gik hjem når solen gik ned. Og så stod vi og skar kød en hel dag. For det første
291 var det hårdt, skide hårdt. For det andet så vi ikke dagens lys i 6 måneder.

292 I: Var det akkordarbejde?

293 IP: Det var akkordarbejde. Vi tjente satme godt. Det vil jeg godt indrømme.

294 I: Var det fysisk hårdt eller psykisk hårdt?

295 IP: Ikke fysisk men psykisk. For når du tog din kniv og skar den vej så gjorde du også det ved den næste og
296 den næste osv. Man sagde ikke, 'nu flytter jeg fra A til B og B til C og C til D'. Nej det var fra A til B, A til B
297 hele tiden. Man lavede det samme hele tiden. Når man gik til fyraften, var normen, altså det man skulle
298 skære, at man skulle have skåret 50-75 dele. Altså den samme bevægelse hele tiden.

299 I: Hvad med skuldre og de fysiske dele?

300 IP: Skuldre, og T-krydset ned i ryggen, for jeg havde en tendens til at stå på den ene ben, så havde ondt i
301 hoften og det ene ben. Så var jeg der et lille halvt års tid, så da jeg havde været der var nedskæringer. Så
302 sagde han at de sidste der er kommet ind, er de første der ryger ud. For de andre var mere inde i faget og
303 de andre var hurtigere. Men du er hjertelig velkommen til at søge igen om en 3 måneder, der skal vi have
304 folk ind igen. Jeg ansøgte aldrig igen. Der ville jeg ikke over igen. Det var det eneste sted jeg syntes var lidt
305 træls. At stå ved samleband, og det var satme samleband. Der var ingen andre samlebandshold der skulle
306 komme over til os. Altså vi kunne snakke sammen, der var sammenhold.

307 I: Du sagde sled på dig, men var det hvad der skulle være af hjælpemidler, såsom måtter at stå på osv.?

308 IP: [viser monotone bevægelser] Det var de samme bevægelser igen og igen. I dag skifter man. Dengang
309 skar måske kun skinker. I dag skærer du skinker, så skærer du forenden, så skærer du bagpartier, du bliver
310 skiftet rundt. Så kn det godt være at akkorden er gået lidt ned. På et tidspunkt blev de sure, for så kunne de
311 ikke tjene lige så meget. Men til gengæld holdte de også længere. Der var flere af dem der startede morge-
312 nen på et par piller og så ned og arbejde.

313 Jeg bor i et hus her, og det ser skide godt ud så længe jeg kan arbejde så meget som jeg gør, så kan jeg
314 sidde i huset. Ingen sygdom, ingenting, for det er der fandme ikke tid til. Det var det eneste der var træls
315 ved min arbejdstid.

316 I: De perioder hvor du har arbejdet akkord, har der været pension med der?

317 IP: Det kan jeg ikke huske. Det eneste sted jeg ved der har været pension er hos Palle Mørk. Der fik vi lavet
318 sådan med et forsikringselskab, at skete der noget eller skulle til fysioterapeut, så skulle vi ikke betale. Det
319 var med i vores løn.

320 I: Så der var gode vilkår?

321 IP: Ja det er nok det bedste sted jeg nogensinde har været. Uanset om jeg var syg, eller hvad som helst, så
322 fik jeg det samme. Jeg var ansat som noget nær.... Funktionær. Eller jeg havde ikke samme rettigheder som
323 en funktionær. Men lige meget hvad, så havde jeg den samme månedsløn. Jeg havde en byld på det ene lår
324 på et tidspunkt, og kunne ikke gå i 14 dage. Jeg sad her i en stol engang og havde kold lungebetændelse,
325 det havde jeg i 3 uger. Der havde jeg nøjagtig samme løn som hvis jeg gik på arbejde. Og havde jeg ferie så
326 havde jeg det samme. Og de var efter en, hvis man ikke holdt det, for du kunne ikke trække det med.

327 I: Hvad så da du var på slagteriet for eksempel? Var det samme vilkår?

328 IP: Nej, så var det sygedagpenge. For så havde man ikke akkorden at køre på. Jeg fik godt nok sygepenge fra
329 slagteriet. Jeg tror nok jeg selv betalte til pension ved siden af. Det mener jeg at jeg har gjort mere eller
330 mindre hele tiden, indtil jeg kom til Palle Mørk.

331 I: Så det har været dit eget ansvar at spare op til alderdommen, om man så må sige? Hvordan har det væ-
332 ret? Og er du nervøs for din økonomiske situation?

333 IP: Nej! I værste tilfælde, så kan jeg få fagforeningsstøtte i to år. I værste fald skal jeg, ud af de næste 3 år,
334 finde 1 års arbejde. Jeg håber jeg kommer til at arbejde længere. Men ellers når jeg til efterlønnen, og så
335 skal de finde et skånejob til mig, hvis det går helt galt. Altså jeg har betalt i mange år til efterlønnen, men så
336 sagde familien 'lad være med at trække dem ud', der er andre der har gjort det. Bliv ved med at betale, der
337 er fordele ved det. Og jeg manglede jo heller ikke pengene altså, så kan man jo lige godt betale det. Prøv at
338 tage den her lejlighed, nu har du ikke set det hele. Det er en andelslejlighed, og jeg sidder for 1980 kr. om
339 måneden med varme. Jeg skylder ikke nogen steder, hvorfor skulle jeg ikke have det godt. Jeg ville have det

340 godt på en fagforeningsstøtte på 18.000 også. Jeg har ikke råd til at købe glas så, men jeg kan sagtens leve
341 for 18.000. Hvor meget giver du? Mere end 2000 om måneder i hvert fald. Derfor har jeg det godt.

342 I: Så du er ikke nervøs. Men har du på noget tidspunkt været det? Hvor du siger, nu er jeg nødt til at finde
343 et job.

344 IP: Hmm... jo én gang. Jo, det var lige inden jeg kom ind til Palle Mørk. Der havde jeg 5 dage tilbage i min
345 fagforening – så var det socialhjælp. Det har været i tiden efter jeg kom hjem fra Grønland. Jo tættere jeg
346 kom på skæringsdatoen, jo mere bange blev jeg. Så fik jeg arbejde hos Palle Mørk, så siger de til mig på et
347 tidspunkt, nu er der ikke mere at lave. Så fortælle jeg ham som der er, at jeg manglede 1 måneds arbejde
348 ellers ville jeg ryge ud af fagforeningen. Der er kun 5 dage tilbage. Men så fandt de noget jeg kunne lave i
349 en måned. Så kom de bagefter og sagde, 'nu har vi altså ikke mere at lave', godt, jeg har også mine timer
350 nu. Der var jeg nervøs.

351 I: Så virksomheden hjalp dig.

352 IP: Det var derfor jeg godt kunne lide at være der. Spurgte man dem om noget var de flinke overfor mig, og
353 de vidste godt hvem de skulle ringe til hvis der skulle arbejdes over.

354 I: Så da du var ved at ryge ud, var det stressende?

355 IP: Ja, jeg kunne godt se at jeg sad med den her andelslejlighed. Hvad den kostede kan være lige meget,
356 men hvis nu socialhjælpen kommer og siger ' du kan lige sælge din lejlighed først'. Din bil kan du også lige
357 sælge. De vidste ikke at jeg også havde nogle glas, der var mange ting de ikke vidste om. Men alt hvad jeg
358 havde. Måske en lille smule på bogen, men dem kan du også bruge inden du kommer her. Så alt det man
359 har gået og spinket og sparet til hele livet, det var væk. Det var det jeg var mest nervøs for.

360 I: Er det, det eneste tidspunkt hvor du har været nervøs?

361 IP: Ja, det var ikke så meget arbejdet, men mere at jeg skulle ryge ud af fagforeningen.

362 I: Men det gik jo godt...

363 IP: Altså jeg har altid været den fødte optimist. Måske også for meget optimist.

364 I: Ok, men på det tidspunkt var du ufrivillig arbejdsløs, men er det generelt svært at få jobs?

365 IP: Nej, jeg tror det er indstillingen til sig selv. Jeg havde en kammerat der hedder John. Hvis han sad her og
366 jeg sagde til ham, 'gider du ikke lige gå ned i brugsen, for jeg mangler lige et pund smør', ville han sige 'kan
367 du ikke få en af de andre til det?' Det var dovne Robert. Der er altid en Dovne Robert imellem alle. Der er
368 altid en høne der brækket et ben. Men det er måske kun 1 ud af 1000. Det vil der være alle steder. Man
369 skal ikke tage alle over en kam, men hvis du gerne vil have et arbejde. Det kan godt være du går 14 dage.
370 Men du skal nok finde noget hvis du vil have et arbejde.

371 I: Nu sagde du for eksempel tidligere at du ikke ville arbejde i Bilka.

372 IP: Ja, men jeg kan blive nødt til det. Hvis det kommer til det, så må jeg springe på. Men hvis man ser sådan
373 på det, giver det ikke meget mere end en fagforening. Bilka giver omkring 20-21.000, men så skal du betale
374 det ene og det andet og madpakker, og når du regner det sammen, vil du have det samme som at gå i fag-
375 forening. Så hvis jeg kommer i den situation, hvor jeg er nødt til det, så tager jeg Bilka. Det er ikke fordi jeg
376 hader Bilka.

377 Nu når du engang er uddannet så vil du jo heller ikke gå for 2.80 kroner i timen vel? Nu kan du tage [utyd-
378 ligt], alle vil gerne flyve med norwegian, fordi de er billige. Men hvem vil arbejde der? De får jo ikke meget i
379 løn ift. de andre selskaber. Vi vil alle gerne flyve, men jeg kan komme i den situation, hvor jeg bliver nødt til
380 at arbejde for norwegian. Selvom de andre selskaber har bedre vilkår og overenskomster. Men man skal
381 aldrig sige aldrig. Jeg har to ting jeg ikke vil: Jeg vil ikke lægge asfalt. Jeg tror ikke på det er sundt for lun-
382 gerne. Og du får mig ikke til at rende rundt nede i en kloak. Skal jeg køre rundt med en slamsluger, så gør
383 jeg det. Jeg søgte arbejde som skraldemand, som jeg havde fået hvis jeg havde haft stort kørekort. Nu skal
384 jeg til samtale inde på arbejdsformidlingen om et par uger, der vil jeg foreslå at de giver mig stort kørekort
385 med træk.

386 I: OK, men når din ven John, ikke kan få job, er det så hans egen skyld?

387 IP: Ja

388 I: Men dem vil der altid være?

389 IP: Ja, og jeg vil ikke kalde ham dovne Robert, jeg vil kalde ham det han er, men jeg synes det er et grimt ord
390 at sige. Der vil altid være nogen der er mere sky fra arbejdsmarkedet end andre. Jeg har også været
391 hjemme hos nogen, da jeg aflæste målere, hvor man kan se, at de ikke har arbejde, og de får det heller
392 ikke. Jeg var inde hos én en dag, der skulle jeg stå meter fra hende. Kom jeg tættere på var hun panisk. Hun
393 kunne ikke tåle folk. Så når jeg skule aflevere et stykke papir til hende, så lagde jeg det, så trådte jeg to
394 skridt tilbage, så gik hun hen og tog det. Hun kommer heller ikke på arbejdsmarkedet.

395 I: Så der vil altså være personer, som ikke kommer til at få et arbejde... af den ene eller den anden grund:
396 diagnoser eller som hende du beskrev der var socialt angst.

397 IP: Ja, hvis du har været underkuet hele livet, og så lige pludselig er du ikke underkuet mere og vil gerne ud i
398 arbejde: nej! Der vil altid være nogen, men jeg vil ikke altid kalde dem ... der er måske 1 %, eller mindre, der
399 er dovne Robert, eller hvad vi kalder dem. Men det vil der altid være alle steder.

400 I: Men du er altså optimistisk med at få et job på den her side af jul?

401 IP: Måske på den anden side af jul. Der får jeg et. For jeg søger meget bredt.

402 I: Du snakkede om tidligere at dengang du var ung, gik man bare sådan ud og fandt et job...

403 IP: Nej ikke på samme måde. Men så var man inde på arbejdsformidlingen, så kikkede man, 'det så spæn-
404 dende ud', så sagde de 'værsgo'. Men det var dengang, der gik jeg måske ikke så meget op i lønnen som jeg
405 gør i dag. Jeg har været på Flextronics, og lave telefoner. Der fik vi ikke stor løn, men vi havde det godt.

406 I: De job du fortæller du har søgt, hvordan har du fundet dem?

407 IP: Indtil videre er det noget fra mit eget hoved, hvor jeg har sagt 'jo, det der kunne jeg godt tænke mig'

408 I: Så altså uopfordrede ansøgninger eller kender du nogen de enkelte steder?

409 IP: For eksempel ude hos [firmanavn], der kender jeg to ude: en formand og en arbejdsmand derude. Så der
410 snakker jeg lidt med dem, og de skrev mig op, men lige nu er der ikke noget. Men efter hvad jeg ved, kom-
411 mer der nogle store ordrer ind til januar, så jeg skal ikke frygte. Men jeg skulle nok gå hjemme indtil jul,
412 men derefter skulle jeg til tænke på at pudse arbejds skoene.

413 I: Sådan et job, bliver det på en midlertidig ansættelse tror du?

414 IP: Jeg tror jeg kommer til at være der længe. Det skal virkelig være slemt. De har godt nok lige fyret nogle,
415 men de fyrede var på grund af sygdom, fredagssyge og mandagssyge, det var dem der kom for sent. Hele
416 tiden. Så spurgte de mig med skiftende tider, og det eneste jeg sagde til ham var at hvis det er det jeg skal,
417 så skal jeg, men jeg vil være ked af at køre anden skift. Jeg går til at atletik, og det vil jeg meget gerne fort-
418 sætte med. Ham jeg snakkede med, går også til atletik, vi løber sammen. 'Det kan jeg godt følge dig i' sagde
419 han så. Hvad så hvis du skal møde kl. 10? Så er jeg her halv ti. Hvad så hvis du skal møde tidligt om morge-
420 nen? Så er jeg her et kvarter før. Jeg kommer når du vil have mig.

421 I: Så du er meget fleksibel, hvad det angår.

422 IP: Ja, da jeg var ved eventyr is, mødte vi kl. 4-5 om morgenen. Det havde jeg ikke noget imod. Selvfølgelig
423 var det træt. Man kunne godt skyde vækkeuret kl. 4 om morgenen. Men så havde man fri derefter. Var
424 man træt så gik man hjem og lagde sig.

425 Jo! Så har jeg haft et job mere jeg var træt af. Men når jeg fortæller dig hvorfor kan du godt forstå det. Jeg
426 har været med til at lave de olieplatforme ude ved Aalborg Værft. Der arbejdede jeg 6 aften til 6 morgen,
427 syv dage om ugen, i ni måneder. Det var jeg træt af.

428 I: Det lyder ikke sundt.

429 IP: Nej, jeg lavede ikke andet end, spise, sove og arbejde i ni måneder. Ingen frihed.

430 I: Var det timelønnet?

431 IP: Ja, de var meget bagefter. De fik dagbøder hver dag, så jeg var ude som stilladsrigger. Jeg kunne somme-
432 tider gå og gemme mig, men jeg skulle bare være der. Lige pludselig 'vi skal have et stillads', så skulle jeg
433 smide alt jeg havde i hænderne så over og stille stillads op. Jeg har også prøvet at sidde i 12 timer og spille
434 kort. Der var ingenting at lave. Vi skulle bare være der. Det var ikke noget med at hvis man var ved at vinde
435 penge, nej det var bare afsted uanset hvad. Så måtte vi spille videre når vi kom tilbage. Det var jeg rigtig
436 træt af. For der løb jeg træt i det til sidst. Det ville du nok også gøre, hvis den eneste frihed du havde var til
437 at sove og spise. Jeg tjente mange penge, men hvad skete der da jeg var færdig og blev arbejdsløs? Nyt
438 fjernsyn, nyt stereoanlæg. Hvad havde man så af penge: ikke en skid. Plus, det havde jeg heller ikke noget
439 imod, jeg vil hellere have afspadsring end løn. Jeg skulle gå hjemme i lang tid efter. Jeg havde jo 4 timer
440 hver eneste dag, plus 12 timer lørdag og søndag der skulle afspadsres. Så jeg havde mange arbejdstimer.
441 Undskyld jeg lige sprang tilbage.

442 I: Det er helt ok. Men den tilværelse som arbejdsløs, du sagde den kan være stressende og kedelig...

443 IP: Ja, jeg keder mig. Den er langtrukken, men jeg har mange interesser, så det er ikke vildt kedeligt. Jeg går
444 til atletik, tirsdag og torsdag. Og søndag løber vi en 20-22 km. Lige for nylig lavede jeg et stort arbejde der
445 ikke blev til noget: jeg ville have holdt nytår ude i Skovdalen. Der var jeg primus motor for, vi skulle være
446 minimum 10, men der var kun 1 der var tilmeldt. Der var rigtig mange der havde sagt ja, men var pengene
447 ikke overført i søndags, så ... så har man tid til at finde noget andet, plus jeg skal til slagteren og havde be-
448 stilt maden. Altså jeg har mange ... jeg sidder ikke og siger til mig selv: det her, det er kedeligt. Plus, jeg vil
449 snakke med fagforeningen nu her hvis jeg keder mig: må jeg hjælpe i en genbrugsforretning? Det kunne jeg
450 også godt tænke mig at prøve. Men jeg er bare bange for, hvis du kikker lidt rundt, hvordan mit hjem kom-
451 mer til at se ud.

452 I: Har det været anderledes på andre tidspunkter af livet eller har du altid været så aktiv?

453 IP: Jeg har mere eller mindre altid været aktiv og jeg kan huske at inden jeg kom i lære som urmager, var
454 jeg også ude i Skovdalen, som hjælpetræner for de mindste. Og hver gang der var et stævne, kunne jeg ikke
455 sige nej. Der skulle males derude, så spurgte de om jeg ville hjælpe, i stedet for at få en maler derud. Så gik
456 jeg derude og malede en uge. På et tidspunkt skulle vi bruge nogle loppeting, til juleafslutning med ameri-
457 kansk lotteri. Så gik jeg ude i Vejgaard, der kender jeg alle ude, ' har I lyst til give noget?', ja her har du et
458 gavekort. Vi havde kvindeløb, så gik jeg ind til Macdonalds og snakkede med hende der stod for det. Hun
459 spurgte hvor mange der var tilmeldte, og så sagde hun godt: I kan få 100 gavekort til en burger og en soda-
460 vand. Det kan være lodtrækningspræmier. Det er det jeg mener: keder jeg mig, så skal nok finde ud af no-
461 get.

462 Så går jeg op i gamle ting. Jeg kan også godt finde på at tage bilen, og sige ok, nu har jeg kedet mig længe
463 nok, nu kører jeg ud til Løkken og får en sodavand eller en is. Så går jeg rundt derovre og hygger mig, så kø-
464 rer jeg hjem igen og siger, nå det var den dag. Så kører fjernsynet med Håndbold, så sidder jeg og ser det.

465 I: Hvis vi skifter boldgade, hvad er så vigtigt for dig når du stemmer?

466 IP: Ved sidste valg, kommunalvalget, kan jeg godt fortælle dig hvem jeg stemte på....

467 I: JA det er netop opfølgningsspørgsmålet, hvem repræsenterer så de ting der er vigtige for dig?

468 IP: Jeg stemte blank. Jeg ser sådan på det: du kan godt stemme på en person, så er det den forkerte farve.
469 Du kan også stemme på den rigtige farve, så er det ikke den rigtige person. Plus, jeg føler lidt, at dem der
470 stiller op, især til kommunalvalget, de lover guld og grønne skove. Hvad holder de så når de er færdige?
471 Men til folketingsvalget, der er jeg inde og stemme. Der prøver jeg virkelig at sætte mig ned og følge med i,
472 hvad mener de. Selvom man vælger en pakke, så kan det godt være at de 40 % er en gang mundlort. Men
473 de 60 % er dog bedre en ham med 50%. Så der stemmer jeg.

474 I: Men hvad er så vigtigt? Er det udlændinge, økonomi, sundhed, uddannelse?

475 IP: Jeg er nok lidt anderledes end så mange andre. Jeg tænker ikke så meget på mig selv. Uddannelse tæn-
476 ker jeg ikke så meget på, for vi har så godt et samfund herhjemme. Jeg mener nok at I [studerende] skal
477 have penge, for det skal I. I skal gerne læse mere inden I skal ud og arbejde. Men jeg tænker på de gamle.
478 Jeg kan ikke forstå hvorfor et menneske der har knoklet hele livet og har et hus, knap nok kan få penge til
479 sig selv. Min mor og far var oppe og betale topskat, og når hun fik pensionen så kunne den dække halvde-
480 len af husleje og kost. Resten betalte hun af egne lomme penge. Fordi man har knoklet hele livet. Der er jeg
481 nok lidt for meget rød. Derfor skal man stadig have rettigheder til at få. Sådan en som Mærsk, han har
482 knoklet for at have op til 100.000 mennesker under sig, hvis du lukkede ham, hvor mange folk gik så på ga-
483 den og blev arbejdsløse. Det er ikke fordi ... han har penge nok, det ved jeg ... Han har proppet lige så
484 mange penge i statskassen som alle andre har.

485 Jeg ser på velfærd, jeg ser på dem der er syge. Se på de unge mennesker i dag, som ikke kan få andet end
486 socialhjælp, der har 2 små børn, har måske brækket ryggen og kan ikke komme på arbejdsmarkedet mere.
487 Dem jager vi. Det er velfærd jeg går ind for, for de svage. Jeg skal nok leve. Går jeg for 20.000 om måneden,
488 så skal jeg nok leve. Der er jeg ikke typen der går ind og siger, hvorfor skal jeg ikke have mere. Selvfølgelig
489 vil jeg gerne have penge, nu modsiger jeg lidt mig selv, men jeg vil stadigvæk gerne gå for mindre. Jeg er
490 også en af dem der godt kan smide en 100 kronerseddel i når Frelsens Hær står og synger derinde. Jeg havde
491 også på et tidspunkt sat mig for, at skulle min niece ikke arve, så skulle Frelsens Hær have det hele. Fordi
492 hvis du går ind og giver til en eller anden velgørenhed, så er der nogle få stykker der får pengene, bl.a.
493 statskassen. Giver du dem til Frelsens Hær, så inviterer de en masse juleaften. Jeg er en af de typer ... nu er
494 jeg racist af h til, men kommer jeg forbi en mørk, mange af dem er organisationer der sælger aviser.

495 Kommer jeg forbi en dansker, nogle af dem kender jeg, så kan jeg godt stikke dem en tier, 'den koster altså
496 7kr.', 'så prob du den i og gå ind og køb dig en kop kaffe eller en sodavand'. Det kan jeg også godt finde på.
497 Jeg ser sådan på det ikke altid er deres egen skyld, at de er kommet på ud på en skrågade. På den måde
498 stemmer jeg politik. Jeg tænker som tider mere på andre end på mig selv.

499 I: Og hvilket parti repræsenterer så det?

500 IP: Det kan jeg ikke sige dig. Jeg tror jeg har stemt på 3-4 partier igennem min tid.

501 I: Hvem har det så været?

502 IP: På et tidspunkt, var jeg meget inde over Pia, men det var fordi jeg synes det var ved at blive for meget
503 med indvandrere. Men det er jeg gået fra, fordi de har også ret til at være her. De skal bare indordne sig
504 under os, og bruge vores flag. For kommer vi derned, og render rundt halv nøgen, så bliver vi skudt. De skal
505 gøre det vi siger. Ikke så meget, at de ikke skal have en mening også, men hvorfor skal kvinder være under-
506 trykte. Når man er i Danmark, så gør man som man gør i Danmark. Men jeg tænker meget på velfærd.

507 I: Så det har været Dansk Folkeparti...

508 IP: Altså, jeg har sprunget fra a til b til c gennem tiderne

509 I: Sådan bogstavmæssigt også?

510 IP: Ja mere eller mindre. Jeg har aldrig været rød eller blå. Noget af det har også været fordi jeg var så ung,
511 en 18-19 år, 'jamen når mor og far stemmer det, så gør jeg også'.

512 I: Så du har stemt blankt, og socialdemokratiet...

513 IP: Og på Pia ...

514 I: men har du stemt på de 'blå' partier, såsom venstre, konservative, liberal alliance?

515 IP: Nej Alliancen. Nej efter Joachim han er kommet derind. Det de tænker på, det er sig selv. De siger 'alle
516 skal have arbejde uanset hvad', der er ikke nogen der kan få lov til at gå hjemme. Det er lidt det modsatte
517 af hvad jeg sagde før. Vi skal hjælpe de svage. Jeg ved jo godt at nogen er selvforskyldte når de stikker en
518 nål i armen af sig selv. Men man er jo ikke født til at stikke en nål i armen på sig selv. Det er somme tider
519 man er sat på det forkerte sted på det forkerte tidspunkt. Lars eller Ole eller hvad han hedder, der sidder
520 nede på bænken og drikker en kasse øl hver dag, han er ikke født til at drikke. Han har måske fået nogle
521 tæsk som barn. Der har måske været en far der ikke kunne lade ham være, når han gik i seng. Der kan være
522 så mange ting. Nu ved jeg godt Johnny som jeg snakkede om, han var arbejdssky. Måske han er tilfreds med
523 socialhjælp, men jeg synes nu nok han burde komme ud og få noget arbejde. Men lad ham være. Det er
524 hans problem han ingen penge har. Så jeg kan ikke sige dig hvem jeg stemmer på.

525 I: Det har altså været meget skiftende.

526 IP: Ja, og så bagefter kan jeg sige til mig selv, hvorfor fanden stemte du på dem. De holdt jo ikke en skid af
527 hvad de lovede.

528 I: Hvad synes du om politikerne generelt, nu sagde du før at halvdelen var mundlort, har de forståelse for
529 din situation?

530 IP: Det vil jeg ikke sige. For andres ikke altid. For min situation, der er det op til mig selv.

531 I: Hvad tænker du om f.eks. dagpengereformen og kontanthjælpsreformen som har ramt ret mange men-
532 nesker, var det nogle gode reformer?

533 IP: Både ja og nej. Ja, fordi hvis folk vil have noget arbejde, så kan de gøre det. Men nej, fordi jeg synes det
534 er for lidt de får på kontanthjælp. Du kan ødelægge en familie fuldstændigt af. En mand som, nu siger vi
535 bare noget, har været murer. Så vælter der en væg ned over ham. Han kan ikke gå på arbejde mere. Konen
536 hun har været ude i landbruget og kommer i klemme mellem en ko og en væg. De har tre børn. Alle sam-
537 men er på kontanthjælp lige pludseligt. Det synes jeg ikke. Men at sige fordi du har gået i to år, jeg har selv
538 gået i fire år... jeg ser sådan på det, vil jeg have arbejde, så skal jeg nok finde det. Men du står med nogen,
539 hvis du har fulgt med i fjernsynet, hvor vi har været så langt ude. Der synes jeg, at vi skulle kunne se os selv
540 i øjnene, og det synes jeg ikke man kan. Der går jeg igen over og forsvarer de andre, for jeg skal nok klare
541 mig selv. Jeg skal nok leve.

542 I: Så til folketingsvalget, har du nok følt dig repræsenteret, men til kommunalvalget føler du det ikke?

543 IP: Det synes ikke. Der føler jeg de er mere efter hinanden. Jeg synes ikke altid de har gjort det som jeg
544 gerne vil have det til kommunalvalget. Og så synes jeg det meget uoverskueligt ved kommunalvalget, frem-
545 for det andet.

546 I: Hvis du synes der er noget galt i kommunen eller andre steder, har du så nogensinde prøvet at tage kon-
547 takt til politikerne og på den måde prøve at få indflydelse?

548 IP: Nej, nej.

549 I: Hvad med demonstrationer for velfærd eller SU eller andre protester?

550 IP: Jeg har prøvet faktisk. Jeg var ikke ret gammel. Der har jeg været med ude og stå med fagforeningen
551 nogle gange.

552 I: I forbindelse med 1. maj demonstrationer?

553 IP: Nej, der synes jeg det er blevet lidt for meget socialt end det var før i tiden da vi hævdede fanerne. Den-
554 gang vi hævdede fanerne, der var det første maj. Sådan er det ikke i dag. I dag har man en pose øl med og
555 ikke fanen med. Tag nu ved sidste overenskomst: alt det de havde kæmpet for, mine forældre, bedstefor-
556 ældre, oldeforældre, det ødelagde man af på en gang. Nu må virksomheder gå ind og sige: Du skal ikke ar-
557 bejde 8-16 næste uge, nu skal du først møde kl. 14. De må også kalde folk på arbejde i weekenderne. Så har
558 du 2 måneders afspadsering, som de mere eller mindre kan bestemme hvornår du tager.

559 I: Et andet eksempel kunne være håndværkermestrene som nu kan sige at i næste uge arbejder vi 40 timer.

560 IP: 42 timer,

561 I: ok 42, men der kunne arbejderne tidligere principielt godt sige nej til det.

562 IP: Jo det kan de godt, men så bliver de erstattet. Det synes jeg er svineri. For det vi har gået med fanerne
563 for, og vores forældre i 30erne og 40erne hvor man fik tæsk 3 gange dagligt for at gå rundt med fanerne.
564 Det smed man på gulvet på en gang.

565 I: Synes du at fagforeningerne har svigtet deres rolle de seneste år? Du sagde at du var glad for fagforenin-
566 gens hjælp til at føre helt konkrete sager. Men sådan i det generelle spil?

567 IP: Jeg ved ikke hvordan jeg skal sige det. For på en måde så syntes jeg det. Men jeg ved heller ikke hvordan
568 de er blevet presset op i en krog. Nu kan du se hvordan det gik med fodbold. Nu ved jeg godt jeg springer i

569 det, men damefodbold de var presset op i en krog. Man kan komme i en situation hvor man er nødt til at
570 flytte lidt her og der, men jeg synes det var det forkerte sted man flyttede.

571 Så jeg vil ikke sige, at de ikke er arbejdernes folk, for det er de sku, men de har måske været presset til for-
572 kerte beslutninger. Men jeg tror heller ikke det kommer i gennem næste gang. Næste gang tror jeg det bli-
573 ver lavet tilbage. Der er rigtigt mange der er utilfredse, synes jeg i hvert fald. Man ser i fjernsynet, så er det
574 det ene, så er det det andet.

575 I: Tror du det fortsætter sådan, altså flere og flere skridt i retning af at fagforeningen opgiver nogle krav
576 som har været vundet af forældrenes generation?

577 IP: Jeg ved ikke om det fortsætter. For kunne man se i krystalkuglen så har jeg [utydeligt] i dag. Men jeg tror
578 at hvis det bliver ved, så bliver fanerne hejst igen. Det bliver ikke fagforeningerne – så tror jeg der bliver en
579 generalstrejke.

580 I: Ok, så du tror det vil komme fra arbejderne selv: nok er nok?

581 IP: På et tidspunkt tager man og skærer snoren over, så springer man ude i det og laver generalstrejke.
582 Nogle af dem der rigtigt brokkede sig, det var jo murerne. Og hvordan vil du have det, hvis du arbejdede 8-
583 16. men så i næste uge skal du arbejde fra 12-20, fordi der lige er sket noget? Eller næste lørdag skal du på
584 arbejde, 'jamen, jeg har planlagt fødselsdag', 'du skal bare på arbejde'. Det er lidt ligesom at stå i urmager-
585 forretningen igen. Hvornår er det fri? Man kan jo ikke planlægge noget.

586 I: Hvis det bliver værre og værre, kunne du så forestille dig at du ville gøre noget?

587 IP: Ja det kunne jeg. Jeg er nok ikke den der står forrest med fanen, men jeg er nok en af dem der står inde i
588 midten af klyngen. Jeg står ikke bagerst. Vi skal også passe på, at vi ikke bliver overløbet af de mindre rige
589 lande, men vi skal heller ikke finde os i at blive jogget på. Vi skal ikke have det ligesom i Kina: jo de er blevet
590 rige, men der er lige så mange der er blevet jogget på.

591 I: Ok, hvad så i den situation hvor der kommer f.eks. nogle østeuropæere herop og arbejder, fordi den løn
592 de kan få her er markant højere end den de kan få derhjemme. Den er måske lavere end den du vil kræve,
593 måske endda nede under mindstelønnen, men stadig højere end derhjemme.

594 IP: Det kan jeg ikke sige nej til. Men er den under mindstelønnen, det finder jeg mig ikke i. Jeg synes ikke
595 man skal underbetale. Skal jeg have 30.000 om måneden og han vil nøjes med 26 som er mindstelønnen, så
596 kan jeg jo ikke sige noget til. Vi har også folk, jeg har en kammerat der har været i Norge i 2-3 år, og det
597 brokker vi os jo ikke over. Hvis vi ser på hvor mange vi har i Danmark, så har vi lige så mange ude.

598 I: Hvad så hvis de arbejder til 20.000, som stadig er en høj for dem,

599 IP: Det finder jeg mig ikke i.

600 I: Men hvis skyld er det så?

601 IP: Jeg vil sige pænt, at det er arbejdsgiveren. For det kan jo ikke være dig og mig.

602 I: Hvad med den østeuropæiske arbejder?

603 IP: Det er stadigvæk arbejdsgiveren. De kommer måske nogle gange til fem kroner i timen. Så er der måske
604 nogen der gør det lidt anderledes, og siger at de giver 26.000 i måneden, men i skal lige give 6.000 for at bo
605 herinde 6 mennesker. Det skal I betale. Dem kommer man lige og henter. De bliver ikke engang trukket fra.
606 Så har man 10.000 tilbage.

607 I: Som stadig er meget for dem?

608 IP: det er rigtig meget for dem. De bruger måske 1000 og sender 9 hjem. Så har de et hus når de kommer
609 hjem. Men kan de arbejde, og gøre det under samme vilkår som mig, så kan jeg ikke se noget problem.
610 Selvom jeg siger at det kunne være dejlig at holde dem på vores hænder, men vi er med i Schengen, så vi
611 kan ikke lave noget om på det. Vi har, som sagt, lige så mange i Norge og Tyskland. Så mangler de vores ar-
612 bejdskraft fordi vi er gode til en ting, så kommer vi og arbejder der. Er det ikke Norge der mangler sygeple-
613 jersker? Hvor mange danskere tror du der er i Norge? Elektrikere. Jeg har en kammerat som ikke gider
614 mere. Nu er han nok brugt. 3-4 år. Når han stoppede et sted i Norge, så startede han et nyt dagen efter. Der
615 kan jeg ikke pisse mit kog af. Fordi den ene har rettigheder til at arbejde lige så meget som den anden, bare
616 det er under de samme vilkår.

617 I: Så med fremtidsudsigter, der ser du lyst på det?

618 IP: Ja, jeg har altid været den fødte optimist.

619 I: Uanset de negative sider af dine jobs vi har snakket om?

620 IP: Jeg har et kæmpe problem: jeg har utrolig let ved at tilgive folk.

621 I: Det lyder da som en god egenskab.

622 IP: Jeg havde en mester da jeg var i lære. Jeg kommer stadig ind og får kaffe hvis jeg kommer forbi. 'Er det
623 dig der kommer her?', så har jeg kage med, 'der er kaffe på kanden'. Det var sådan en familie, med far og
624 mor og to børn. Den ene var optiker, den anden var urmager. Optikeren, hun sagde til mig 'der er én ting
625 du skal vide der er dejligt ved dig. Man kunne give dig en skideballe, så jeg var ved at være flov over det til
626 sidst, så kunne du vende dig om og så vende dig en gang til, og så smilte du'. Så sagde jeg, det var fordi det
627 var berettiget. Havde du skældt mig ud fordi du havde været oppe og skændes med din mand eller fået en
628 fartbøde, så havde jeg måske været sur. Så jeg kan ikke finde på mange negative ting som du spurgte om
629 før. Jeg ser sådan på det, at hvorfor ikke se lyst på det hele og så komme videre. Hvis jeg frygter noget, så er
630 det om 2 år hvor jeg er ved at ryge ud af fagforeningen. Det er det eneste, men finder jeg et arbejde og ar-
631 bejder et års tid inden for de næste tre år, så frygter jeg slet ikke noget. For så har jeg betalt så meget og så
632 skal de finde mig et skånejob. Hvorfor ikke være den fødte optimist, undskyld jeg siger det. Bare vi har det
633 godt.

634 I: Så frygten det er at du ryger ud over de 2 år?

635 IP: Ja, og så ryge på socialhjælpen. Så kikker de på min lejlighed og så kan jeg godt begynde at sælge den.

636 I: Så det er en real frygt. Det kunne vælte læsset?

637 IP: Ja, det er det eneste. Men så er det jeg kan tage ud i Bilka og sige 'jeg skal bare have noget arbejde, uan-
638 set hvad'. Jeg har stadig ikke smækket døren i Bilka. Jeg kan komme i den situation, hvor socialhjælpen gi-
639 ver måske 6.000 om måneden. Derude giver de 20.000. Der er altså langt. Plus de siger at jeg ikke kan få no-
640 get af de 6.000 før jeg sælger min lejlighed og bil. Især i den alder jeg er i nu. Jeg har sparet og spinket og
641 tænkt over hvad jeg har fået for mine penge. Man kan ødelægge en hel familie på 5 minutter. Et egetræ der
642 tager 200 år om at gro op, kan du lægge ned på 5 minutter. Den store konge eg i skoven. Det er ligesom
643 her. Ryger du på socialhjælp, så....

644 I: Så der er en skarp kant der...

645 IP: det er en af de eneste ting, men den frygter jeg ikke endnu. Men selvfølgelig lige pludselig så står man
646 for enden af regnbuens dør. Men jeg ser sådan på det, at det er bare at kaste sig ud i det og så søge noget
647 arbejde. Og så håbe på det man kommer ind i. Jeg er som sagt fuldstændig ligeglad. Dengang jeg var ved
648 mine forældre og kørte lastbiler – det var da hårdt. Sådan en flytning fra 4. sal og ned. Jeg har været med til
649 at trække et flygel op på anden sal. Med skulderstropper, far og mig. Det var da hårdt, men vi fik det da
650 derop.

651 I: Nå, jeg siger tak for din tid, og tak for interviewet.

652 IP: Jeg håber ikke jeg har snakket for meget.

653 I: Nej, det var så fint.

Interview 6: Anja

- 1 I: Hvor er du født og opvokset?
- 2 IP: Gudumholm. 20 kilometer fra Aalborg.
- 3 I: Så du har haft forbindelse til Aalborg det meste af dit liv?
- 4 IP: Jo, jeg er jo ved Aalborg kommune nu, men det er fra dengang hvor kommunerne blev sammenlagt. Jeg
5 var egentlig i Farsø kommune, en meget lille kommune.
- 6 I: Ok, og hvor gammel er du?
- 7 IP: ...52, det går man ikke sådan og tænker over hver eneste dag.
- 8 I: Dine forældre, hvad lavede de?
- 9 IP: Min mor har altid gået hjemme, og min far har været på Aalborg værft, da det hed det. Ufaglært. Arbej-
10 derklasse.
- 11 I: Hvad så med din uddannelsesmæssige historie?
- 12 IP: Jamen, jeg afsluttede 10. klasse, og så har jeg et år i EFG servicefag, og så har jeg EFG handel og kontor.
13 Så blev jeg butiksuuddannet og var der et par år, men så blev jeg gravid og så var der ligesom ikke rigtig tid til
14 det butiksliv. Så tog jeg en naturplejeruddannelse og blev ansat på en kirkegård i to et halvt år. Efter det
15 blev jeg ansat ved Sejlflod kommune, og så har jeg været kommunalt ansat lige siden. Med sæsonarbejde
16 det meste af tiden. Så i 97 flyttede vi herind til Aalborg og fik arbejde i Aalborg kommune. Der arbejdede
17 jeg i Aalborg kommune som overdraget fra Sejlflod. Det er lidt det samme. I det grønne område.
- 18 I: Lå det i kortene at du skulle være butiksuuddannet?
- 19 IP: Det har jeg bare helt fra barnsben været en drøm. Jeg skulle bare være i en butik.
- 20 I: Nu talte du om en ufaglært far og en hjemmegående mor...
- 21 IP: Nej, der har aldrig været noget pres på noget som helst. DEt var sådan lidt, man kunne få en læreplads i
22 Brugsen i Gudumhold, og det var nemt og det var der vi boede ... og min søster er faktisk udlært samme
23 sted, hvor mærkeligt det end lyder.
- 24 I: Det var så baggrunden for der hvor du er i dag. Over alle de år, med skiftende erhverv som det har været.
25 Hvad har været de gode sider ved at arbejdet og hvad har været de dårlige sider?
- 26 IP: Altså, for nogle år siden synes jeg bare det med hjemsendelser og vinterfyringer det var træls. Men ef-
27 terhånden nyder jeg det, nu hvor jeg har vendt mig til det. Jeg har egentlig arbejdet sådan i mange. OG
28 kroppen bliver jo slidt, i de 6-7 måneder man arbejder. Så det er lidt restituering, så man kommer hjem og
29 får det der break. Det ved jeg godt at man ikke må sige, men sådan føler jeg det lidt. Det er faktisk rart.
- 30 I: Så det har både været oplevet som en dårlig ting, men nu er det en god ting?
- 31 IP: Ja, nu har det ændret sig til at der er ok. Fordi det indebærer, hvis man skal være inde om vinteren, det
32 kan man godt på skift, så skal du have en vintervagt. For det første er jeg natteblind, så jeg kan ikke køre
33 når der er mørkt. Jeg kan ikke køre bil om natten og aftenen, med alt det lys. Hvis det regner kan jeg slet
34 ikke se noget. Og det med at ligge med en alarm ved siden af og tænke nu skal du ud og køres ned, det ville

35 stresse mig så meget at jeg ikke kunne sove. Så der er ikke de store muligheder for at få noget vinterar-
36 bejde i den her arbejde.

37 Så kommer det næste, for man skal jo søge og sådan noget. Så hvis jeg ansøger en butik eller et andet sted,
38 og jeg bliver ansat, så må jeg ikke sige op og få mit gamle arbejde tilbage – for så får jeg karantæne. Hvis jeg
39 siger et fuldtidsjob op, for at få et andet fuldtidsjob, som så ikke er fuldtid alligevel, men sæsonarbejde, så
40 får man karantæne når man bliver fyret fra sit sæsonarbejde.

41 I: Så lige nu går du og er sæsonledig, om man så må sige, indtil hvornår?

42 IP: 1. december bliver jeg sagt op, og med genansættelse fra 1. april, måske tidligere. Sidste år blev jeg gen-
43 ansat 13. marts, nogle gange før, men april er sidste skæringsdag. Der har jeg ansættelse fra 1. april. Det
44 står i mine ansættelsespapirer. De kan så ansætte mig – det skal de – og så fyre mig igen. Men jeg er garan-
45 teret arbejde fra 1. april.

46 I: Har det været sådan i mange år?

47 IP: Ja, det har været sådan i 17 år. Dengang jeg var i Sejlflod kommune, var jeg på genbrugspladser i vinter-
48 perioden, og det var rigtig hyggeligt. Men her i Aalborg kommune er det kun snevagt, og hvis ikke man har
49 det, kan man ikke være her om vinteren. Sådan er det bare.

50 I: Hvad så med butiksarbejdet? Var det dårlige arbejdstider?

51 IP: Jo, men så længe man ikke havde børn, var det fint nok. Men dengang fik jeg så min datter, og min
52 mand han er elektriker, han havde rejsearbejde, og så var det lidt svært at få til at hænge sammen. Så
53 tænkte jeg på det grønne, og har egentlig altid kunne lide at arbejde med det grønne. Det startede egentlig
54 med at jeg blev sendt ud som langtidsledig som det hed dengang. Det var faktisk mens jeg var gravid. Men
55 så blev jeg sygemeldt og kom faktisk til at ligge i sengen i de 8 måneder jeg var gravid. Da jeg så kom tilbage
56 efter min barsel, fik jeg faktisk – der var noget der hed haveservice derude -et lederjob for de haveservicefi-
57 duser der var og skulle sørge for at de mødte ind og sætte dem i gang. Men den stilling blev så nedlagt, og
58 så kom jeg så i det grønne område. Så har jeg været der siden. Det var lidt et tilfældighedernes spil at jeg er
59 havnet der. Men jeg er glad for mit arbejde. Men det er hårdt. Det er fandme hårdt efterhånden.

60 I: Nu talte du om arbejdsløsheden som noget positivt, hvor du kan restituere. Men er der noget negativt
61 ved det også?

62 IP: Jamen, det er det med at man efterhånden bliver jagtet lidt. Nu har jeg gået hjemme siden 1. december.
63 Og nu skal jeg booke møder med 3F og nu skal jeg dit og dat, og søge to stillinger om ugen og huske at
64 tjekke CV, og der kommer næsten sms dagligt, med det man skal gøre. Jeg synes det er ... man bliver helt
65 stresset af det. Så skal man også booke det selv, og os der ikke har en skid computer ting, jeg fatter ikke en
66 meter af det der IT. Det kan godt være lidt [sukker]. Kan man ikke bare sende et brev. Så kommer det der
67 gammeldags noget. Eller kunne de ikke bare sende en sms med at du skal møde der og der, færdig slut. Og
68 skal du have lavet det om må du ringer eller noget. Men du skal selv booke. Jeg tænker, der er så mange
69 mennesker ansat her, men hvad skal lave. Så bliver jeg lidt frustreret over det, og tænker hvad fanden.

70 I: Så det kan være mere stressende at være uden for arbejdsmarkedet end på det?

71 IP: Ja, det er da lige før. Eller ikke mere stressende, men jeg synes det er lidt stressende faktisk.

72 I: Nu siger du at du har været sæsonansat i 17 år. Har det forandret sig i den periode?

73 IP: Ja ja da, der kommer næste nye regler hvert år du skal sætte dig ind i. Nu har jeg så ikke været til det
74 møde med nye regler i år, men jeg var ved at læse en pjece vi har fået, at nu er det noget med at hver 4.
75 måned der får du en karensgang, og så er dagpengeperioden skiftet fordi den bliver udbetalt fra den 1. til
76 den 30. Førhen blev den udbetalt den anden søndag og så fik du pengene en uge før. Så var det noget med
77 at når man startede på dagpenge, så fik du 14 dages betaling for lidt, dem fik du først når du mødte i april.
78 Der var noget økonomisk der, hvor man skulle tænke over at nu får du kun løn for 14 dage, og de sidste 14
79 dage får du først i april. Det skal man lige tænke ind. Med sådan noget synes jeg godt det kan være lidt ...
80 Men nu er det blevet ændret til at gå fra d. 1. til d. 30. Det er så en god ting. Men ellers kommer der så
81 nogle små ændringer, og så bliver du kaldt til møde. Sidste år blev jeg kaldt til 4 møder faktisk, hvor det er
82 det samme de siger. Der syv mennesker til sådan et møde og du får det samme at vide. Og man sidder der i
83 to timer, og man tænker at det har man hørt. Det var det samme som for 14 dage siden. Sådan noget det er
84 da spild, ikke mindst, deres tid. Når man så har hørt det ævl i halvanden eller to timer, så bliver man enkelt-
85 vis kaldt ind i et rum og snakke om hvad der er sket siden sidst, og snakke om hvad er dine planer. 'Jeg har
86 jo arbejde d. 1. april', men det kan de ikke bruge til noget. Du er nødt til, og du skal aktiveres og dit og dat.
87 Og nu er der kommet en regel hvor, hvis man er over 50 og er arbejdsløs i mere end 13 uger, så skal man
88 sendes i virksomhedspraktik i en måned, hvor man så skal arbejde i en virksomhed som man selv kan finde,
89 og der skal du så være i en måned eller 14 dage alt efter aftale. Så skal du arbejde for dine fagpenge og
90 have 32 timer tror jeg. Eller så skal du på kursus i et eller andet – det kan så være godt nok. Men du skal
91 hele tiden noget.

92 I: Ender du med at gå ledig i 13 uger?

93 IP: Ja for det tæller med fra sidste år. Sådan en dagpengeperiode bliver kun fornyet hver andet år. Sidste år
94 blev jeg nulstillet, så i år skal jeg ud i et eller andet, som jeg ikke ved hvad er fordi jeg ikke har været til de
95 første møder. Og de uger jeg gik ledig sidste år, det tæller med i år. Så jeg skal ud i et eller andet.

96 I: På trods af at du har et garanteret job pr 1. april, hvis præmis det er at du er ledig noget af året?

97 IP: Ja, til april har jeg ansættelse igen i 8 måneder.

98 I: Det er jo en masse regler og en masse der skal holdes styr på. Kunne du tænke dig at have et 37 timers
99 job, 12 måneder om året?

100 IP: Ja det ville være fint. Hvis ikke det indebærer noget vintervagt eller lignende. Og jeg har også tænkt at
101 jeg bare kan skifte branche, men hvad fanden vil jeg så? Men det er så måske positivt, at man kan bruge de
102 4 måneder, eller den ene måned hvor man skal ud. Men jeg tænker, hvad pokker skal jeg? Jeg er jo glad for
103 det jeg har, og er glad for at gå ude, det er sådan lidt 'hvad skal du?'. Min familie har også været træt af at
104 høre på mig 'så prøv da noget andet'. Så der ligger en mulighed i at udnytte det, at man kan prøve et eller
105 andet i en måned. Men man ved hvad man har og ikke hvad man får. Du er også garanteret den ansættelse:
106 hvis du nu siger op og finder noget, så er det måske 4 måneder eller 5 år eller 10 år alt efter hvor meget jeg
107 tilbage på arbejdsmarkedet. Også sikkerheden og trygheden i at man har noget. Så lad mig da for fanden
108 have det og koncentrer jer om dem der ikke har noget.

109 I: Hvis du så tog beslutningen, at nu skulle du ud og have nyt job, måske inden for sammen fag, men ved en
110 privat udbyder, der havde for eksempel vinterarbejde. Hvordan tror du, at du ville få et sådant job? Gen-
111 nem netværk eller jobcenter eller ved ansøgning på et opslag?

112 IP: Det ved jeg faktisk ikke. Der kunne være mange muligheder.

113 I: Hvordan fik du det job du har nu?

114 IP: Det var fordi jeg blev langtidsledig [utydeligt] og så kom jeg ind og så var det oplagt. Der var en stilling,
115 og det ville jeg da gerne prøve.

116 I: Så det var faktisk det offentlige som skaffede dig det job?

117 IP: Ja det var det faktisk.

118 I: Nu bliver du fyret hvert år, men er garanteret ansættelse igen. Generelt omkring folk der bliver fyret,
119 hvor mener du at skylden ligger?

120 IP: Det kan jo være lidt af hvert. Der er jo mange nedskæringer og man kan jo også selv være uheldig. Og
121 opføre sig uheldigt så man bliver fyret. Det er en blanding. Det kan jeg ikke sige noget generelt om.

122 I: Men i din tid i Brugsen, og under dit job som... hedder det gartner?

123 IP: Ja, eller jeg er ansat som specialarbejder. Det har noget med lønnen at gøre, og med fyringen, for hvis
124 man er ansat som gartner så må man ikke blive hjemsendt. Derfor arbejder alle gartnere som specialarbej-
125 dere.

126 I: Ok, så det er en form for teknikalitet. Men har der været konflikter på arbejdspladserne når du tænker
127 tilbage? Det kan være i form af lønnedgang, eller konflikter med ledelsen, eller uretmæssige fyringer osv.

128 IP: Ikke voldsomt. Der vil jo altid være noget. Men jeg har ikke været udsat for at der er nogen der er blevet
129 fyret i vores... der synes jeg faktisk at kommunen er god til at have styr på tingene. Jeg har ikke oplevet no-
130 get.

131 I: Der er ordnede forhold.

132 IP: Ja det er der. Det synes jeg også der var i brugsen. Lønnen er ikke i den høje ende. Nu har jeg været der i
133 17 år og jeg tror jeg får 162 i timen.

134 I: Så du er timelønnet?

135 I: Nej jeg er månedslønnet, jeg ved ikke, men jeg kikkede her den anden dag og der fik jeg 163 i timen. Der
136 har jeg stået i hundrede år. Det er lavet om så man ikke stiger automatisk. Det er noget med at man træk-
137 ker de lavtlønnede med op: Ny løn hedder den de kører efter. Så alle de nyansatte de bliver ført med op, så
138 det er svært at få mere. Jeg er en af dem der ligger højt, og det er altid dem der ligger under. Jeg har lagt
139 der i mange år.

140 I: Har der været mulighed avancement, eller videreuddannelse?

141 IP: Ja det synes jeg nok, men det får kommunen også støtte til. Jeg har taget den der gartner uddannelse,
142 og det var ligesom kommunen der opfordrede til det. Det er der rigtig mange der er blevet gartnere, som
143 er blevet specialarbejdere. De har fået en pose penge, og hvis de fik nogle i gennem systemet så er det godt
144 for kommunen at folk bliver mere kvalificerede.

145 I: Ok. Inden for gartnerfaget, laver man så det samme hvert år?

146 IP: Ja, altså man har nogle områder og nogle kvalitetsbeskrivelser, og det er det du har at rette dig efter.
147 Alle de græsplæner skal have en bestemt højde og græslængde. Der er en beskrivelse af hvordan området
148 skal se ud, og så skal du så leve op til det.

149 I: Så det er meget de samme opgaver og områder der kører år efter år?

150 IP: Ja.

151 I: Er det en god ting? Eller er det bedre med noget variation?

152 IP: Jamen, vi har faktisk meget variation, for vi har jo alle mulige elementer. Vi er så selvstyrende, så hvis
153 træet bliver for højt så skal fældes og hvis græsset skal slås, eller nye planter. Så det er mange forskellige
154 opgaver: klippe hæk, og slå græs, planter, og alt muligt.

155 I: Er det meget centralt bestemt at hækken skal være den størrelse?

156 IP: Ja, der er simpelthen nogle kvalitetsbeskrivelser fra centralt hold.

157 I: Oplever du frihed under ansvar. Altså at du kan tage beslutninger mens du er ude?

158 IP: Jo det synes jeg at jeg har.

159 I: Og hvis du går til ledelsen med nogle forslag, er de så lydhør?

160 IP: Ja, men der er bare langt op til toppen. Det tager lang tid inden der sker noget. Det er en proces.

161 I: Så hvis du skal have nye redskaber...

162 IP: Lige præcis der er det ikke et problem. Hvis der er noget værktøj der ikke virker, så er det rimelig hurtigt.
163 Medmindre det er en græsslåmaskine til 70.000, men sådan nogle mindre ting som hækklipper, der er der
164 ikke noget. Der får vi det vi skal bruge. Det er mere hvis der er nogle områder, hvor man tænker, det er da
165 håbløst at holde. Så skal det først til formanden og så skal det videre op. Så går der næsten et år inden vi får
166 at vide: ok, så gør vi det. Så går vi og holder det i et helt år, og kommer vi til januar og så siger de, værsgo,
167 nu kan du fjerne det. Så er der langt til toppen.

168 I: Nu siger du at I går i hvert sit område, men er der noget fællesskab blandt kollegaerne?

169 IP: Vi er 1 formand og så er vi 15 eller sådan noget og vi skulle så mødes en gang om måneden, men det er
170 ikke altid det lykkes. Nu har vores formand været lidt presset i år, vi skal have en ny næste år. Ellers plejer vi
171 at mødes en gang om måneden for lige at høre om der er nogle problemer og lige tage tingene op. Det fun-
172 gerer også fint.

173 I: Ok, så fællesskabet er fint blandt jer ansatte. Er det vigtigt?

174 IP: Ja, det er meget vigtigt synes jeg. At man har noget sparring og ved hvem der i området så man kan få
175 noget hjælp hvis der er brug for det. Så det er vigtigt.

176 I: Hvor mange går I rundt sammen? Eller går I alene rundt?

177 IP: Nej, vi er en fire stykker der møder ind samme sted, og så kommer det an på hvad vi skal lave. Tit er vi 2
178 og 2, men hvis vi klipper hæk er det hele gruppen. Hvis du klipper græs er det alene, og hvis det er små ting,
179 så tager man dem alene. Vi mødes i hvert fald om morgenen og til frokost og når vi slutter. Så det er rart.

180 I: Omkring hækklipning for eksempel, som er en fysisk hård aktivitet: kan du mærke en form for nedslid-
181 ning? Du er 52 nu, og hvornår må du gå på efterløn?

182 IP: Åh nej, efterløn det er 63 et halvt år

183 I: Kan du holde til det job i 11 et halvt år?

184 IP: Det er det jeg tænker over hvert år når jeg bliver ledig. Skal jeg nu prøve noget andet? Men det går jo
185 fint nu. Men det er rigtigt. Der er rigtigt mange inden for entreprenørerne, de er ældre end mig, jeg er fak-
186 tisk en af de yngste. Så jeg tænker, hvis de kan holde så kan jeg også. Men det ligger i baghovedet, det er
187 rigtigt. Også fordi jeg er blevet opereret i min skulder, for 8-9 år siden.

188 I: Var det en arbejdsskade?

189 IP: Det ville de ikke godtage den som ... Men det var jo slid, og det sagde de også.

190 I: Hvordan var det forløb med arbejdsskaden?

191 IP: Det var en træls historie. Der blev jeg fyret, da jeg meldte ind at jeg skulle opereres, det var faktisk alle-
192 rede i oktober. Der blev jeg fyret før tid. Det var oppe og vende med vores tillidsmand. Men så vores chef
193 han sagde så at jeg blev fyret nu, og så genansat noget før. Det var lidt noget fusket.

194 Jeg blev genansat den tid jeg blev fyret før. Så kunne han slippe for at betale mens jeg gik sygemeldt. Så
195 kunne jeg lige så godt blive opereret mens jeg blev hjemme. Det var så sådan det var.

196 I: Ok, og har det været fint nok siden hen med skulderen?

197 IP: Ja, jo, jeg kan da godt mærke det. Men det går fint. Dengang kunne jeg slet ikke løfte den. Den operation
198 var nødvendig.

199 I: Fik du noget økonomisk kompensation for arbejdsskaden?

200 IP: Nej, jeg røg bare på dagpenge. Eller jeg gik sygemeldt... men det er jo også bare dagpenge.

201 I: Er alle gartnerne ved kommunen timeansatte? Eller bliver der for eksempel hyret vikarer ind?

202 IP: Vi har noget der hedder sommerfugle. De sommerfugle bliver kontraktansatte. De bliver ansat fra 1.
203 april til 1. september. Det får de simpelthen papir på.

204 I: Det er så mens der er spidsbelastning?

205 IP: Ja, ja.

206 I: Er det nogen I møder og snakker med?

207 IP: De bliver koblet til os. Men ellers bruger de meget kontanthjælpsmodtagere som bare skal ud og ar-
208 bejde for deres kontanthjælp. Dem får vi så også tilknyttet. Det er sku ikke altid lige sjovt for de er ikke altid
209 ... nogen af dem vil og nogen af dem vil bare ikke.

210 I: Så I kommer til at gå med dem?

211 IP: Ja, og det er jo også sådan lidt.... For de må ikke have lov til at lave vores arbejde. Det er der specielle
212 regler for. Ja, det de må have lov til at tømme skraldespande og så må de brænde. Men det er også at hvis
213 man lige som skal ud på arbejdsmarkedet og så bliver man sat til at brænde og tømme skraldespande
214 alene, det synes jeg heller ikke man kan tillade sig over for dem. Men det er det de må, efter vores regler og
215 fagforeninger og skidt og møg. Hvor vi så nogle gange siger, alright, de kommer med os og går sammen
216 med os, men det er jo egentlig skidt for os selv, for så tager de vores arbejde. Så det er sådan lidt... det skal
217 man også have med i beregningerne.

218 I: Ja, for ræsonementet er vel, at hvis kommunen kan få 'gratis' arbejdskraft til at lave det I laver, så vælger
219 de dem...

220 IP: Ja, men der er fagforeningen inde over. Der er nogle regler om hvad de må. Og der er også et bestemt
221 antal vi må tage, så vi ikke kan sige, at nu tager vi 20 af dem og sparer tre sommerfugle. Der har vi også en
222 rigtig god tillidsmand.

223 I: Har der været det gennem hele din ansættelse?

224 IP: Ja det synes jeg faktisk. Specielt siden jeg kom ind til Aalborg. Da jeg var ude på landet kørte de lidt de-
225 res egne regler

226 I: Men her kan du godt gå til tillidsmanden?

227 IP: Ja, bestemt.

228 I: Og fagforeningen var en stor hjælp ift. at lave reglerne for hvad de må og ikke må?

229 IP: Ja, det er så også vores tillidsmand, hun er med i 3F. Der er simpelthen et papir vi har: det må de og det
230 må de ikke. Sådan er reglerne!

231 I: Så det kan være en belastning at have sådan en til at gå?

232 IP: Jamen det kan det da, for de kan jo også føle sig lidt uden for. Det kan da godt være røvsygt at gå og
233 samle affald og brænde.

234 I: Og de bliver principielt ikke aflønnet for det, men får adgang til kontanthjælp.

235 IP: Ja, de er lidt slaver. Det kan man også godt mærke på dem: de gider jo ikke. Og det kan godt være demo-
236 tiverende for os andre.

237 I: Har du nogensinde været nervøs for at miste arbejdet?

238 IP: Nej, jeg tænker lidt, så finder jeg noget andet. Jeg skal nok finde på noget. Det tror jeg på. Så er det nok
239 sådan det skal være. Så finder jeg på noget andet.

240 I: Har der været tidspunkter, hvor du har været nervøs for at blive fyret pga. din økonomiske situation. Hvor
241 du tænker, at nu går det ikke at blive fyret pga. min økonomi?

242 IP: Nej, der er både mig og min mand sagt at nu har vi et hus og der skal vi kunne sidde i med to understøt-
243 telser. Vi har aldrig sat os så hårdt at jeg tænker det kan helt galt. Det har jeg blevet opdraget til ... man skal
244 ikke sælge skindet før bjørnen er skudt. Der har vi været meget snusfornuftige. Hvis vi blev to blev fyret, så
245 ville vi nok finde noget andet. Men vi går ikke og tænker, åh, hvis vi bliver fyret så er vi nødt til at flytte fra
246 hus og hjem. Så må man finde en løsning på sigt og finde på noget andet. Det er jeg rolig omkring.

247 I: Man kan sige at for 10 år siden under krisen, kunne det i nogle år være sværere at finde et job, men det
248 var måske ikke noget du tænkte over på pågældende tidspunkt? Eller der har måske ikke været de store
249 fyringsrunder inden for jeres fag?

250 IP: Nej, det har der ikke. Man kan ikke sætte robotter til det hele. Der går lige nogle år endnu. Det er jeg
251 ikke så bekymret for, at de skærer ned. Fordi inde ved os er de så gamle alle sammen, at de går jo ligesom
252 på pension. Så der er altid en naturlig afgang, og så ansætter de bare ikke nogle nye. Det hænger så lidt på
253 os kan vi mærke, og vi har da nogle stykker der er gået på pension hvor der så ikke er blevet ansat nogle
254 nye. I stedet siger de: vi ansætter en sommerfugl i 3 måneder og så får i en langtidsledig, så er I dækket ind.
255 Så kan det godt komme til at hænge lidt.

256 I: Er der blevet kortere tid til at lave mere?

257 IP: Vi er færre folk til at lave det samme. Det har jeg oplevet mens jeg har været derinde. Jeg har været inde
258 i byen i 7 et halvt år, og der er vi faktisk blevet to en halv mand mindre i vores lille område.

259 I: Hvor mange var I der?

260 IP: Der var vi 6, og nu er vi 4 en halv eller 3 en halv, da vi har haft en der er på nedsat tid i år. 2 der for-
261 svandt helt sidste år på efterløn, og der har vi så fået en i år på 32 timer. Det er så den erstatning vi har fået
262 for 2 mand.

263 I: Ok, men det er stadig en nedskæring på næsten 20 %, skal I så løbe det stærkere?

264 IP: Ja det kan man godt mærke. Ellers så når vi det bare ikke.

265 I: Og hvis I ikke når det?

266 IP: Så kan vi ikke overholde vores kvalitetsbeskrivelser.

267 I: Hvad sker der så?

268 IP: Det ved jeg ikke. Der er ikke nogen der kontrollerer det. Eller det er der jo nok. Vi har sådan rimelig nået
269 det. Der var vi så også heldige, at i Østre Anlæg, der har været så mange rotter i år. Så der har været nogle
270 dele af parken, hvor vi slet ikke skulle gøre noget. Så der har vi hentet noget tid. Så næste år bliver et mare-
271 ridt, hvis ikke vi får nogen. For ham der på 32 timer, han stopper og går på pension, så vi er faktisk kun 3
272 næste år.

273 I: Til at lave det 6 mand lavede for ikke så mange år siden. Bliver jeres arbejde så mere sjusket, om man så
274 må sige?

275 IP: Jamen vi laver det vi kan, men der er bare meget vi ikke når. For du kan ikke bare slå halvdelen af græs-
276 plænen. Men så er der noget andet der ikke bliver lavet. Så du kan ikke bare sådan flyve henover det. Det
277 hjælper heller ikke at klippe græsset kortere. Det tager lige lang tid. Og hækken kan du ikke bare klippe på
278 den ene side. Så er der bare noget der ikke bliver rørt.

279 I: Hvordan føles det, ikke at kunne udføre sit job ordentligt?

280 IP: Det er da frustrerende.

281 I: Tror du der bliver ansat 1 eller 2?

282 IP: Nu vores formand også slutter. Nej der bliver ikke ansat 2, det ved jeg. Vi får måske en. Hvis vi er hel-
283 dige. Nej, det skal vi bare have. Det tror jeg også på. De kan jo ikke tage 3 mand væk.

284 I: Men de kunne godt tage 2 mand væk?

285 IP: Ja det er rigtigt. Men den ene var egentlig kun halvtid, så det er egentlig halvanden mand. Men alligevel
286 det er halvanden mands arbejdskraft.

287 I: Det må være en stressfaktor?

288 IP: Ja det er det. Men så er man nødt til at sige til sig selv: du når det du når. Det er bare frustrerende, og
289 det er det med ens stolthed og man får det gjort som man gerne vil have det. Så bliver det noget med at
290 græsse er slået, men alle de småting som lige er finnisen dem når man ikke. Så er det bare det overord-
291 nede. Bare det ser godt ud langt fra. Langt fra godt ud.

292 I: Ok, vi skifter lidt spor nu. Så nu vil jeg gerne spørge ind til dit forhold til det politiske liv. Hvad er vigtigt for
293 dig når du stemmer, både lokalt og nationalt?

294 IP: hmm...

295 I: Stemte du til kommunalvalget?

296 IP: Ja.

297 I: Det parti eller den person du stemte på, hvorfor gjorde du det?

298 IP: Jeg synes at de gør det for Aalborg som der er behov for. Jeg stemte på Thomas Kastrup, fordi han har
299 en god ... han kommer ud til folket. Man ser ham i bybilledet. Jeg synes han har en god evne til at gøre sig
300 bemærket på en god måde. Han tager ud og klapper dig på skulderen og cykler rundt. Han er noget. Ham
301 ser man.

302 I: Det er så nogle personlige egenskaber ved netop ham, og han er jo socialdemokrat. Er der noget i deres
303 partiprogram der tiltaler dig?

304 IP: Jeg går sku ikke særlig meget op i politik, helt ærligt, jeg synes det er svært at finde ud af. Jeg har egent-
305 lig aldrig gået så meget op i det. Jeg lytter lidt når der er de der valg. Men jeg mister hurtigt fokus på det,
306 fordi jeg tænker, det magter du simpelthen ikke. De siger en helvedes masse, og de har jo alle sammen no-
307 get der er godt. Og så når de får magten så... nej det der politik, ved du hvad, der er så meget der er sjovere
308 at beskæftige sig med end det.

309 I: Ok, men er der nogle emner der optager specielt? Normalt tales der meget om eksempelvis udlændinge-
310 området, sundhedsvæsenet eller uddannelsesområdet.

311 IP: Sundhedsvæsenet synes jeg skal fungere. Det der med flygtninge synes jeg måske, at der er en lidt lallet
312 holdning til nu. Jeg synes virkelig der er mange ting der slipper igennem, som ikke skal slippe igennem. Jeg
313 synes vi har for mange af dem. Jeg bliver lidt racistisk en gang imellem. Nogle gange kan jeg blive sådan
314 helt: ah, nu må det stoppe.

315 I: Hvordan kan det være?

316 IP: Jeg synes de fylder meget efterhånden. Når man går en tur inde i byen, så synes jeg man kan blive lidt
317 utryg, når de står i grupper og sådan noget.

318 I: Har du oplevet noget?

319 IP: Nah, jo, eller jeg synes tit ... Jeg har da oplevet et par gange bare når man kommer gående og så, det kan
320 også være danskere det ved jeg ikke, kommer de kørende i biler og ruller vinduet ned og råber et eller an-
321 det som man ikke forstår. Hvis de står i grupper om aftenen og det er mørkt, så bryder jeg mig ikke om at
322 gå der. I bussen har jeg faktisk oplevet – det var faktisk ubehageligt – der var nogle unge mennesker, jeg
323 havde været inde i byen og spise, jeg tror klokken var ti. Så sad der fire med anden etnisk baggrund, som
324 sad og spiste en burger eller noget. Så sagde buschaufføren at de ikke måtte have lov til at spise i bussen.
325 Det skulle han fandme ikke, du ved hvordan de kan råbe og skrig. Jeg sad lige ved siden af dem. Så kastede
326 han den burger op efter chaufføren. Så sagde buschaufføren 'nu stopper I', det ville han satme ikke og vi
327 andre sad jo bare der. Shit det er ubehageligt det her. Det kunne sikkert også have været nogle danske
328 drenge. Eller piger for den sags skyld. Men jeg synes ikke de opfører sig som de skal i Danmark. Det synes
329 jeg ikke.

330 I: Så udlændingepolitikken er noget der bekymrer dig. Nu stemte du på Thomas Kastrup ved kommunalval-
331 get. Hvad med seneste folketingsvalg?

332 IP: Der tror jeg også jeg stemte socialdemokratiet.

333 I: Har du stemt andet tidligere?

334 IP: Ja, jeg har også stemt på Pia Kjærsgård en gang. Men det må have været et eller andet hun lige har sagt,
335 for, som jeg siger, jeg har ikke sat mig ret meget ind i det. Det er også en fejl, det bør man gøre. Men det
336 magter jeg simpelthen ikke.

337 I: Jeg tror ikke der er noget man *bør* gøre. Hvis man sidder og lytter på en partidebat, hvad skal man så tro
338 på?

339 IP: Ja, jeg mister fokus, jeg kan simpelthen ikke...

340 I: Det skal du ikke være ked af. Det bliver man ikke nødvendigvis klogere af.

341 IP: Ja, de sidder bare og kaster mudder efter hinanden. Det er ikke altid de snakker pænt til hinanden.

342 I: Man taler nogle gange om politikerlede i befolkningen. Man taler om at de bliver mere afsondrede fra
343 den virkelighed som opleves af en som klipper hæk i Østre Anlæg, eller en murer osv. Føler du at der er for-
344 ståelse for din situation?

345 IP: Nogle af dem har da. Der er da nogle af dem der er menneskelige. Der er nogle af dem der også har ar-
346 bejdet. Man skal ikke dømmе alle over en kam. Det kan man generelt ikke.

347 I: Så når de laver kontanthjælpsreform og dagpengereformen i henholdsvis 12 og 10. Hvordan oplevede du
348 det? Ser du dem i sammenhæng med politikerne?

349 IP: Det er jo dem der i bund og grund laver reglerne. Jeg ved heller ikke om det var nødvendigt. Det var det
350 sikkert for nogen. Men jeg synes bare, at man kunne se igennem fingre med dem der ligesom havde job,
351 som mig for eksempel. Og så er der også nogen der virkelig har brug for at blive hjulpet i gennem. Men der
352 er også nogen der bare går og fiser den af, og gemmer sig. Og det er der jo, så man er nødt til at have nogle
353 regler, det kan jeg også godt se. Der er også nogle gange, hvor der er krise på arbejdsmarkedet, så kan man
354 måske gå lidt længere tid. Så bliver det gode tider, og så er der brug for arbejdskraften. Jeg ville hjertens
355 gerne arbejde de her 4 måneder, hvis man kunne sige, at når du har arbejdet der, så går du tilbage til hvor
356 du kom fra. I stedet for der skal være nogle regler hvor man skal straffes for at arbejde i de 4 måneder. Men
357 der er jo nødt til at være nogle regler.

358 I: Du taler om nogen der går og gemmer sig, og enten kan man forstå det som om at der er nogen der har
359 det svært, og som måske ikke er skåret ud til at arbejde fuldtid. Der er også nogen vil sige at man altid kan
360 få et job, hvis bare man virkelig vil have et. Hvordan forstår du det?

361 IP: Der skal være menneskelig forståelse i det. Hvis der virkelig er nogen hvor man tænker, de har nogle
362 problemer, noget [utydeligt] eller et eller andet. Så skal der tages hensyn til det. Og det synes jeg ikke der
363 gøres med de regler der er. For der er det bare alle over en kam. Hvis ikke du retter dig ind, så bliver du
364 straffet. Nogle gange er det også de forkerte der bliver straffet. Der kan være nogen der går og dør med
365 en sygdom eller en depression, som ikke kan ses fysisk, men de skal med djævlens magt ud i det arbejde.
366 Og hvis ikke de kan klare det, så bliver de kørt ned. OG hvordan pokker kommer man ind på arbejdsmarke-
367 det igen? Det er jo virkelig svært.

368 I: Kunne du være nervøs for det? Tror du det ville være svært at komme ind på arbejdsmarkedet igen, hvis
369 du blev fyret?

370 IP: Det er måske det der holder mig tilbage. Jeg kunne nok godt skifte branche og få et job nu. Fordi der er
371 jo muligheder. Men hvis jeg gør det så er det ikke sikkert og nu er det jo gode tider, men om 2-3 år er jeg
372 55. Det bliver sværere og sværere jo ældre man bliver. De vil jo gerne have det grå guld, men de vil alligevel
373 ikke have det. Så kunne jeg godt måske tænke at det bliver svært.

374 I: Ja, det er lidt et tveægget sværd, for på den ene side vil man gerne have det grå guld, for de har ikke bar-
375 nets første sygedag og de ved hvordan man står op hver morgen, men på den anden side ved de også at
376 det er begrænset hvor mange år de har tilbage og at de mangler lidt fysisk kapacitet ift. en ung.

377 IP: Sådan er det jo. Og det kan man godt blive lidt bange for.

378 I: Så hvis kommunen skærer ned og du får prikket...

379 IP: Ja, det kan man godt tænke, men jeg skal nu nok få noget hvis det sker. Altså jo ældre man bliver, desto
380 sværere bliver det. Jeg har lidt troen på at de ikke skærer ned. Med det der ligger nu, så skærer de ikke ned.
381 De får flere og flere område og... De laver jo en hel masse nye områder nu. Så jeg tror faktisk at de er nødt
382 til at ansætte nogle flere. Selvfølgelig kan jeg godt blive bekymret, men det er ikke noget der fylder min
383 hverdag.

384 I: Er du glad for at gå på arbejde?

385 IP: Ja, det er jeg

386 I: Er det kollegerne, eller selve dit job, eller hvad gør det?

387 IP: Jeg har nogle gode kolleger og jeg kan lide det jeg laver. Så det er en god kombination.

388 I: Du talte i starten om at en tilkaldevagt ville være en negativ ting. Hvordan kan det være?

389 IP: Jeg har haft en periode, hvor jeg har været nede med stress og depression, og jeg bare at det der med at
390 der skal ligge alarm ved siden af mig, det kunne jeg ikke. Jeg er heller ikke den der, hvis uret ringer om 10
391 minutter, kan være der om 30 minutter. Det kan jeg slet ikke. Jeg skal lige vågne og jeg skal lige have min
392 kaffe. Jeg kan ikke bare gå ud og sætte mig i en bil og så køre. Det kan jeg ikke.

393 I: Det med stress og depression, hvornår var det?

394 IP: Det er tre år siden. Der røg jeg ind i sådan en omgang.

395 I: Har du nogen ide om hvordan det opstod?

396 IP: Det var efter jeg kom fra Sejlflod, der kom jeg ind på en kirkegård. Det var simpelthen et lortested at
397 være. Dprlig karma. Dprlig stemning. Dårlige kolleger. Det var bare skod.

398 I: Ledelsen?

399 IP: Nej, medarbejderne tror jeg. Det var sådan rigtigt.... Nej det kan jeg ikke forklare. Det var bare træls.

400 I: Var I en lille gruppe der var ansat der?

401 IP: Det er lidt sjovt for jeg er faktisk derinde en måned om vinteren og ligge gran på og det er de samme der
402 er derinde. Det med at være der en måned er ok, når jeg skal ud igen. Men jeg følte nærmest det var et

403 fængsel. Og det var ikke kun arbejde. Der var en del med vores datter. Hun har egentlig haft en masse pro-
404 blemer siden 6. klasse, for 6 -7 år siden, og hvor hun så nu endelig var kommet på den rette pind, og man
405 kunne sige huha, nu kunne jeg selv få luft. Og så kom det med arbejde så ... Hun var på den anden side og
406 så kunne jeg ligesom tage mig af mig selv og så kunne jeg ikke være i det. Det var sådan en kombination.

407 I: Så det var både noget privat og noget arbejdsrelateret.

408 IP: Det var bare ubehageligt at være der.

409 I: Der var du også kun i kort tid?

410 IP: Ja cirka et år. Knap en sæson. For jeg blev sygemeldt efter min ferie. Jeg var der fra april til august. Så
411 det var egentlig ikke ret lang tid.

412 I: Sagde du selv op?

413 IP: Jamen det var stadigvæk Aalborg kommunes kirkegård, så jeg blev bare flyttet. Så blev jeg flyttet et an-
414 det sted hen.

415 I: Hvor lang tid gik du hjemme og var sygemeldt?

416 IP: Fra august, og så startede jeg langsomt op i april i Østre Anlæg over en periode på 3 måneder og så star-
417 tede jeg på fuld tid. Så det var godt et halvt år. Så blev det hele lige vendt. Så var jeg medicineret i lang tid,
418 men trappede så ned for halvandet år siden.

419 I: Er det noget du stadig mærker noget til?

420 IP: Når man har været nede, så ved man godt at man skal være opmærksom og passe på. Så det ved jeg og
421 kan mærke.

422 I: Så du kan sige fra nu?

423 IP: Ja det er jeg blevet bedre til. Så der lærer man nogle ting om sig selv.

424 I: En slags lektie?

425 IP: Det kan man sige.

426 I: Ikke nødvendigvis en god en.

427 IP: Nej, men man kommer stærkere ud på den anden side. Det er 100 %. Men nu er jeg glad for mit arbejde,
428 der hvor jeg er nu.

429 I: Men det understreger måske også hvor vigtigt arbejdet kan være for en...

430 IP: Ja, det er det med gode kolleger

431 I: Så det er noget der bliver prioriteret højest faktisk?

432 IP: Det er i hvert fald noget af det jeg prioriterer højest.

433 I: Så ifm. et eventuelt jobskifte som vi talte om, så ved du hvad du har, men ikke hvad du får.

434 IP: Ja, jeg har et område og det er der jeg er. Vi har jo også opgaver hvor vi bliver kaldt ud og skal lave et
435 eller andet sammen med nogle andre og det er fint. Det giver lidt afveksling.

436 I: Da du gik sygemeldt, var fagforeningen så gode til at hjælpe og støtte?

437 IP: Nej der blev ikke kørt nogen sag. Men man bliver faktisk også presset lidt, for så skulle man ... Nej det
438 var ikke fagforeningen, det var kommunen. For så skulle man jo i gang igen. De havde så travlt med, hvor
439 langt er du nu, og nu skal du i gang igen.

440 I: Så der var pres på fra den side af?

441 IP: Ja lidt. Jeg kom i sådan et forløb de kørte, sådan noget revalidering, noget sæt-i-gang-noget. Hvor, så
442 kom man ind og kunne deltage i nogle forskellige ting. Man skulle deltage i tre ting om ugen, og der var no-
443 get yoga, noget meditation og noget foredrag, sådan nogle forskellige ting, hvor jeg så skulle starte op på
444 det her. Det var jeg lidt skeptisk for i starten, men det var faktisk det der hjalp mig hurtigere i gang. Så det
445 var rigtig godt.

446 I: Så det var ikke nødvendigvis stressende, men faktisk et godt tilbud?

447 IP: Ja, dengang jeg fik mig taget sammen til at ja til det og prøve det, og var klar til det. Men lige i starten
448 var det lidt stressende. 'Lad mig nu bare...', jeg havde slet ikke behov for at komme ud. Så det var egentlig
449 ok. Sådan er det også nogle gange med det nye, man skal sådan lige tænke ok, det kan være godt nok.

450 I: Det efterhånden blevet kaldt en folkesygdom, så det er du jo langt fra alene med...

451 IP: Det blev også taget i tide, for det kan jo fandme være langvarigt. Det kan være invaliderende og alt mu-
452 ligt, men det blev taget i tide.

453 I: Har du gener af det i dag?

454 IP: Nah, der er lidt det med at huske. Det hænger sku lidt. Det er det eneste. Og så kan jeg mærke når jeg er
455 ved at blive fyldt op. Så Stop! Nu er jeg nødt til lige at...

456 I: Og det kunne du ikke før?

457 IP: Nej, der kunne jeg tage det hele, der kunne jeg ikke sige nej. Jo jo, og det tager vi også... og sove om nat-
458 ten det kunne jeg ikke. Jeg havde ene periode hvor jeg næsten ikke sov.

459 I: Fordi du tænkte på arbejde?

460 IP: Jeg kunne bare ikke sove. Faldt i søvn og vågnede tusind gang og sov 20 minutter. Jeg var helt... jeg
461 kunne ikke hænge sammen. Det er faktisk først det sidste halve år at det er blevet bedre. Nu får jeg noget
462 der minder om en normal nattesøvn. Og gå i seng og falde i søvn. Før der lå jeg med musik i ørene og bøger,
463 for lige som at adsprede de der tanker for at falde i søvn. Det går meget bedre.

464 I: Det er godt at høre at der er sket en fremgang. Nu tror jeg også, at jeg ville sige tak for din tid og fordi du
465 havde lyst til at stille op.